JOSEPH VON EICHENDORFF

BİR AYLAĞIN HAYATINDAN

Çeviri: BİLGE UĞURLAR - TÜRKİS NOYAN

can klasik

JOSEPH VON EICHENDORFF

BİR AYLAĞIN HAYATINDAN

Can Klasik

Bir Aylağın Hayatından, Joseph von Eichendorff
Aus dem Leben eines Taugenichts
İlk baskı: 1826
Bu çeviride kaynak alınan baskı: Reclam, Philipp, jun. GmbH, Verlag, Stuttgart 2012
© 2023, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Kasım 2023, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen
Editör: Şebnem Sunar
Düzelti: Melis Oflas
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)
Kapak uygulama: İnci Yıldırım

Baskı ve cilt: Pasifik Ofset
Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi A Blok No: 3/1 2. Kat
Avcılar, İstanbul
Sertifika No: 44451

ISBN 978-975-07-6226-0

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 43514

JOSEPH VON EICHENDORFF

BİR AYLAĞIN HAYATINDAN

ROMAN

Almanca aslından çevirenler

Bilge Uğurlar – Türkis Noyan

can

JOSEPH VON EICHENDORFF, 1788'de Yukarı Silezya'da, bugün Polonya sınırları dahilinde bulunan Ratibor'daki Lubowitz Şatosu'nda doğdu. Alman romantizminin en önemli şairlerindendir. Babası Prusya Kraliyet Ordusu mensubu bir baron, annesi ise Silezya soylularından bir baronesti. Şövalye hikâyeleri, efsaneler ve macera romanlarıyla büyüdü. Aristokrat bir ailenin çocuğu olarak iyi bir eğitim aldı. Yazma sevgisini 1801'de kardeşi Wilhelm'le birlikte gittiği yatılı okulda keşfetti. 1805'te Halle'de hukuk öğrenimi görmeye karar verdi. Goethe ve Schiller'in oyunlarıyla bu sırada tanıştı. Öğrenimine devam etmek üzere önce Heidelberg'e, ardından da Viyana'ya gitti. Daha sonra Berlin'e geçerek burada Alman filozof Fichte'nin özel derslerine katıldı. Çalışmalarının ve eğitim amaçlı gezilerinin bir parçası olarak, Achim von Arnim ve Heinrich von Kleist gibi zamanının bazı önemli yazar ve şairleriyle tanıştı. Napoléon Savşaları'nda Prusya tarafında savaştı. Prusya kamu hizmetine girdi ve Berlin'e taşındı. Sağlık sorunları nedeniyle 1843'te emekli oldu ve kendini tamamen yazmaya adadı. Eichendorff, eserlerinde daima insanın iç dünyasını ele almıştır. Şiirleri, doğayla ilişkilendirdiği özlem, yolculuk tutkusu ve hayallerle ilgilidir. Bugün pek çok şiiri, oyunu ve öyküsü klasikler arasında yer alır. *Bir Aylağın Hayatından*, Alman romantik edebiyatının temel eserlerinden biridir. Eichendorff, 1857'de Neisse'de öldü.

BİLGE UĞURLAR, 1964'te İstanbul'da doğdu. 1982'de İstanbul Erkek Lisesi'ni, 1989'da Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nü bitirdi. Rudolf Borchardt'ın *Gece Yatısı*, Peter Handke'nin *Don Juan*, Friedrich Schiller'in *Hayaletgören* ve *Ihlamurlar Altında Gezinti*, Franz Grillparzer'in *Fakir Çalgıcı*, *Sendomir Manastırı*, Joseph Roth'un *Hotel Savoy*, E.T.A. Hoffmann'ın *Kedi Murr'un Hayat Görüşü*, *Küçük Zaches Namıdiğer Zinnober*, *Üstat Pire*, *Altın Çanak*, *Prenses Brambilla* ve Heinrich von Kleist'ın *Michael Kohlhaas* adlı yapıtlarını Türkis Noyan'la birlikte çevirdi.

TÜRKİS NOYAN, 1929'da İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı'nı bitirdi. Stephan Gerlach'ın *Gerlach Seyahatnamesi*, Tobias Heinzelmann'ın *Osmanlı Karikatüründe Balkan Sorunu: 1908-1914* ve *Osmanlı'da Bir Köle: Brettenli Michael Haberer'in Anıları: 1585-1588* çevirdiği yapıtlardan bazılarıdır. Ayrıca Bilge Uğurlar'la birlikte Joseph Roth, E.T.A. Hoffmann, Friedrich Schiller ve Heinrich von Kleist çevirileri bulunmaktadır.

Birinci Bölüm

Babamın değirmeninin çarkı, gene neşeli neşeli çağlayarak, uğuldayarak dönüyordu, damdan aşağı şıp şıp kar suları damlıyor, serçeler cıvıldayarak etrafta dolaşıyordu; ben kapının eşiğine oturmuş, uyku mahmuru gözlerimi ovuşturuyordum, güneşin sıcağında kendimi öyle iyi hissediyordum ki! O sırada babam evden dışarı çıktı; gün ağardığından beri değirmende epeyce gürültü yapmıştı; yan giydiği uyku kukuletası başında, bana, "Seni işe yaramaz, aylak seni!" dedi. "Ooh, gene kendini güneşe vermiş, miskin miskin gerinerek oturuyor, bütün işleri bana bırakıyorsun! Ben artık seni burada daha fazla besleyemem! Bahar kapıda! Çık dışarı, dünyaya karış, kendi ekmeğini kendin kazan!" – "Mademki işe yaramaz, aylağın biriyim, pekâlâ, ben de buradan giderim, dünyaya karışıp kısmetimin peşine düşerim!" dedim. Bu durum aslında hoşuma bile gitmişti, çünkü sarı kiraz kuşunun bütün güz ve kış boyunca penceremizde hüzünlü bir sesle, "Köylü, beni evine al! Köylü, beni hizmetine al!" diye ötmesine kulak verirken, şimdi bu güzel bahar mevsiminde, ağacın dalında yine son derece mağrur ve neşeli, "Köylü, evin de, hizmetin de senin olsun!" diye cıvıldamaya başladığını duyduğumda evden ayrılıp yollara düşmeye niyetlenmiştim bile. – Böylece hemen eve girdim,

maharetle çaldığım kemanımı duvardan aldım, babamın verdiği birkaç meteliği de cebime atıp yola çıktım, aheste aheste yürüyerek uzun köy yollarından geçtim. Ben böyle hür dünyaya doğru yola koyulurken sağda solda, dün, evvelki gün ve her zaman olduğu gibi bugün de işlerinin başına giden, kimi toprak kazan, kimi çift süren bütün eski tanıdıklarımı ve dostlarımı gördüğümde, içimde aşinası olduğum bir sevinç duydum. Dört bir yandaki bu zavallı insanlara, kendimden emin ve hoşnut bir tavırla, "Tanrı'ya emanet olun!" diye seslenerek veda ettiysem de kimsenin pek umurunda olmadı. Yüreğimde sanki sonsuz bir pazar[1] gününü yaşıyormuş hissini duyuyordum. Sonunda köyü geride bırakıp açık araziye çıkınca, sevgili kemanımı elime aldım ve şose yolda yürümeye devam ederken hem çaldım hem söyledim:

Tanrı sevdiği kullarına
Nasip eder uzak yollar
Dağlarda, ormanda, kırlarda
Serer önüne harikalar

Atalet içinde yatana
Sormayın doğan güneşi
Tek bildiği beşik sallama
Tasası günlük ekmeği

Pınarlar fışkırır dağlarda
Tarlakuşları cıvıldaşır
Ben de özendim onlara
Haydi dedim, şarkını haykır!

1. Hafta sonu tatili olan pazar günleri, Hıristiyan inancına göre aynı zamanda ibadet günüdür. (Ç.N.)

Aziz Tanrı'nın hükmü altında
Orman, dere, kuşlar, tarlalar,
Yer ve gök! O, elbet bana da
Kaderin en iyisini yazar!

Bir aralık şöyle başımı çevirip baktığımda, enfes bir yolcu arabasının bana çok yaklaşmış olduğunu gördüm; sanırım bu araba uzun zamandan beri beni izlemekteydi, ama yüreğim ezgilerle öylesine dolup taşıyordu ki onu hiç fark etmemiştim, çünkü çok yavaş ilerliyordu; iki kibar hanımefendi, başlarını arabanın pencerelerinden dışarıya uzatmış bana kulak veriyorlardı. Biri diğerinden daha gençti, üstelik de olağanüstü güzeldi; ama aslında her ikisi de benim hoşuma gitmişti. Ben şarkı söylemeyi kesince, yaşça büyük olan hanımefendi arabayı durdurdu ve gönül çelen bir tavırla bana, "Ay ne şen şatır delikanlı! Ne de güzel şarkılar biliyor!"[1] diye seslendi. Ben de hiç duraksamadan cevap verdim: "Saygıdeğer asil hanımefendilere sunacak çok daha güzel şarkılar da bilirim." Bunun üzerine bana, "Peki delikanlı sabahın bu erken saatinde nereye gidiyor böyle?" diye sordu. Nereye gittiğimi kendim de bilmediğim için utandım ve bütün cesaretimi toplayarak, "Viyana'ya," dedim; iki hanımefendi kendi aralarında anlamadığım yabancı bir dilde konuştular. Genç olanı, birkaç kez olumsuz anlamda başını salladı, diğeri ise sürekli gülerek ona karşılık verdi ve sonunda bana seslendi: "Haydi, delikanlı atlasın bakalım arabanın arkasına! Biz de Viyana'ya gidiyoruz!" Benden mutlusu var mıydı! Reverans yapıp bir sıçrayışta arabanın arkasına atladım; arabacı kırbacını şaklattı, ışıl

1. 18. yüzyıl Almancasında, döneme özgü toplumsal hiyerarşinin bir gereği olarak konumca üstte bulunanlar, emri ya da hizmeti altında olan birine "o" diye hitap ederdi. Böylece araya hiyerarşik bir mesafe konmuş olurdu. (Ç.N.)

ışıl parlayan yolda uçarcasına öyle bir ilerliyorduk ki rüzgâr şapkamın kenarlarında ıslık çalıyordu.

Köy, bahçeler, kilise kuleleri arkamda gözden kaybolurken önümde yeni köyler, şatolar, dağlar beliriyordu; altımda ekili tarlalar, meralar, fundalıklar bir renk cümbüşü içinde, tepemde sayısız tarlakuşları aydınlık masmavi gökyüzünde uçuşarak geçip gidiyorlardı. – Sevincimi haykırmaya utanıyordum; gene de içim içime sığmıyor, arabanın arkasındaki basamakta ayaklarımı yere vuruyor, dans ediyordum, az kalsın kolumun altına sıkıştırdığım kemanımı düşürecektim. Ama güneş giderek yükselirken öğle saatlerinde ağır, beyaz bulutlar ufukta belirmeye başlayınca, havadaki ve geniş düzlükteki her şey, usul usul dalgalanan buğday tarlalarının üstünde öylesine boş, bunaltıcı ve hareketsiz hale gelince, birdenbire gene kendi köyüm, babam ve değirmenimiz, gölün gölgeli kıyısının öylesine aşina olduğum serinliği aklıma geldi; şimdi hepsi uzakta, çok uzaklarda, artık ardımda kalmıştı. Garip bir ruh hali içindeydim, o kadar ki bir ara gerisingeri dönmeyi bile aklımdan geçirdim; kemanımı ceketimle yeleğimin arasına sıkıştırdım, düşüncelerle dolu olarak arabanın arkasındaki basamağa oturdum ve uykuya daldım.

Gözlerimi açtığımda, araba yüksek ıhlamur ağaçları altında durmaktaydı; ağaçların gerisinde görülen, sütunlarla çevrili geniş bir merdiven üzerinden muhteşem bir saraya ulaşılıyordu. Yan taraftaki ağaçların arasından Viyana'nın kuleleri seçiliyordu. Anladığım kadarıyla, hanımefendiler çoktan arabadan inmiş, atlar çözülmüştü. Birdenbire böyle yalnız başıma oturduğumu fark edince içime bir korku düştü; hemen arabadan atladım ve koşarak saraya girdim; o sırada yukarıdaki pencereden bir kahkaha sesi duydum.

Bu sarayda bazı şeyler garibime gitti. Önce kendimi geniş, serin bir sofada buldum; çevreme bakınırken, biri

bastonuyla omzuma dokundu. Hemen arkama döndüm. Karşımda, resmî giysiler içinde, uzun boylu bir beyefendi duruyordu; sırma ve ipekten yapılmış geniş bir kılıç kayışı omzundan kalçalarına kadar iniyor, elinde gümüş topuzlu bir değnek tutuyordu, olağanüstü uzun, kemerli burnu yüzüne haşmetli bir görünüm veriyordu. Bu iriyarı, ihtişamlı adam, hindi gibi kabararak karşıma dikilip burada ne aradığımı sorunca, öyle bir afalladım ki korkudan ve şaşkınlıktan dilim tutuldu, ne diyeceğimi bilemedim. O sırada hizmetkârlar merdivende bir aşağı bir yukarı koşuşturuyorlar, hiçbir şey söylemiyorlar, sadece tepeden tırnağa beni süzüyorlardı. Sonradan oda hizmetçisi olduğunu öğrendiğim bir genç kız yanıma geldi; sevimli bir genç olduğumu ve saygıdeğer ev sahiplerinin, bana burada bahçıvan yamağı olarak çalışmayı isteyip istemediğimi sorduğunu söyledi. – Elimi yeleğimin cebine attım; yanımdaki birkaç metelik de uçup gitmişti. Tanrı bilir, herhalde arabada hoplayıp zıplarken cebimden düşmüştü; kemanımdan başka servetim yoktu, üstelik elinde değnek tutan o beyefendi yanımdan geçerken bunun da "beş para etmez" olduğunu söylemişti. Böylece yüreğime düşen endişenin etkisiyle oda hizmetçisine, "Evet," dedim; hâlâ gözucuyla, bir kule saatinin sarkacı gibi sofada bir aşağı bir yukarı hiç durmadan gidip gelen ve o sırada gene haşmetli ve ürpertici görünümüyle arka taraftan yaklaşmakta olan o tekinsiz adama bakıyordum. Sonunda bahçıvanbaşı da yanıma geldi ve "sokak serserileri, işe yaramaz köylü takımı" gibi birtakım sözler homurdanarak beni bahçeye götürdü, yolda da bana uzun bir vaaz çekti: Daima edepli ve ayık yaşayıp çalışkan olmalıymışım, serseriler gibi dünyayı gezip dolaşmaya heveslenmemeliymişim, ekmek getirmeyecek sanatlara, boş ve faydasız uğraşlara rağbet etmemeliymişim, ancak böyle davranırsam, hayatta iyi bir yere gelebilirmişim. – Bahçıvan-

başı, bunun gibi daha bir sürü güzel, yerinde ve yararlı tavsiyede bulunduysa da, hemen hemen hepsini unuttum. Aslında olayların nasıl geliştiğini de tam olarak hatırlamıyorum, sadece bana her söylenene, "Peki," dediğimi biliyorum, çünkü kendimi kanatları ıslanmış bir kuş gibi hissediyordum. – Gene de, Tanrı'ya şükür, ekmeğimi kazanacağım bir iş bulmuştum. –

Bahçede yaşam güzeldi, her gün bolca sıcak yemek yiyebiliyordum, kazandığım para da içeceğim şaraba yetiyor, artıyordu bile! Ama ne yazık ki işim bir hayli fazlaydı. Köşkler-pavyonlar, kameriyeler, güzel yemyeşil gezinti yolları, hepsi de gerçekten çok hoşuma gidiyordu; keşke ben de her gün oraya gelen beyefendiler ve hanımefendiler gibi buralarda rahat rahat dolaşıp akıllıca konuşmalar yapabilseydim! Bahçıvanbaşının işinin başından uzaklaştığı ve yalnız kaldığım zamanlarda, hemen kısa pipomu cebimden çıkarıp bir yere oturuyordum ve beni bu saraya getiren genç ve güzel hanımefendinin kavalyesi olduğumu hayal edip onunla birlikte buralarda gezinerek sohbet ederken söyleyeceğim güzel ve zarif sözleri tasarlıyordum. Bazen de bunaltıcı öğleden sonraları her yer sessizliğe gömüldüğünde, ortalıkta arıların vızıltısından başka hiçbir ses duyulmadığında, sırtüstü uzanıyor ve tepemdeki bulutların ağır ağır köyüme doğru gidişlerini, otların ve çiçeklerin bir o yana, bir bu yana hafif hafif sallanışlarını seyrediyor, bir yandan da o hanımefendiyi düşünüyordum. Çoğu zaman o güzel genç kadının elinde gitarıyla veya bir kitapla, öylesine sessiz, yüce ve şefkatli bir melek gibi, bahçenin uzağında gerçekten de dolaştığını görüyor, onu izlerken rüyada mıyım, uyanık mıyım ayırt edemiyordum.

Bir gün işimin başına gitmek üzere sefa köşklerinden birinin önünden geçerken gene böyle kendi kendime bir şarkı mırıldanıyordum:

Gezip gördüğüm her yerde,
Kırda, vadide, ormanda
Dağdan bakıp da göklere
O güzel hanımefendiye
Selam yollarım bin defa.

O sırada karanlık ve serin sefa köşkünün yarı aralık duran jaluzileri ve önündeki çiçeklerin arasından genç ve güzel, terütaze bir çift gözün parladığını gördüm. Birdenbire öyle ürktüm ki şarkımı yarıda kestim ve hiç arkama bakmadan hızlı adımlarla oradan uzaklaşıp işimin başına döndüm.

Akşamüzeri –günlerden cumartesiydi– ertesi günün pazar olduğuna sevinerek kemanımı alıp bahçıvan kulübesindeki pencerenin dibinde durmuş, hâlâ o parlak gözlerin hayalini görürken, oda hizmetçisi alacakaranlığın içinden ansızın bana doğru yaklaştı. "Saygıdeğer güzel hanımefendi size bunu gönderdi ve onun sağlığına içmenizi söyledi! İyi geceler!" dedi ve çabucak pencerenin kenarına bir şişe şarap bırakıp adeta bir kertenkele gibi çiçeklerin ve çalı çitlerinin arasında gözden kayboldu.

Bense uzun süre o büyüleyici şişeye bakakaldım; bana neler olduğunu bilmiyordum. – Az önce neşeyle tellerinde yay çekmekte olduğum kemanımı yeniden elime alarak daha büyük bir şevkle çalıp söylemeye devam ettim; güzel hanımefendiye ithaf ettiğim şarkıyı başından sonuna kadar söyledim; onu bitirince de bildiğim bütün şarkıları arka arkaya dizdim, ta ki dışarıda ay ve yıldızların aydınlattığı bahçedeki bütün bülbüller uyanıncaya kadar... Evet, iyi ve güzel bir geceydi bu!

"Bebeğin beşiği başında ninniler söylenir, ama kaderinin nasıl olacağını kimse söyleyemez", "kör tavuk bile bazen bir darı tanesi bulur", "son gülen iyi güler", "yaşam umulmadık olaylarla doludur", "insan plan yapar, ama

takdir Tanrı'nındır". Ertesi gün bahçede pipomu tüttürürken, aklımdan buna benzer düşünceler geçiyordu. O sırada kendime baştan aşağıya şöyle dikkatle bakınca, aslında tam bir serseri olduğum kanısına vardım. – Bundan böyle, eski alışkanlığımın aksine, her gün sabah erkenden, daha bahçıvanbaşı ve diğer çalışanlar uyanmadan kalkıyordum. Meğer bu saatte bahçe ne kadar da güzelmiş! Çiçekler, fıskiyeli havuzlar, sarmaşık gülleri ve bütün bahçe, sabah güneşinde som altın ve değerli taşlar gibi ışıl ışıl parlıyordu. Hele yüksek kayın ağacı korusunun yolları, bir kilisenin içi gibi, öylesine sessiz, serin ve huşu doluydu ki sadece kuşlar kanat çırparak uçuşuyor ve kumda eşeleniyorlardı. Sarayın hemen önünde, o güzel hanımefendiye ait odanın pencereleri dibindeki sarmaşık fidanı çiçeklenmişti. Ben her sabah erkenden oraya gider, dalların arkasına siner, pencereleri gözetlerdim, çünkü kendimi açıktan açığa göstermeye cüret edemezdim. Böylece her seferinde o güzeller güzelinin henüz sıcak ve uyku mahmuru, kar gibi beyaz giysisi içinde açık pencereye doğru yaklaşmasını seyrederdim. Bazen koyu kestane rengi saçlarını tarayıp örerken, edalı edalı çevirdiği bakışlarını koruluğun ve bahçenin üzerinde gezdirir, bazen de eğilip penceresinin önündeki çiçeklerden demet yapar ya da beyaz kollarının arasına aldığı gitarını çalıp, bahçeden ötelere taşan öylesine büyüleyici bir sesle şarkısını söylerdi ki o şarkılardan birini anımsadıkça, hâlâ yüreğim burkulur, içimi hüzün kaplar! – Ah, o kadar uzun zaman geçti ki aradan!

Bir haftadan fazla bu böyle devam etti. Fakat bir defasında, o güzel hanımefendi tam pencerenin önündeyken, ortalığın sessizliği içinde, lanet olası bir sinek burnuma kaçtı ve ben kendimi tutamayarak üst üste kuvvetle aksırmaya başladım. O, pencereden eğilip aşağıya doğru baktı ve ben zavallıyı sarmaşıkların arkasında

saklanırken gördü. – O kadar utanmıştım ki günlerce oralara yaklaşamadım.

Sonunda cesaretimi toplayıp tekrar gittiğimde, pencere kapalıydı; dört, beş, altı gün her sabah sarmaşıkların dibine oturup bekledim, ama o bir daha pencerede görünmedi. Zaman geçmek bilmiyordu, kendi kendimi yüreklendirdim ve artık her sabah saray boyunca bütün pencerelerin altında açıktan açığa ve serbestçe dolaşmaya başladım. Ama o sevgili, güzeller güzeli bir türlü görünmüyordu. Oysa biraz ilerisindeki pencerenin önünde sürekli diğer hanımefendiyi görüyordum. Daha önce ona hiç bu kadar dikkatli bakmamıştım. Gerçekten de çok güzel kırmızı yanaklı, tombul, şatafatlı ve azametli görüntüsüyle, tıpkı bir lale gibiydi. Her karşılaştığımızda, ben yerlere kadar eğilir, selam verirdim; o da, itiraf etmeliyim ki her seferinde teşekkür eder, başını hafifçe eğerek ve fevkalade nezaketle göz kırparak bana karşılık verirdi. – Sadece bir defasında, o güzeller güzeli genç kızın da, penceresinde perdelerin arkasına gizlenip dışarıya baktığını görür gibi oldum. –

Böylece günler geçti, o güzeli bir daha göremedim; artık ne bahçeye çıkıyordu ne de pencereye yaklaşıyordu. Bahçıvanbaşı benden yakınıyor, tembelin, haylazın teki olduğumu söylüyordu; pek bunalmıştım; Tanrı'nın yarattığı bu hür dünyada ne tarafa bakarsam bakayım, sanki gözlerim burnumun ucundan ilerisini görmüyordu.

Bir pazar öğleden sonra bahçede uzanmış, ertesi günü dört gözle beklediğim, en azından pazartesi günlerinin tatil olduğu[1] başka bir zanaat tutmamışım diye hayıflanarak, pipomdan havaya savrulan mavi dumanları

1. Bazı zanaat kollarının (örn. fırıncılık, kasaplık) pazartesi günü işbaşı yapmama geleneğine dayanan, çalışılmayan, çalışanın kendine tatil ettiği bir gün. (Ç.N.)

seyrediyordum. Bu esnada diğer delikanlılar giyinip kuşanmışlar, danslı eğlence yerlerine gitmek üzere yakın mahallelere doğru yola çıkmışlardı. Bu sıcak havada herkes en yeni ve süslü pazar günü kıyafetleri içinde, ışıklı evlerle gezici laternalar arasında, heyecan ve coşkuyla dalgalar halinde gidip geliyordu. Bense bir balaban kuşu[1] gibi, bahçedeki küçük, ıssız bir gölün sazlıkları arasında kıyıya bağlı bir kayıkta sağa sola sallanıp duruyordum. Kentteki saat kulesinin ikindi vaktini haber veren çan sesleri bahçede yankılanıyor, gölde ağır ağır yüzen kuğular etrafımda ileri geri dolaşıyorlardı. İçimde ölesiye bir korku hissediyordum. –

O sırada uzaktan birtakım sesler, karmakarışık, neşeli konuşmalar ve gülüşmeler duydum. Bu sesler giderek yaklaştı, sonra yeşilliklerin arasından kırmızılı beyazlı eşarplar ve tüylerle süslü şapkalar gözüktü. Genç beylerden ve hanımefendilerden oluşan canlı ve ışıltılı bir güruh, saraydan çıkmış, çayırların üzerinden benim bulunduğum yere doğru geliyordu; iki hanımefendim de onların arasındaydı. Hemen yerimden kalktım ve oradan uzaklaşmak istedim. Ama güzel hanımefendilerden yaşça daha büyük olanı beni gördü ve, "Aa ne tesadüf, sanki çağrılmış gibi!" diye gülerek bana seslendi. "Haydi, delikanlı bizi kayıkla gölün öbür kıyısına geçirsin bakalım!" Hanımefendiler art arda dikkatle ve korkarak kayığa binerken, beyefendiler onlara yardım ettiler ve bu vesileyle su üzerindeki cesaretleriyle biraz caka yapma fırsatını buldular. Böylece bütün kadınlar kayığa binip kenarlardaki banklara oturduktan sonra kıyıdan açıldım. Kayığın burnunda durmakta olan genç beyefendilerden biri, kimseye belli etmeden kayığı hafifçe sallamaya başlayın-

1. Sık sazlık, göl ve küçük su birikintileri yakınlarında yalnız yaşayan bir kuş türü. (Ç.N.)

ca, hanımefendiler korkuyla sağa sola döndüler, hatta bazısı çığlıklar attı. O güzeller güzeli ise, elinde bir zambak, sandalın hemen kenarında oturuyor, sessizce gülümseyerek aşağıya doğru eğilmiş berrak dalgaları seyrederken elinde tuttuğu zambağı hafifçe suya değdiriyordu, öyle ki suya akseden bulutlar ve ağaçlar arasında genç kızın bir kez de su içinde görülen silueti, masmavi semada usulca süzülmekte olan bir meleği andırıyordu.

Ben böyle onu seyrederken, birdenbire benim iki hanımefendiden neşeli ve tombul olanın aklına, bu gezi sırasında bana şarkı söyletmek fikri geldi. Bunun üzerine, yakınında oturmakta olan, burnunun üstünde gözlüğü, çok zarif yapılı, genç bir beyefendi, hemen ona dönüp, nezaketle eğilerek elini öptü ve dedi ki: "Bu akıllıca fikriniz için size minnettarım hanımefendi! Böyle açık arazinin, ormanın ortasında, halktan biri tarafından söylenen bir halk şarkısı, Alpler'de açan bir Alp gülünün ta kendisidir, milli ruhun ruhudur. – Wunderhorn'larsa[1] sadece herbaryumdur.[2]" Fakat ben böyle seçkin bir topluluğa sunabilecek kadar güzel şarkılar bilmediğimi söyledim. Bu defa elinde bardaklarla, şişelerle dolu bir sepet taşıyan ve hiç dikkatimi çekmeden yakınımda duran geveze oda hizmetçisi söze karıştı: "Ama dünya güzeli bir kadından söz eden çok tatlı bir şarkı bilir o!" – Bu sözleri duyan hanımefendi: "Evet, evet, haydi bakalım, delikanlı hiç çekinmeden o şarkıyı söylesin bize!" diye atıldı. Ben utancımdan kıpkırmızı kesildim. – Birdenbire o güzel genç kadın da başını sudan kaldırıp gözlerimin içine

1. *Des Knaben Wunderhorn* [Çocuğun Büyülü Av Borusu] başlığı altında Alman halk şarkılarını içeren üç ciltlik eser. Clemens von Brentano ve Achim von Arnim tarafından 1805-1808 arasında yayımlanmıştır. Goethe'ye ithaf edilmiştir. (Ç.N.)

2. Belli bir sistemle toplanmış, kurutulmuş ve tasnif edilmiş bitki koleksiyonları. (Ç.N.)

öyle bir baktı ki o bakış ta içime kadar işledi. Artık daha fazla düşünmedim, cesaretimi toplayıp, yüreğimdeki bütün duygularımı katarak şarkımı söylemeye başladım:

Gezip gördüğüm her yerde,
Kırda, vadide, ormanda
Dağdan bakıp çimenliğe
O güzeller güzeline
Selam yollarım bin defa.

Bahçemde dolu çiçekler
En güzelleri topladım
Derledim zarif buketler
İçine derin düşünceler
Ve selamlarımı kattım

Cesaretim yok sunacak
Çünkü o soylu ve güzel!
Çiçeklerim hep solacak
Ama yüreğimdeki aşk
Sonsuza dek yaşayacak

Görünür keyfim yerinde
Hiç durmadan çalışırım
Yüreğim incinmişse de
Toprak kazıp şarkı söylerim ve
Yakındır kendi mezarımı kazarım.

Kıyıya yanaştık, hanımefendiler ve beyefendiler karaya çıktılar. Dikkatimden kaçmamıştı, ben şarkı söylerken, genç beyefendilerin bazıları kendi aralarında kaş göz işaretleri yaparak ve fısıldaşarak hanımefendilerin önünde benimle alay etmişlerdi. Gözlüklü beyefendi oradan ayrılırken elimi tuttu ve bana bir şeyler söyledi, ama ne

dediğini hatırlayamıyorum. Benim hanımefendilerin yaşça büyük olanı sevecen bakışlarla beni süzdü. O güzeller güzeli ise, şarkım boyunca gözlerini hep yere indirmişti, şimdi de hiçbir şey söylemeden yürüyüp gitti. – Bana gelince; ben daha şarkımı söylerken gözlerim yaşlarla dolmuş, utanç ve acıdan yüreğim parçalanacak gibi olmuştu, şimdi birdenbire durumu iyice anlamıştım: O, öyle güzeldi ki bense öyle yoksul, alay edilmiş ve dünyada bir başına bırakılmış biriydim. – Onlar hep beraber fundalıkların arkasında gözden kaybolduktan sonra, artık daha fazla dayanamadım ve kendimi otların üstüne atarak acı gözyaşları döktüm.

Aurelli kadının adı

İkinci Bölüm

Saray bahçesinin hemen yanından şose yol geçiyor ve sadece yüksek bir duvarla bahçeden ayrılıyordu. Duvarın dibinde, damı kırmızı kiremit döşeli, küçük ama düzgün bir "yol vergisi tahsil binası" yaptırılmıştı; binanın arkasında rengârenk çit bitkileriyle çevrili küçük bir çiçek bahçesi bulunuyordu; duvardaki bir gedikten, saray bahçesinin en gölgeli, en gizli kuytu kısmına geçilebiliyordu. Bu bahçeli kulübede oturmakta olan vergi tahsildarı yeni ölmüştü. Bir gün sabah erkenden, ben henüz derin uykudayken, saray kâtibi kapıma geldi ve bana seslenip maiyet memurunun beni derhal yanına çağırdığını söyledi. Hemen giyindim ve havai kâtibin peşine takıldım. Kâtip yolda yürürken şuradan buradan kopardığı bir çiçeği ceketinin yakasına takıyor, bir yandan da elindeki bastonu kılıçla vuruşma taklidi yapar gibi havada sallayarak habire benimle konuşuyor, ama boşuna çenesini yoruyordu, çünkü gözlerim ve kulaklarım hâlâ uyku mahmuru olduğundan adamın söylediklerinden hiçbir şey anlamıyordum. Sabahın bu erken saatinde henüz gün ışığının girmediği daireye adımımı atar atmaz, memur bey kocaman bir mürekkep hokkası, kâğıt ve kitap yığınlarının arkasından, gösterişli peruğuyla, tıpkı başını yuvasının dışına uzatıp bakan bir baykuş gibi, beni baştan aşağıya süzdükten sonra, "De-

likanlının adı nedir? Nerelidir? Okuması, yazması var mıdır? Hesap bilir mi?" diye sordu. Ben hepsine onun istediği gibi cevaplar verince ekledi: "Saygıdeğer efendilerimiz, delikanlının iyi davranışlarını ve üstün vasıflarını göz önünde bulundurduklarından, kendisini geçenlerde boşalmış olan tahsildarlık görevine layık gördüler." – O anda ayaküstü o güne kadarki davranışlarımı, hal ve tavrımı aklımdan geçirdim ve itiraf etmeliyim ki sonunda ben de memur beyin haklı olduğu kanısına vardım. – Ve böylece gerçekten de göz açıp kapayıncaya kadar vergi tahsildarı oluvermiştim.

Daha o gün yeni evime taşındım ve hemen yerleştim. Merhum tahsildarın, kendisinden sonra yerine geçecek olan görevliye bıraktığı birçok eşyanın arasında kırmızı renkli, sarı puanlı, muhteşem bir sabahlık, yeşil renkli yumuşacık terlikler, uyku kukuletası ve birkaç uzun tütün çubuğu da bulmuştum.[1] Memleketteyken, bizim rahibin öyle rahat rahat etrafta dolaştığını gördükçe, ben de bütün bu eşyalara sahip olmaya heveslenirdim. Gün boyunca –yapacak işim de yoktu– üzerimde sabahlık, başımda uyku kukuletası, evimin önündeki küçük bankta oturuyor, bir yandan merhum tahsildardan kalma en uzun çubuğu tüttürürken, bir yandan da şose yolda kimi yaya kimi at üstünde veya arabayla sağa sola gidip gelen insanları gözümle takip ediyordum. Bu arada zaman zaman benim köyümden olan ve hep benden asla adam olmayacağını söyleyen birilerinin de buradan geçmesini ve beni bu halde görmesini diliyordum. – Sabahlık bana çok yakışmıştı, aslında her şeyden gayet mem-

1. Clemens Brentano "Philisterabhandlung" [Dargörüşlülük Üzerine İnceleme] başlıklı yazısında sabahlık, uyku kukuletası, tütün çubuğu üçlüsünü dar görüşlülere (Philister) özgü temel eşyalar olarak nitelendirdikten sonra, bu sözcükler Alman romantikleri tarafından dar görüşlülüğün ve dar kafalılığın simgesi olarak görülmüştür. (Ç.N.)

nundum. İşte böyle, orada oturup ilerisini gerisini düşününce bütün başlangıçların zor, kibar hayatın ise gerçekten de pek rahat olduğu kanaatine varıyor ve içten içe bundan sonra gezgin olmaktan vazgeçmeye, hatta başka insanlar gibi para biriktirmeye ve elbet zaman içinde dünyada büyük mevkilere erişmeye karar veriyordum. Bütün bu kararlarım, kaygılarım ve işlerim arasında, o güzeller güzeli genç kadın da hiç aklımdan çıkmıyordu.

Küçük bahçeciğimde bulduğum patatesleri ve diğer sebzeleri tümüyle söküp attım ve bahçeyi baştan başa en güzide çiçeklerle donattım; burada oturmaya başladığımdan beri sık sık beni ziyarete gelen ve artık en yakın dostum olan iri ve haşmetli burunlu kapı bekçisi, bunun üzerine düşünceli düşünceli gözucuyla beni süzüyor, bana ansızın başına konan talih kuşu yüzünden aklını kaçırmış biri gözüyle bakıyordu. Oysa ben buna hiç aldırmıyordum. Çünkü hiç de uzağımda olmayan saray bahçesinden zarif seslerle konuşmalar duyuyordum, sık çalılıklar nedeniyle kimseyi göremesem de, bu sesler arasından benim güzel genç kadının sesini ayırt edebildiğimi sanıyordum. Böylece her gün bahçemdeki en güzel çiçeklerden bir demet yapıyor ve her akşam karanlık bastırınca sarayın bahçe duvarının üstünden atlayıp demetimi bir kameriyenin ortasındaki taş masaya bırakıyordum. Ertesi akşam yeni topladığım çiçekleri getirdiğimde, bir gün önceki demet masadan alınmış oluyordu.

Bir akşam saraydaki beyefendiler ve hanımefendiler atlarına binip avlanmaya gitmişlerdi; güneş batıyor, tabiatı parlak bir ışıltıyla kaplıyordu; Tuna Nehri, som altın ve ateştenmiş gibi ihtişamlı, uzaklara doğru yılan gibi kıvrıla kıvrıla akıyor, bağcıların sevinç nidaları arasında söyledikleri şarkılar dağların tepelerinden vadilerin derinliklerine kadar yankılanıyordu. Ben de kapı bekçisiyle birlikte evimin önündeki küçük bankta oturmuş, bu ılık

havada, insanı neşelendiren günün yavaş yavaş kararmasını ve ortalığın giderek sessizleşmesini izlemenin tadını çıkarıyordum. Birdenbire uzaktan, avdan dönen avcıların dağlarda arada bir birbirlerine tatlı tatlı karşılık vererek öttürdükleri boruların sesi duyuldu. Ben kalbimin en derininden gelen bir sevinçle yerimden fırladım ve duyduğum hazzın büyüsüne kendimi kaptırarak haykırdım: "İşte tam bana göre bir meslek, ah bu soylu avcılık!" Ama kapı bekçisi çubuğunun içinde biriken külleri sakince temizlerken, "Bu işler öyle sandığınız gibi değil!" dedi. "Ben de yaptım bu avcılık mesleğini. Dağ bayır dolaşarak aşındırdığın kunduralarının tabanlarını onaracak parayı bile kazanamıyorsun; üstelik sonsuza kadar ıslak kalan ayakların yüzünden hiç kurtulamadığın öksürük ve tıksırık da cabası." – O anda, neden bilmem, delice bir öfkeye kapıldım, bütün vücudum zangır zangır titriyordu. Birdenbire bu herif o sıkıcı paltosu, sonsuza doğru uzayıp giden ayakları, enfiye çekişi, iri burnu ve her şeyiyle bana iğrenç gelmişti. – Çılgına dönmüş gibi yakasına yapıştım ve, "Hey kapı bekçisi, hemen defolup evinize gidin, yoksa sizi çok fena pataklarım!" dedim. Adam bu sözler üzerine, daha önceden de olduğu gibi, benim aklımı kaçırdığımı sanmış olmalı ki şüpheyle ve içten içe korkuyla yüzüme baktı; bir tek sözcük bile söylemeden kendini elimden kurtarıp, yadırgayan gözlerle arkasına dönüp dönüp bana bakarak uzun adımlarla saraya doğru yürüdü. İçeri girer girmez, nefes nefese, benim gerçekten de çıldırmış olduğumu söylemiş olmalı.

Bense sonunda kahkahayı koyverdim, o pek süper zekâlı heriften kurtulduğuma çok memnun olmuştum, çünkü çiçek demetini kameriyeye bırakma zamanı gelmişti. O gün de gene acele duvarın üstünden atlayıp küçük taş masaya doğru yürüyordum ki birdenbire giderek yaklaşan nal sesleri duydum. Artık gerisingeri duvardan

da atlayamazdım, çünkü benim genç ve güzel soylu hanımefendim yeşil renkli av giysileri içinde, başında tüyleri rüzgârda sallanan şapkası, ağaçların arasındaki yolda atını yavaş yavaş sürerek derin düşüncelere dalmış bir halde bana doğru yaklaşıyordu. Bir zamanlar babamın evinde okuduğum eski kitaplarda sözü edilen güzel Magelone'nin[1] giderek daha yakından duyulan avcı borularının sesleri ve yüksek ağaçların dibini yer yer aydınlatan akşam ışıklarının arasından çıkıp gelişini anımsattı bana – olduğum yerde kalakaldım. Genç kadın birdenbire beni görünce çok şaşırdı, neredeyse gayriihtiyari atını durdurdu. Bense korkudan, kalp çarpıntısından ve içimi kaplayan büyük sevinçten sarhoş gibiydim. Bir akşam önceki çiçek demetimi gerçekten de göğsüne takmış olduğunu görünce, artık kendimi tutamayıp tamamen şaşkına dönmüş bir halde ona seslendim: "Güzeller güzeli saygıdeğer hanımefendi, bu çiçek demetimi de lütfen kabul buyurun, bahçemin bütün çiçekleri, neyim varsa hepsi size feda olsun! Ah, sizin için kendimi ateşe bile atarım!" – İlk karşılaştığımız anda çok ciddi, hatta neredeyse öfkeli gözlerini üzerime öyle bir dikmişti ki bakışları iliğime kemiğime işledi, ama sonra ben konuşmamı bitirene kadar gözlerini yerden kaldırmadı. O sırada fundalığın içinden, yaklaşan atlıların gürültüsü ve sesler duyuldu. Genç kadın tek söz söylemeden elimdeki çiçek demetini alıp hızla uzaklaştı; az sonra da kemerli geçidin diğer ucunda gözden kayboldu.

O akşamdan sonra, ne rahatım kaldı ne huzurum. Her zaman bahar geldiğinde olduğu gibi, sürekli huzursuz bir neşe içindeydim, nedenini bilmemekle beraber,

1. Ludwig Tieck'in (1773-1853) bir halk masalını anlattığı *Die schöne Magelone* [Güzel Magelone; 1797] romanı. Kont Peter adlı şövalyenin güzel Magelone'ye duyduğu aşk hakkında bir Ortaçağ öyküsüdür. (Ç.N.)

sanki büyük bir mutluluk ya da olağanüstü bir olay beni bekliyordu. Artık o meşum hesapları çarçabuk yapmak elimden gelmiyordu; penceremin önündeki kestane ağacının dalları arasından süzülen altın yeşili güneş ışıkları rakamların üstüne vurduğu zaman, "nakli yekûn"dan "umumi yekûn"a[1] kadar hızla bir yukarıdan aşağı, sonra bir daha aşağıdan yukarı toplama işlemi yaparken, kafamın içini dolduran tuhaf düşünceler dikkatimi öyle dağıtıyordu ki gerçekten de bazen üçe kadar bile sayamaz oluyordum. Örneğin "sekiz" rakamı gözlerimin önünde görkemli saç tuvaletiyle dar korseli şişman hanımefendime dönüşüyordu; uğursuz "yedi" rakamını da hep ters yönü gösteren bir yol işaretine veya bir darağacına benzetiyordum. – Hele "dokuz" rakamı beni hepsinden daha çok eğlendiriyordu, çünkü sık sık kaşla göz arasında tepetaklak devrilip "altı" rakamına dönüşüyordu. "İki" ise, bir soru işareti olarak karşıma dikiliyor ve kurnaz, alaylı bakışlarını üzerime dikerek, "Ne olacak senin sonun, ey zavallı 'sıfır'? O ince boylu 'bir' senin 'her şey'indir, onsuz sen sonsuza dek 'hiç' kalmaya devam edeceksin!" diyordu.

Artık dışarıda, kapının önünde oturmak da bana keyif vermez olmuştu. Biraz daha rahat etmek için alçak bir tabureyi dışarıya çıkardım ve ayaklarımı onun üzerine uzattım; benden önceki tahsildardan kalma eski bir bahçe şemsiyesini tamir ettim ve güneşe karşı Çin pagodalarını andıran bir çatı gibi kapının önüne diktim. Ama onun da faydası olmadı. Burada böyle oturup tütün içerek düşüncelere dalarken, sanki bacaklarım can sıkıntısından giderek uzuyormuş ve ben böyle saatlerce önüme bakarken, sanki burnum hiçbir iş yapmamaktan büyü-

1. Dönemin muhasebe terimleri. Nakli yekûn, devreden toplam; umumi yekun ise genel toplam anlamında kullanılırdı. (Ç.N.)

yormuş gibi geliyordu bana. – Bazen daha gün ağarmadan yoldan bir posta arabası geçerken yarı uykulu yarı uyanık dışarının serin havasına çıktığımda, alacakaranlığın içinden sadece parıltılı gözlerin seçildiği şirin bir yüz merakla arabadan eğilip, sevecen sesiyle bana "iyi sabahlar" dileyince, civardaki köylerde öten horozların sesleri, rüzgârla hafif hafif dalgalanan buğday tarlalarının üzerinden aşarak bana kadar gelince, çok erken uyanmış birkaç tarlakuşu gökyüzünün yükseklerinde uçuşunca ve posta arabası sürücüsü borusunu eline alıp yola koyulurken boruyu var gücüyle öttürünce – ben uzun zaman orada durup uzaklaşan arabanın ardından bakar, hemen o anda yollara düşmek, ta uzaklara, uzak diyarlara gitmek hevesi duyardım. –

Çiçek demetlerimi gene eskisi gibi güneş batar batmaz, karanlık kameriyedeki taş masanın üzerine bırakıyordum. Ama artık hiç kimse almıyordu. O akşamdan sonra bu da sona ermişti. – Hiç kimsenin umurunda değildi: Ertesi sabah erkenden masaya bir göz attığımda, bir gün önce bıraktığım çiçekler oldukları yerde duruyorlar, sararıp solmuş, boyunlarını bükmüş, üzerlerindeki çiy damlalarıyla sanki gözyaşı döküyorlarmış gibi hüzün içinde bana bakıyorlardı. – Bu durum canımı çok sıkmıştı. Artık demet yapmaktan vazgeçtim. Bahçemin her tarafını ayrık otlarının kaplamasını, rüzgârın kendi hallerine bıraktığım çiçeklerimi hırpalayıp yapraklarını dağıtmasını umursamıyordum. Zaten yüreğimin içi de bahçem gibi yabani, karmakarışık ve perişandı.

Gene böyle buhranlı günlerimden birinde, evin penceresi önünde oturup can sıkıntısıyla boş boş dışarıyı seyrederken, saraydaki oda hizmetçisi kız şose yoldan koşar adımlarla çıkageldi. Beni görünce, aceleyle bana doğru yönelip, pencerenin önünde durdu. – "Beyefendimiz dün seyahatten döndü..." dedi telaşla. "Yaa, öyle mi?" diye ce-

vap verdim şaşırarak – son birkaç haftadır hiçbir şeyle ilgilenmemiş olduğumdan, beyefendinin seyahate çıktığından da haberim yoktu. – "Öyleyse beyefendinin kızı, o genç ve soylu hanımefendi de çok sevinmiştir!" diye sözlerimi tamamladım. – Oda hizmetçisi beni şaşkın bakışlarla baştan aşağıya öyle bir süzdü ki acaba çok mu saçmaladım diye içimden geçirdim. – "Bunun da bir şey bildiği yok," dedi sonunda, o küçük burnunu kıvırarak. "Her neyse," diye sözlerine devam etti: "Bu akşam beyefendinin onuruna sarayda bir maskeli balo düzenlenecek. Benim saygıdeğer hanımefendim de 'bahçıvan kadın' kılığına girecek – delikanlı ne dediğimi anladı mı? – 'bahçıvan kadın' kılığı... Hanımım, delikanlının bahçesinde çok güzel çiçeklerinin olduğunu görmüş." – "Çok garip!" diye düşündüm kendi kendime. "Şu sıralarda bahçem yabani otlarla kaplı, çiçekler görünmez oldu!" – Oda hizmetçisi sözlerine devam etti: "Hanımefendi kıyafetini güzel, ama muhakkak taze derlenmiş çiçeklerle süslemek niyetinde olduğundan, delikanlının bu çiçekleri toplayıp akşam hava kararır kararmaz saray bahçesindeki büyük armut ağacının dibinde beklemesini istiyor, çiçekleri bizzat kendisi gelip alacak."

Bu haber karşısında sevinçten şaşkına döndüm ve heyecan içinde dışarıya fırlayıp oda hizmetçisinin yanına koştum.

Oda hizmetçisi beni birdenbire böyle sabahlığımın içinde sokakta görünce, "Ay, bu sabahlık nedir böyle! Bu ne rezalet!" diye bağırdı. Buna öfkelenmeme karşın nezaketten de geri kalmamak için, birkaç zarif *capriole* adımıyla[1] onu yakalayıp öpmek istedim. Fakat ne büyük bir talihsizliktir ki boyu bana çok uzun gelen sabahlık ayak-

1. Keçi sıçrayışı. Balede bir ayağın diğerine vurduğu hafif sıçrama şeklinde dans adımı. (Ç.N.)

larıma dolaşınca tökezleyip boylu boyunca yere düştüm. Kendimi toparlayıp ayağa kalkıncaya kadar genç oda hizmetçisi kıkır kıkır gülerek çoktan oradan uzaklaşmıştı bile.

Bana gelince; çok sevindirici düşüncelere kaptırmıştım kendimi. Demek ki o hâlâ beni ve çiçeklerimi hatırlıyordu! Hemen bahçeciğime gittim, tarhları bürümüş olan bütün yabani otları telaş içinde yolup, başımın üzerinden savurarak pırıl pırıl parlayan gökyüzüne fırlattım, bunu yaparken içimdeki bütün keyifsizliği ve melankoliyi de kökünden söküp atmıştım sanki. Güller gene onun dudaklarını, gök mavisi mine çiçekleri onun gözlerini andırıyor, hüzünle başını önüne eğmiş kar gibi beyaz zambak tıpkı ona benziyordu. Hepsini özenle küçük bir sepete yerleştirdim. Sessiz sakin, güzel bir akşamdı, gökte hiç bulut yoktu. Semada tek tük yıldızlar belirmeye başlamıştı, uzaktan Tuna Nehri'nin uğultusu tarlaların üzerinden aşarak kulağıma kadar geliyor, yanı başımdaki saray bahçesinin ulu ağaçlarında sayısız kuşlar neşeyle cıvıldaşıyorlardı. Ah! O anda ne kadar mutluydum!

Gece çökünce, minik sepetimi koluma taktım ve sarayın büyük bahçesine gitmek üzere yola koyuldum. Sepetimdeki her şey beyazlı, kırmızılı, mavili ve güzel kokulu, rengârenk ve karmakarışık, öyle hoş duruyordu ki baktıkça yüreğim şenleniyordu.

Neşeli düşüncelerle dolu olarak, güzelim ay ışığı altında, saray bahçesinin sessiz, düzgün, kumlu yollarında yürüyüp, kuğuların uyumakta olduğu gölün üzerindeki küçük beyaz köprülerden, zarif kameriyelerin, sefa köşklerinin önünden geçtim. Büyük armut ağacını hemen bulmuştum, çünkü bahçıvan yamağı olarak çalışırken bunaltıcı öğleden sonraları o ağacın gölgesine yatar dinlenirdim.

Burası öyle ıssız ve karanlıktı ki sadece uzun kavak ağacının rüzgârda titreşen gümüşi yapraklarının dinme-

yen hışırtısı duyuluyordu. Zaman zaman da saraydan dans müziği sesi geliyordu. Arada sırada bahçede insan sesleri de duyuyordum, bu sesler çoğu zaman oldukça yakınımdan geliyor, ama hemen sonra etrafım gene sessizliğe gömülüyordu.

Kalbim heyecanla çarpıyordu. Sanki birinden bir şey çalmaya kalkışıyormuşum gibi tedirgin, garip bir ruh hali içindeydim. Uzun süre çıt çıkarmadan durdum, ağacın gövdesine yaslanıp çevreme kulak kabarttım, ama kimseler gelmeyince sabrım tükendi. Sepetçiğimi koluma takıp çabucak armut ağacına tırmandım, böylece açık havada rahat rahat soluk alabilecektim.

Ağacın tepesinde, dans müziği daha iyi işitiliyor, sarayın pencerelerinden dışarı vuran ışıkta içerisi ve bahçe tümüyle görülebiliyordu. Geniş salonun kristal avizeleri adeta yıldızlardan çelenkler gibi yavaş yavaş dönüyorlar; şık giyinmiş beyefendi ve hanımefendiler, gölge oyunundaki gibi, rengârenk, tanınmaz, karmakarışık bir kalabalık halinde dalgalanıp kaynaşarak vals yapıyorlardı. Zaman zaman aralarından bazıları pencerelerden birinin kenarına yaslanıp aşağıya, bahçeye bakıyordu. Sarayın ön tarafındaki çimenler, çalılıklar ve ağaçlar, salondan dışarıya yayılan ışıklarla yaldızlanmış gibiydi, bahçedeki çiçekler ve kuşlar da sanki uykularından uyanmışlardı. Sadece benim etrafım çepeçevre ve arkamda uzanan bahçe hâlâ öyle zifirî karanlık ve sessizdi ki!

"O şimdi dans ediyordur, seni ve senin çiçeklerini çoktan unutmuştur!" diye düşündüm, ağacın tepesinde, kendi kendime. "Herkes öyle keyifli ki seni kimse aklına bile getirmiyor!" – Zaten her yerde her zaman budur benim kaderim! Yeryüzünde herkes kendine küçük bir yer edindi; sıcacık bir ocağı, bir fincan kahvesi, bir karısı, akşam yemeğinde bir kadeh şarabı var; halinden gayet hoşnut, hatta kapı bekçisi bile o iriyarı cüssesi içinde kendi-

ni iyi hissediyor. – Benimse hiçbir yerde rahatım yok. Nereye gitsem, sanki hep çok geç kalmışım; sanki tüm dünya beni hiç hesaba katmamış. –

Ben böyle kendi kendime derin felsefeye dalmışken ansızın aşağıda, çimlerin arasında bir hışırtı duydum. İki ince ses çok yakınımda usul usul birbiriyle konuşuyordu. Az sonra çalıların dalları aralandı ve genç oda hizmetçisi küçücük başını yaprakların arasından uzatıp etrafına bakındı. Ay ışığı genç kızın kurnaz gözlerinde ışıldıyordu. Nefesimi tuttum, gözümü ayırmadan aşağıya bakıyordum. Çok geçmeden gerçekten de oda hizmetçisinin bir gün önce tarif ettiği gibi, bahçıvan kılığında bir kadın ağaçların arasında göründü. Kalbim yerinden fırlayacakmış gibi çarpıyordu. Ancak "bahçıvan kadın"ın yüzünde bir maske vardı ve gördüğüm kadarıyla, hayretle etrafına bakınıyordu. – Ama onun hiç de ufak tefek, ince ve zarif olmadığı da dikkatimi çekmişti. – Bir aralık ağacın gövdesine yaklaşıp yüzündeki maskeyi çıkardı. – Gerçekten de o diğer, yaşı daha büyük olan soylu hanımefendiydi!

İlk andaki şaşkınlığımı atlattıktan sonra, burada yukarıda emniyet içinde olduğuma çok sevindim. Kendi kendime, "Olur şey değil! Bu kadın da nereden çıktı?" diye düşünüyordum. "Ya şimdi o sevgili güzeller güzeli soylu hanımefendi çiçekleri almak için buraya gelirse – ne olay olurdu!" Sonunda, bütün bu şamataya hiddetimden neredeyse ağlayacaktım.

O sırada bahçıvan kılığındaki hanımefendi aşağıda söyleniyordu: "Salonda sıcaktan öyle bunaldım ki dışarıya çıkıp açık havada, şu güzelim doğanın ortasında biraz serinlemek istedim." Bu arada üfleyip püflüyor, maskesini yelpaze gibi sallayıp kendini ferahlatmaya çalışıyordu. Ay ışığının aydınlığında, boyun damarlarının iyice kabarmış olduğunu açıkça fark edebiliyordum;

çok öfkeli görünüyordu, yüzü kiremit gibi kıpkırmızıydı. Bu arada, oda hizmetçisi kız, adeta bir topluiğne kaybetmiş gibi, etraftaki bütün çalı çitlerinin arkasını araştırıyordu. –

"Maskemi süslemek için mutlaka daha pek çok taze çiçeğe ihtiyacım var," diye söylenmeye devam etti bahçıvan kılığındaki hanımefendi. "O delikanlı da kim bilir nerede takıldı kaldı!" – Oda hizmetçisi içinden kıkır kıkır gülerek etrafı aramaya devam ediyordu. – "Bir şey mi dedin Rosette?" diye sordu "bahçıvan kadın" gergin bir sesle. – "Ben her zaman ne dedimse şimdi de onu söylüyorum!" diye karşılık verdi oda hizmetçisi, yüzüne son derece ciddi ve samimi bir ifade takınarak, "Bu tahsildar, bence aklı havada dalgacının biri... Şu anda da eminim ki bir çalının dibinde yatmış uyuyordur!"

Birden her yanım ürperdi, içimden ağaçtan atlayıp şerefimi savunmak geldi – ama tam o sırada birdenbire sarayda davulların gümbürtüsü, müzik sesleri ve gürültüler duyuldu.

Bunun üzerine bahçıvan kıyafetli hanımefendi kendini daha fazla tutamadı ve birden parlayarak canı sıkılmış bir tavırla, "Şimdi konuklar beyin şerefine, 'Çok yaşa!' diye bağıracaklar! Haydi gidelim, yokluğumuzu fark ederler!" dedi. – Bu sözlerle maskesini hemen yüzüne geçirdi ve hiddetli adımlarla oda hizmetçisiyle birlikte saraya doğru yürüdü. Ağaçlar ve çalılar, adeta uzun burunları ve parmaklarıyla garip garip arkasından işaret ediyorlardı, ay ışığı dolgun kalçaları üzerinde piyanonun tuşlarında gezer gibi bir aşağı bir yukarı hızla dans ediyordu. Böylece hanımefendi, zaman zaman tiyatroda izlediğim kadın şarkıcılar gibi, davul ve trompet seslerine ayak uydurarak sahneden ayrıldı.

Bense hâlâ ağacımın tepesinde, neye uğradığımı şaşırmış bir haldeydim. Şimdi artık gözlerimi ayırmadan

saraya bakıyordum. Giriş merdivenlerinin altında bir daire oluşturan yüksek fenerler, pırıl pırıl parlayan pencerelere ve bahçenin ta içerilerine tuhaf bir ışık saçıyorlardı. O sırada saray hizmetkârları toplanmışlar, genç efendilerinin şerefine bir serenat seslendiriyorlardı. Ortalarında, şatafatlı kıyafetiyle kapı bekçisi, adeta bir devlet bakanı gibi, nota sehpasının önünde durmuş, bütün gayretiyle fagotunu üflüyordu.

Ben yerime yerleşip bu güzel serenadı dinlemeye hazırlanırken, birdenbire yukarıda, saray balkonunun kanatlı kapıları açıldı. Resmî üniforması ve üzerindeki parıldayan birçok yıldızıyla, yakışıklı ve gösterişli, soylu bir bey balkona çıktı, yanında da elini tuttuğu – *güzeller güzeli genç* hanımefendi, bembeyaz elbisesi içinde, gecede bir zambak veya berrak gök kubbede yeni doğmakta olan ay gibi görünüyordu.

Bakışlarımı bu sahneden ayıramıyordum; bahçe, ağaçlar ve tarlalar gözlerimin önünden silinmişti artık; meşalelerin büyülü ışığında, o öylesine uzun ve ince orada duruyor, kâh nezaketle yakışıklı subayla konuşuyor, kâh aşağıdaki müzisyenleri başıyla dostça selamlıyordu. İnsanlar aşağıda sevinçten coşuyorlardı; sonunda ben de artık kendimi tutamadım ve var gücümle, "Çok yaşa!" diye haykırarak onlara katıldım. –

Az sonra genç hanımefendi balkondan ayrılınca ve aşağıda meşaleler birer birer söndürülüp nota sehpaları kaldırılınca, bahçe çepeçevre gene karanlığa gömülüp yaprak hışırtısından başka ses duyulmayınca – her şeyin farkına vardım – birdenbire aklım başıma geldi... Demek benden çiçekleri getirmemi isteyen kişi aslında teyzeydi. O güzeller güzeli ise, hiç kuşkusuz beni aklına bile getirmiyordu, çoktan evlenmişti. Bana gelince... Ben koca bir aptaldım.

Bütün bunlar beni bir düşünce uçurumunun içine

attı. Dikenine yumulan kirpi gibi, ben de kendi düşüncelerimin dikenleri içine büzüldüm. Saraydan gelen dans müziği artık daha seyrek duyuluyor, bulutlar karanlık bahçenin üzerinden yapayalnız geçiyorlardı. Ben de ağacın tepesine tüneyen bir gece baykuşu gibi, bütün geceyi mutluluğumun harabeleri arasında geçirdim.

Sabahın serinliği beni sonunda düşlerimden uyandırdı. Şöyle birdenbire çevreme bakınınca, epey şaşırdım. Müzik ve dans çoktan sona ermişti; sarayda ve sarayın çevresinde, çim alanda, taş basamaklarda ve sütunlarda, her şey çok sessiz, serin ve heybetli görünüyor, sadece girişteki çeşmenin fıskiyesi bir başına biteviye şırıldıyordu. Yakınımdaki dallarda kâh şuraya kâh buraya tünemiş olan kuşlar çoktan uyanmışlar, rengârenk tüylerini kabartıp silkiniyor ve küçücük kanatlarını gererek merak ve şaşkınlıkla tuhaf uyku arkadaşlarına bakıyorlardı. Neşeyle süzülen sabah güneşinin bahçeye vuran ışıkları göğsümde parlıyordu.

Ağacımın üstünde doğruldum ve uzun zamandan beri ilk kez ta uzaklardaki kırlara doğru baktım ve üzüm bağlarının arasından akmakta olan Tuna Nehri üzerinde tek tük gemilerin aşağıya doğru yol aldığını, henüz boş olan şose yolların adeta ışıl ışıl parlayan kırlar üzerine kurulmuş köprüler gibi, dağların vadilerin üzerinden kavisler çizerek uzaklaştığını gördüm.

Nasıl oldu, bilmem – ama birdenbire gene o eski seyahat arzusu düştü yüreğime ve o eski hüzün, o eski sevinç ve o büyük bekleyiş! Ama bir yandan da o güzel kadını düşünmekten kendimi alamıyordum. O şimdi yukarıda, sarayda, çiçekler arasında, ipekli yorganın altında ve bir melek yatağının başucunda sabahın sükûneti içinde uyuyordu kuşkusuz. – "Hayır!" diye bağırdım. "Buradan gitmeliyim! Gökyüzü mavi olduğu müddetçe hep daha uzaklara gitmeliyim!"

Böylece sepetçiğimi alıp havaya fırlattım. Çiçekleri, dalların arasında ve aşağıdaki yeşil çimenlerin üstünde rengârenk etrafa saçılırken seyretmek ne kadar da hoştu! Sonra kendim de hemen ağaçtan indim ve sessiz bahçenin içinden geçerek evime doğru yürüdüm. *Onu* gördüğüm ya da gölgede uzanıp *onu* düşündüğüm yerlerde, zaman zaman durup kaldım.

Evimde ve çevresinde her şey hâlâ dün akşam oradan ayrılırken bıraktığım gibiydi. Küçük bahçe talan olmuş, tarumar haldeydi; içeride, odada büyük hesap defteri hâlâ açık duruyordu, artık neredeyse tamamen unuttuğum kemanım, toz içinde duvarda asılıydı. Fakat karşı pencereden giren sabah güneşinin parlak ışığı tellerin tam üzerine vuruyordu. Bu, yüreğimde esaslı bir yankı uyandırdı. "Gel," dedim, "gel, benim sadık enstrümanım! Bizim krallığımız bu dünyada değil!"[1]

Böylece kemanımı duvardan indirdim, hesap defterini, sabahlığı, terlikleri, tütün çubuklarını ve şemsiyeyi oldukları yerde bıraktım ve buraya geldiğim gibi fakir, evden çıktım, ışıl ışıl parlayan şose yolda ilerleyerek oradan ayrıldım.

Sık sık geriye dönüp bakıyordum, garip bir ruh hali içindeydim, öylesine üzgün, aynı zamanda da kafesinden kurtulmuş bir kuş gibi öylesine neşeliydim... Epey yol aldıktan sonra, açık araziye çıkınca kemanımı elime aldım ve şarkımı söylemeye başladım:

Aziz Tanrı'nın hükmü altında
Orman, dere, kuşlar, tarlalar,
Yer ve gök; O, elbet bana da
Kaderin en iyisini yazar!

1. Mesih İsa, "Yuhanna"da (18:36) "Benim krallığım bu dünyada değildir!" der. (Ç.N.)

Ardımda bıraktığım saray, bahçe ve Viyana'nın kuleleri çoktan sabah sisine batmışlardı; başımın üstünde sayısız tarlakuşu havada yükseklerde cıvıldaşıyordu; yemyeşil dağların, şenlikli kentlerin ve köylerin arasından geçerek İtalya istikametinde aşağı doğru gidiyordum.

Üçüncü Bölüm

Eyvah, işte bu çok fena! Aslında doğru yolu bilmediğim hiç aklıma gelmemişti ki! Üstelik sabahın bu sessiz saatinde çevremde yolu sorabileceğim hiç kimse de yoktu! Biraz ileride şose yol, birçok yeni yollara ayrılıyordu; uzaklara, ta uzaklardaki yüksek dağların ötesine doğru giden bu yollar, insanı dünyanın dışına götürüyormuş gibiydi, baktıkça başım dönüyor, gözlerim kararıyordu.

Sonunda karşıma bir köylü çıktı; günlerden pazar olduğu için sanırım kiliseye gidiyordu, üzerine modası geçmiş, iri gümüş düğmeli bir ceket giymişti, elinde de güneşte pırıltısıyla ta uzaktan göze çarpan masif gümüş topuzlu İspanyol tarzı uzun bir baston tutuyordu. Ben hemen, nezakette kusur etmemeye çalışarak sordum: "Acaba bana İtalya'ya giden yolu tarif edebilir misiniz efendim?" – Köylü olduğu yerde durdu, yüzüme baktı, altdudağını bükerek bir süre düşündü, sonra gene gözlerini yüzüme dikti. "İtalya'ya," diye tekrar ettim, "hani portakalların yetiştiği yer..." "Hıh, delikanlının portakallarından bana ne!" dedi köylü ve mert adımlarla yoluna devam etti. Aslında ben böyle kerli ferli görünen bir adamın daha nezaketli davranacağını ummuştum.

Şimdi ne yapmalıydım? Yoksa gerisingeri köyüme

mi dönmeliydim? Ama o zaman hiç kuşkusuz insanlar parmağıyla beni gösterecek, çocuklar etrafıma toplanıp, "Eee, demek dünyayı gezip gelmiş, hoş gelmiş! Bakalım dünyada neler görmüş? Yoksa bize dünyadan zencefilli kurabiyeler getirmemiş mi?" diyeceklerdi. – Dünya tarihi hakkında çok bilgisi olan, haşmetli burunlu kapı bekçisi, bana sık sık derdi ki: "Saygıdeğer tahsildar bey! İtalya güzel bir ülkedir. Aziz Tanrı oraya her şeyi bahşetmiştir; güneşin ışıkları altında, ağzında üzüm salkımı, sırtüstü yere uzanabilirsin; dans etmeyi bilmeyen biri bile, hele bir tarantula[1] onu ısırmaya görsün, öyle bir oynak dans eder ki!" – "Hayır, hayır, İtalya'ya gitmeliyim, İtalya'ya gitmeliyim!" diye neşe içinde haykırdım ve çeşitli yollar üzerinde düşünmeden, koşarak önüme ilk gelen sokağa daldım.

Bir süre böyle yola devam ettikten sonra, sokağın sağ tarafında çok güzel, ağaçlıklı bir bahçe gördüm; sabah güneşi ağaçların gövdeleri ile tepeleri arasından öyle neşeli parıltılarla süzülüyordu ki yerdeki çimenlerin üzerine adeta altın yaldızlı bir halı seriyordu. Ortalarda kimseler görünmediğinden, alçak bahçe çitinin üzerinden atlayarak, bir elma ağacının dibindeki otların üzerine sereserpe uzanıp yatıverdim, önceki geceyi ağacın tepesinde geçirmiş olduğumdan, kollarım ve bacaklarım hâlâ ağrıyordu. Bulunduğum yerden, ta uzaklara kadar bütün çevre görülebiliyordu. Günün pazar olması dolayısıyla, çan sesleri çok uzaklardan ıssız tarlaları aşıp geliyor, köylüler en düzgün kıyafetlerini giymiş, çayırların, meraların arasından kiliseye doğru yürüyorlardı. Yüre-

1. Örümcek tarafından ısırılan kişilerin çevik, hızlı hareketlerle tarantella adı verilen dansı yaptıkları takdirde iyileşeceğine inanılırdı. Tarantizm, kasların istemsizce hareket etmesine, kontrolsüz bir şekilde dans etmeye yol açan sinir sistemi hastalığıdır. (Ç.N.)

ğim sevinçle doluydu, tepemdeki ağaçta kuşlar cıvıldıyorlardı ve ben değirmenimi, o güzel soylu hanımefendinin bahçesini ve şimdi bunların artık çok, çok uzaklarda kalmış olduğunu düşünürken – sonunda uyuyakaldım. Rüyamda, güzel hanımefendinin aşağıdaki o muhteşem yerden çıkıp, çan sesleri arasında bana doğru geldiğini gördüm. O, aslında yürümüyor, yavaş yavaş uçuyordu ve uzun beyaz duvağı doğmakta olan güneşin kızıllığında dalgalanıyordu. Sanki gurbette değildik de, köyümdeki değirmenimizin derin gölgelerindeydik. Ama her taraf sessiz ve boştu, adeta pazar günleri herkesin kilisede olduğu ve sadece ağaçların arasından org sesinin duyulduğu zamanlardaki gibiydi, derin bir acı yüreğimi sızlatıyordu. Güzel hanımefendi ise, çok sevecen ve güleryüzlüydü, elimden tutuyordu, birlikte yürüyorduk; o durmaksızın bu ıssızlığın ortasında bir zamanlar sabahları erkenden açık penceresinin önünde gitar çalarak seslendirdiği güzel şarkıyı söylüyordu, ben de onun durgun göldeki aksini seyrediyordum, bin kat daha güzelleşmiş görünüyordu, ama şaşılacak derecede iri gözlerini yüzüme dikince, az kalsın korkudan ödüm patlayacaktı. – Birdenbire değirmen, önce tek tek ve yavaş vuruşlarla, sonra gittikçe hızlanarak ve şiddetlenerek dönmeye ve çağıldamaya başladı; gölün suları karardı ve hafifçe dalgalandı, güzel hanımefendinin yüzü sarardı, duvağı gittikçe uzadı, uzadı ve duvağının uzun uçları, sis bulutları gibi, dehşet verici şekilde uçuşarak göğe doğru yükseldi; uğultular giderek güçlendi, ara ara kapı bekçisinin fagotunu çaldığı duyuluyor gibi oluyordu. Sonunda şiddetli kalp çarpıntısıyla uykumdan uyandım.

Gerçekten de rüzgâr çıkmış, tepemdeki elma ağacının dalları arasından hafifçe esiyordu; ama böyle çağıldayan, gürüldeyen, ne değirmenin çarkı ne de kapı bekçisiydi... Az önce bana İtalya'ya giden yolu göstermek iste-

meyen köylünün bizzat kendisiydi. Pazar kıyafetini[1] çıkarıp beyaz mintanını giymiş, karşımda dikiliyordu. Ben uykulu gözlerimi ovuşturarak kendime gelmeye çalışırken, köylü, "Ne o, delikanlı, yoksa buralarda partakol[2] mü arıyor? Benim güzel otlarımı çiğneyip berbat edeceğine kiliseye gitseymiş ya, tembel herif!" dedi. – Aslında sadece bu kaba adamın beni uykumdan uyandırmasına öfkelenmiştim. Hırsla ayağa fırlayarak cevabı yapıştırdım: "Nee, beni azarlamaya kalkışmak da ne demek? Şunu herkes bilsin ki ben daha önce bahçıvanlık yaptım, sonra da tahsildarlık! Şu karşımdaki adam, eğer şehre gitmiş olsaydı, benim önümde kafasındaki o yağlanmış uyku kukuletasını çıkarıp saygıyla selam vermek zorunda kalırdı! Üstelik de benim kendime ait bir evim ve kırmızı renkli, sarı puanlı bir sabahlığım vardı!" – Ama hödük herif söylediklerime hiç aldırmadı, ellerini beline dayayarak sadece, "Haydi oradan! Ha-ha-hay!" dedi. Ben adamı baştan aşağıya süzdüm; kısa boylu, tıknaz, çarpık bacaklı, patlak gözlü, kıpkırmızı eğri burunlu herifin tekiydi. Durmadan, "Ha-ha-hay!" diyerek adım adım üzerime doğru gelince, birdenbire öyle garip, dehşetli bir korkuya kapıldım ki hemen çitin üstünden atlayarak arkama bakmadan oradan kaçtım. Hiç durmamacasına koşarak tarlaların arasından geçerken, cebimdeki kemanımın ses çıkardığını duyuyordum.

Sonunda biraz soluklanmak için durduğumda, bahçe ve bütün vadi artık görünmez olmuştu, güzel bir ormanın ortasındaydım. Ama dikkatimi buna verecek durumda değildim, çünkü az önceki gürültü patırtı beni giderek daha çok öfkelendirmekteydi, o kaba herifin ba-

1. Kilisedeki pazar ayinine katılmak üzere giyilen düzgün kıyafet. (Ç.N.)

2. Burada köylü "pomeranze" (portakal) sözcüğünü tekrarlarken "poperenze" olarak bozmaktadır. (Ç.N.)

na hep "O" diye hitap etmesi aklımdan çıkmıyordu, hâlâ içimden sövüp sayıyordum. Kendimi böyle düşüncelere kaptırmış hızlı hızlı yürürken, şose yoldan ayrılmış, gittikçe de uzaklaşıp dağların arasına dalmıştım. Koşarak ilerlemekte olduğum orman yolu bitti ve önüme çok seyrek kullanıldığı belli olan küçük bir patika çıktı. Etrafta hiç kimse görünmüyor, hiç ses duyulmuyordu. Ama bunun haricinde, yürümek çok hoştu, ağaçların tepeleri uğulduyor, kuşlar çok güzel şakıyorlardı. Kaderimi Tanrı'ya emanet ederek, kemanımı elime aldım ve bütün sevdiğim parçaları çaldım, öyle ki yankısı ıssız ormanda neşeyle çınladı.

Fakat keman çalmak da uzun sürmedi, çünkü her an yerdeki lanet olası ağaç köklerine takılıp tökezliyordum, üstelik giderek açlıktan midem kazınmaya başlamıştı, oysa ormanın sonu hiç gelmeyecekmiş gibi görünüyordu. Böylece bütün gün boyunca, adeta yolunu kaybetmiş gibi dolaştım durdum, ağaç gövdelerinin arasından görünen güneş, ufuk çizgisine yaklaşmak üzereyken, nihayet ormandan çıktım ve dağlar arasına sıkışmış, kırmızı, sarı çiçeklerle kaplı küçük, yeşil bir vadiye vardım, akşamın altın renkli ışığında sayısız kelebek çiçeklerin üstünde uçuşuyordu. Burası o kadar ıssızdı ki sanki dünyadan yüzlerce mil uzaktaydı. Sadece cırcırböceklerinin ötüşü ve ileride yüksek otların arasında yatan bir çobanın çaldığı kavalın yürekleri parçalayacak kadar hüzünlü sesi duyuluyordu. Kendi kendime düşünmeye başladım: "Kim böyle tembel tembel yan gelip yatan biri kadar iyi durumda olabilir! Bizim gibiler, gurbette mücadele etmek ve hep tetikte olmak zorunda." – Çobanla aramızda güzel, berrak bir dere akıyordu ve ben karşı kıyıya geçemediğim için, uzaktan çobana seslenerek, en yakındaki köyün ne tarafta olduğunu sordum. Çoban rahatını hiç bozmadan, kafasını otların arasından hafifçe kaldırdı ve

kavalıyla öteki ormanı işaret etti, sonra da sakin sakin kavalını çalmayı sürdürdü.

Ben adımlarımı hızlandırarak yoluma devam ettim, çünkü hava kararmaya başlamıştı. Güneşin son ışıkları ormanın ağaçları arasından süzülürken, gün boyunca büyük bir şamata koparmış olan kuşlar birden sustular. Ormanların o sonsuz, ıssız uğultularının arasında içimi adeta korku kapladı. Nihayet uzaktan köpek havlamaları duydum ve adımlarımı sıklaştırdım. Orman gittikçe seyrekleşti, aydınlandı ve çok geçmeden son ağaçların arasından yemyeşil güzel bir meydan göründü. Meydanın tam ortasındaki büyük bir ıhlamur ağacının etrafında bir sürü çocuk gürültü patırtı çıkararak koşuşturuyorlardı. Biraz ötede, meydanın kenarındaki bir hanın önünde, birkaç köylü bir masanın etrafında oturmuş, çubuklarını tüttürerek iskambil oynuyorlardı. Öbür tarafta, delikanlılar ve genç kızlar kapının önünde oturmuşlar, kızlar kollarını önlüklerinin altında kavuşturmuş, serinde sohbet ediyorlardı.

Ben de fazla düşünmeden kemanımı elime aldım ve ormandan dışarı çıkar çıkmaz çabucak neşeli bir halk dansı havası çalmaya başladım. Genç kızlar şaşkınlık içinde bakakaldılar, yaşlı adamlar kahkahalarıyla ormanın derinliklerini çınlattılar. Ben böylece ıhlamur ağacının dibine gelmiş, sırtımı ağaca dayayıp çalmaya devam edince, sağda solda gençler kendi aralarında gizli gizli fısıldaşmaya, gürültü yapmaya başladılar, sonunda delikanlılar pazar çubuklarını[1] bir kenara bıraktılar, herkes eşini seçti ve ben gözümü açıp kapayana kadar, köylü gençler hep birlikte etrafımda döne döne dans etmeye başladılar, köpekler havlıyor, önlükler havada savruluyor,

1. Pazar gününe mahsus tütün çubukları. (Ç.N.)

etrafımda çocuklar çember olmuş, merakla yüzüme, hızlı ve çevik hareketlerle oynattığım parmaklarıma bakıyorlardı.

İlk dans sona erdiğinde, güzel bir müziğin kolları ve bacakları nasıl harekete geçirdiğini doğrusu artık görebiliyordum! Az önce iskemlelerin üstüne yayılmış miskin miskin bacaklarını uzatıp çubuklarını tüttüren köylü delikanlılar gitmiş, yerine başkası gelmiş gibi, rengârenk mendillerini ceketlerinin önündeki düğme iliklerinden birine takıp, genç kızların etrafında keçi gibi seke seke öyle hoş dans ediyorlardı ki seyretmesi çok zevkliydi. Kendini bir şey zanneden gençten biri, çevredekilerin de görebileceği abartılı hareketlerle yeleğinin ceplerini uzun uzun karıştırdı ve küçük bir gümüş para çıkarıp elime sıkıştırmaya kalkıştı. Cebimde metelik olmadığı halde, buna için için kızdım. Ona dönüp kuruşlarını kendine saklamasını, yeniden insanların arasında olmaktan ötürü duyduğum sevinçten böyle keman çaldığımı söyledim. Biraz sonra süslü bir genç kız, elinde kocaman bir kadeh şarapla yanıma geldi. Sevecen bir gülümsemeyle, "Çalgıcılar içki içmeyi severler," derken, kırmızı dudaklarının arasından ışıldayan inci gibi beyaz dişleri öylesine cezbediciydi ki onu öpmek geldi içimden. Genç kız pırıl pırıl gözlerini kadehin üzerinden yüzüme dikerek, şaraptan o küçücük ağzıyla bir yudum aldıktan sonra, kadehi bana uzattı. Ben şarabı son damlasına kadar içtim ve sonra yeniden kemanımı çalmaya başladım, artık herkes neşeyle etrafımda dönüyordu.

Bu sırada yaşlılar iskambil oynamayı bırakmışlardı, yorulan gençler de yavaş yavaş dağıldılar; hanın önü giderek tamamen boşaldı ve ortalık sessizleşti. Bana şarap ikram etmiş olan genç kız da köye doğru yürüyordu; ama adımlarını ağır ağır atıyor, sanki bir şey unutmuş gibi ara ara dönüp arkasına bakıyordu. Sonunda durdu ve yerde

bir şeyler aramaya başladı, ama ben onun yere eğildikçe kolunun altından beni gözlediğinin farkındaydım. Sarayda nezaket kurallarını öğrenmiştim, hemen yanına koşup, "Bir şey mi kaybettiniz güzel matmazel[1]?" diye sordum. – "Hayır, hayır," diye cevap verdi, yüzü kızararak. "Bir gül düşürdüm de... Delikanlı onu kendisine vermemi ister mi?" – Teşekkür ederek gülü aldım ve ceketimin yakasındaki iliğe geçirdim. Genç kız sevecen bir gülümsemeyle yüzüme baktı ve, "Delikanlı ne de güzel çalıyor!" dedi. "Evet," diye karşılık verdim, "Tanrı vergisi bir yetenek!" – Genç kız, "Bu dolaylarda çalgıcılara pek sık rastlanmıyor!" diye tekrar söze başladı, sonra duraksadı ve gözlerini yerden hiç kaldırmadan, "Delikanlı aslında buralarda çok iyi para kazanabilir – hem babam da keman çalmayı biraz bilir ve yabancı diyarlardan söz edenleri dinlemekten hoşlanır – ayrıca babam çok da zengindir!" dedi. – Sonra kahkahayla gülerek söze devam etti: "Ah, bir de bu delikanlı keman çalarken durmadan öyle başını gözünü oynatmasa keşke!" – "Çok değerli küçükhanım," diye karşılık verdim, "bir kere sizin bana 'O' diye hitap etmenizi uygun bulmuyorum doğrusu. Keman çalarken başımla yaptığım hareketlere gelince... Bunun başka türlüsü olmaz, biz virtüözler, hepimiz böyle yaparız." – "Demek öyle!" dedi genç kız ve sözlerine devam etmek üzereydi ki birdenbire handa korkunç bir patırtı koptu; hanın kapısı büyük bir gürültüyle açıldı, sıska bir adam adeta namludan fırlamış bir harbi çubuğu[2] gibi dışarı uçtu, ardından kapı hemen kapandı.

Gürültü patırtıyı duyan genç kız, bir geyik gibi sıçrayarak koşup oradan uzaklaşmış ve karanlığa karışıp göz-

1. Fransızca o dönemin nezaket ve saray dilidir. (Ç.N.)
2. Tüfeğin namlusunu temizlemeye yarayan metal çubuk. (Ç.N.)

den kaybolmuştu. Kapının önündeki karaltı ise gerçekten de şaşılacak bir hızla yerinden fırladı ve hana doğru sövüp saymaya başladı. "Ayyaşmışım, ha!" diye bağırıyordu: "Şu isten kararmış kapıya tebeşirle attığınız çiziklerin[1] hesabını ödememişim, ha! Hemen şimdi silin hepsini! Hemen! Daha dün ağzınıza kaşık sokup[2] sizi tıraş ederken burnunuzun üstünü kesmiştim de, kaşığımı hart diye ısırıp parça parça etmemiş miydiniz? Tıraş parasının karşılığında silin bakalım bir çizik – kaşık bedeli, silindi mi bir çizik daha – burnunuza yapıştırdığım yara bandı, etti size üç çizik! – Geriye böyle kaç kahrolası çizik kalıyor ki! Ama pekâlâ, öyle olsun! Bundan böyle bütün köyü, bütün dünyayı tıraştan mahrum edeyim de görün! Hepiniz sakalınızı uzatın da, Kıyamet Günü Aziz Tanrı hanginizin Yahudi, hanginizin Hıristiyan olduğunu ayırt edemesin! İsterseniz sakalınızı boynunuza dolayıp kendinizi darağacına asın, saçaklı boz ayılar sizi!" Adam birdenbire acıklı bir ağlama tutturdu ve acınacak bir halde feryada devam etti: "Ben şimdi ne yapacağım? Zavallı bir balık gibi su mu içeceğim? Sizde hiç insanlık sevgisi yok mu? Ben hem bir insan hem de bilgili ve deneyimli bir berber-cerrah değil miyim? Ahh! Bugün öfkeden köpürüyorum! Kalbim hassasiyetle ve insan sevgisiyle dolu!" Bu sözlere herkes sessiz kalınca, adam yavaş yavaş hanın önünden çekildi. Karşısında beni görünce kollarını açtı ve üzerime doğru yürüdü. Ben çılgın herifin bana sarılmak istediğini sanarak yana sıçradım, adam sendeleye sendeleye yoluna devam etti; daha uzun süre onun kâh kaba, kâh nazik bir dille karanlıkta kendi kendine konuştuğunu duydum.

1. Veresiye yaptıkları satışın hesabını kaydetmek için tebeşirle çizik çizer, çetele tutardı. (Ç.N.)

2. Berberler kırışık yüzü usturayla tıraş etmek için müşterinin ağzına kaşık sokarlardı. (Ç.N.)

Kafamda düşünceler birbirini kovalıyordu. Az önce bana gül armağan eden kız, hem genç, hem güzel hem de zengindi – göz açıp kapayıncaya kadar burada saadetimi yapabilirdim. Bu düşünceyle birlikte gözümün önüne kızarmış dana ve domuz butları, içi elmayla doldurulmuş yağlı kazlar ve hindiler geldi. – Hatta kapı bekçisini görür gibi oluyordum; bana yaklaşarak, "Fırsatı kaçırma, tahsildar, yakala! Erken evlenen yanılmamış; talihi iyi olanın düğünü tez olur; kal yerinde yurdunda, kazan ekmek paranı namusunla!" diye fısıldıyordu. Böyle filozofça düşünceler içinde, şimdi tamamen ıssız meydanda, bir taşın üstüne oturdum. Cebimde param olmadığından, hanın kapısını çalmaya yüzüm tutmuyordu. Ay bütün ihtişamıyla parıldıyor, gecenin sessizliğinde ormandaki ağaçların hışırtısı dağlardan kulağıma kadar geliyordu; biraz ilerideki vadide, ağaçların ve ay ışığının altında gömülü gibi duran köyden zaman zaman köpek havlamaları duyuluyordu. Gökkubbeye bakıp ay ışığında ağır ağır seyreden tek tük bulutları, arada sırada ta uzaklarda kayan bir yıldızı izlerken, bir yandan da düşüncelere daldım. Ay şimdi babamın değirmeni ile kontun beyaz sarayının üzerinde de parıldıyordur. Orası da şimdi sessizliğe gömülmüştür, o soylu hanımefendi uyuyordur, bir zamanlar olduğu gibi yalnızca bahçedeki fıskiyelerin şırıltısı ve ağaçların hışırtısı duyuluyordur. Ben oradaymışım yahut yabancı diyarda yahut ölmüşüm, hiç kimsenin umurunda değildir. – Birdenbire dünya gözüme öyle dehşetli geniş ve büyük göründü ve kendimi bu dünyada öyle yalnız hissettim ki bütün kalbimle içimden ağlamak geldi.

Ben orada öylece otururken, birdenbire ormanın derinliklerinden nal sesleri duydum. Nefesimi tutup dikkatle kulak kabarttım. Sesler giderek yaklaştı, yaklaştı, artık atların soluklarını bile duyabiliyordum ve hemen

sonra gerçekten ağaçların arasında iki atlı göründü, ama ormanın kenarına gelince, atlarını durdurdular ve gizliden gizliye kendi aralarında hararetli hararetli konuştular. Ay ışığının aydınlattığı meydana ansızın vuran uzun ve karanlık gölgelerinden anladığıma göre, kollarıyla kâh sağ tarafı kâh sol tarafı işaret ediyorlardı. – Yıllar önce ölmüş olan annemin evdeyken bana sık sık anlattığı masallardaki vahşi ormanlar ve savaşkan haydutlar aklıma geldi. O zamanlar ben de içten içe böyle maceralar yaşamaya heveslenirdim. İşte şimdi bu saçma, pervasız dileğim yerine gelmişti! – Altında oturmakta olduğum ıhlamur ağacının gövdesine dayanarak hiç fark ettirmeden doğruldum, olabildiğince uzanıp eriştiğim ilk dala tutundum ve hızla kendimi yarı belime kadar yukarı, dalın üzerine çektim. Ama bacaklarım henüz aşağıda sallanmaktayken, süvarilerden biri hemen arkamdan atını mahmuzladığı gibi meydanı geçip ağaca doğru gelmeye başladı. Ben gözlerimi sımsıkı yumdum, dalların ve yaprakların karanlığında ne kımıldıyor ne kıpırdıyordum. – Birdenbire hemen arkamdan, "Kim var orada?" diye bir ses duydum. Yakalanma korkusuyla, var gücümle, "Hiç kimse!" diye bağırdım. Herifler boş ceplerimi tersyüz edince fena halde hüsrana uğrayacaklar diye içimden de kıs kıs gülüyordum. – "Vay, vay," diye devam etti haydut. "Ya şu sarkan bacaklar kimin öyleyse?" Artık başka çarem yoktu. "Zavallı, yolunu şaşırmış bir çalgıcının bacakları!" diye karşılık verdim ve çabucak yere atladım, çünkü uzun süre kırık bir çatal gibi dalda asılı kalmayı da kendime yakıştıramıyordum.

Ben böyle birdenbire ağaçtan atlayınca, süvarinin atı ürktü. Adam atının boynunu okşayarak onu yatıştırdıktan sonra gülerek bana döndü ve, "Biz de yolumuzu şaşırdık, öyleyse yoldaşız demektir; dolayısıyla B.'ye giden yolu bulmakta bize biraz yardım edeceğini sanıyo-

rum. Emin ol ki zararlı çıkmayacaksın," dedi. Ben B.'nin nerede olduğunu bilmediğime yeminler ederek hemen şuradaki hana gidip sorabileceğimi ya da onları aşağıdaki köye götürebileceğimi söyledim. Ama adam laftan anlamıyordu. Sakince kuşağından bir tabanca çıkardı, ayın ışığında gerçekten hoş parlayan silahın namlusunu kâh silerek kâh nişan alırmış gibi doğrultarak, "Sevgili dostum!" dedi gayet samimi bir tavırla. "Sevgili dostum! Şimdi lütfedip B.'ye doğru gitmek üzere bizzat önümüze düşeceksin!"

Başım beladaydı. Eğer yolu bulursam, hiç kuşkusuz eşkıya çetesinin ortasına düşecek, meteliksizim diye sopalanacaktım. Yolu bulamazsam da gene sopalanacaktım. Artık daha fazla düşünmeden, önüme çıkan ilk yola saptım, bu yol hanın önünden geçerek köyden uzaklaşıyordu. Süvari atını hızla refakatçisinin yanına sürdü, sonra ikisi birlikte biraz geriden ağır ağır peşime takıldılar. Böylece, aslında gayet delice, artık ne olursa olsun, mehtabın aydınlattığı gecenin içine doğru ilerlemeye başladık. Yol boyunca bir dağın eteğindeki ormanın içinden geçiyorduk. Ara sıra, aşağılardan yukarıya doğru uzanan ve karanlık dalları hafifçe kıpırdayan çamların tepeleri üzerinden, uzaklardaki derin ve ıssız vadiler görülebiliyordu, orada burada bir bülbül ötüyor, uzak köylerde köpekler havlıyordu. Bir ırmağın yerin derinliklerinden gelen sürekli uğultusu duyuluyor, suları zaman zaman ay ışığında parıldıyordu. Arkamda ise atların tekdüze nal sesleri, süvarilerin kendi aralarında anlamadığım yabancı bir dilde hiç durmadan sürdürdükleri konuşmanın gürültü patırtısı ve parlak ay ışığında atlıların kâh birinin kâh diğerinin üzerine vuran ve onları bir karanlık, bir aydınlık, bir ufak, bir devasa gösteren ağaç gövdelerinin hareketli uzun gölgeleri... Düşüncelerim giderek büsbütün karıştı, rüya gördüğümü ve uyanmak

istediğim halde bir türlü uyanamadığımı sanıyordum. Gayretle ve metanetle yürümeye devam ediyordum, içimden de, "Er ya da geç bu ormanın ve bu gecenin içinden çıkacağız," diye düşünüyordum.

Sonunda ara sıra gökyüzünde usul usul, tıpkı aynaya değen sıcak bir soluk gibi, uzun kızılımsı ışık huzmeleri uçuşmaya başladı, ıssız vadinin üzerinde yükseklerde bir de tarlakuşu cıvıldıyordu. Sabahın bu müjdecileri birden yüreğimi aydınlattı ve bütün korkularım dağıldı. İki süvari ise atlarının üstünde gerinerek etraflarına bakındılar, doğru yolda ilerlemediğimizin farkına varmış olmalılar ki tekrar kendi aralarında uzun uzun konuştular. Benden söz ettiklerinin farkındaydım; hatta süvarilerden birinin, benim ormanda yollarını şaşırtmak isteyen gizli bir eşkıya çetesine mensup olabileceğimi düşünerek benden korkmaya başladığını sezdim. Bu hoşuma gitti, çünkü ortalık aydınlandıkça, cesaretim de artıyordu; hele orman seyrelip de güzel açık bir meydanlığa varınca, son derece vahşi tavırlarla dört tarafıma bakındım ve sonra parmaklarımı ağzıma götürüp birbirleriyle haberleşen haydutların yaptığı gibi tiz bir ıslık çaldım.

Birdenbire atlılardan biri, "Dur!" diye öyle bir bağırdı ki korkudan sıçradım. Arkamı dönüp bakınca her ikisinin de atlarından inmiş ve hayvanlarını bir ağaca bağlamış olduklarını gördüm. Biri hızlı adımlarla üzerime doğru yürüdü, sabit bakışlarını yüzüme dikti ve birdenbire abartılı bir kahkahayla gülmeye başladı. Açık söyleyeyim, onun böyle saçma sapan gülmesi beni fena halde öfkelendirdi. Fakat o dedi ki, "Sahi, bu o bahçıvan, yani saraydaki tahsildarın ta kendisi!"

Ben şaşkınlık içinde adamın yüzüne baktım, saraya at üstünde girip çıkan bir sürü genç beyefendiyi gözlerimin önüne getirmeye çalıştımsa da onun kim olduğunu bir türlü hatırlayamadım. O ise sonu gelmeyen kahkahalar

arasında söze devam etti: "Muhteşem! Görüyorum ki işsiz güçsüz geziyorsun, bizim de bir hizmetkâra ihtiyacımız var! Yanımızda kalırsan, ebedî tatile kavuştun demektir!" – Şaşkına dönmüştüm, sonunda niyetimin İtalya'ya gitmek olduğunu söyledim. – "Demek İtalya'ya!" diye karşılık verdi yabancı. "Biz de zaten oraya gitmek niyetindeyiz!" – "Eh, eğer öyleyse!" diye haykırdım ve sevinç içinde cebimden kemanımı çıkarttım ve ta ki ormandaki kuşlar uyanıncaya kadar çaldım durdum. Beyefendiye gelince; o da hemen diğer beyefendiyi yakalayıp, onunla birlikte çimenlerin üstünde döne döne çılgınlar gibi dans etti.

Sonra birdenbire durdular. "Tanrı'ya şükürler olsun!" diye haykırdı biri. "İşte şurada B.'nin kilise kulesini görüyorum! Yakında aşağıya varacağız demek!" Cep saatini çıkardı, düğmesine basıp çaldırdı, sonra başını sallayarak bir daha çaldırdı: "Hayır!" dedi. "Oraya bu kadar erken varmamız doğru olmaz! Bunun vahim sonuçları olabilir!"

Bu sözlerden sonra, iki süvari atlarının sırtındaki torbalardan kurabiyeler, kızarmış etler ve şarap şişeleri çıkardılar, yemyeşil otların üstüne renkli güzel bir örtü yayıp, üzerine boylu boyunca uzandılar ve keyif içinde yiyip içmeye başladılar; bana da hepsinden bol bol ikram etmeleri doğrusu çok makbule geçti, çünkü günlerden beri karnımı şöyle adamakıllı doyuramamıştım. – "Şunu bil ki..." dedi süvarilerden biri bana dönüp. "Ama sen bizi tanımadın, değil mi?" – "Hayır" anlamında başımı salladım. – "Öyleyse, şunu bil ki ben ressam Leonhard'ım ve şuradaki de – gene bir ressam olup – adı Guido'dur."

Gün ağarırken iki ressama şimdi daha dikkatle baktım. Biri, Herr Leonhard, ince yapılı, uzun boylu ve esmerdi, bakışları neşeli ve ateşliydi. Diğeri, çok daha genç, daha ufak tefek ve daha narin yapılıydı, kapı bekçisinin

tabiriyle, eski Alman tarzında giyinmişti; beyaz yakaları boynunu açıkta bırakıyordu, güzel yüzüne dökülen kestane rengi bukleli saçlarını sık sık başının zarif hareketleriyle geriye atıyordu. – Kahvaltısını bitirdikten sonra, hemen yanı başıma, yere koymuş olduğum kemanımı eline aldı ve devrilmiş bir ağaç dalına oturup, parmaklarını tellerin üstünde gezdirerek, ormandaki minik bir kuşun berrak sesiyle yüreğime dokunan bir şarkı söylemeye başladı:

Günün ilk ışığıyla
Vadi aydınlanınca
Dağ tepe, orman uyanır
Bütün kuşlar kanatlanır!

Beremi de keyifle
Savurup gökyüzüne,
Söylediğim şarkılar
Neşeyle kanat çırpar!

Sabahın kızılımsı ışıkları, hafif solgun yüzü ve siyah âşık gözlerinin üzerinde tatlı tatlı oynaşıyordu. Oysa ben öyle yorgundum ki o böyle şarkı söylerken, sözler ve nağmeler giderek birbirine karıştı, sonunda derin bir uykuya daldım.

Bir süre sonra yavaş yavaş kendime geldiğimde, yanı başımda iki ressamın hâlâ birbirleriyle konuşmakta olduklarını, tepemde kuşların cıvıldadığını rüyada gibi duyuyordum. Gün ışığı kapalı gözlerimin içinde parlıyor, içimi öyle koyu bir aydınlıkla dolduruyordu ki güneş sanki kırmızı ipek perdelerden süzülüyormuş gibiydi. O sırada başucumda birinin, "*Come è bello*!"[1] diye seslendi-

1. (İt.) Ah, ne kadar güzel! (Ç.N.).

ğini duydum. Gözlerimi açtım ve sabahın pırıl pırıl ışığında, genç ressamın üzerime eğilmiş durduğunu, yüzüne dökülmüş olan bukleli saçlarının arasından o iri kara gözlerini bana diktiğini gördüm.

Hemen ayağa fırladım, çünkü ortalık artık tamamen aydınlanmıştı. Herr Leonhard'ın canı sıkkın görünüyordu, iki kaşının arasında derin bir öfke çizgisi belirmişti, yola çıkmak için acele ediyordu. Diğer ressam ise, bukleli saçlarını yüzünden çekiyor ve bir yandan atını eyerlemekle meşgul olurken, bir yandan da gayet sakin, kendi kendine bir şarkı mırıldanıyordu. Sonunda Leonhard birdenbire bir kahkaha kopardı ve çayırdaki otların arasında duran bir şişeyi kaptığı gibi, dibinde kalan şarabı kadehlerin içine boşalttı. "Sağ salim varmamız şerefine!" diye seslenerek kadehini kaldırdı; tokuşturdular; hoş bir çınlama sesi ortalığa yayılırken, Leonhard boş şişeyi sabahın kızıllığına doğru yükseklere fırlattı, öyle ki şişe havada neşeli neşeli parlıyordu.

Sonunda onlar atlarına bindiler, ben de tazelenmiş olarak çevik adımlarla yanları sıra yürümeye koyuldum. Önümüzde ucu bucağı görünmeyen bir vadi uzanıyordu ve biz şimdi aşağıya, o vadiye doğru iniyorduk. Işıklar çakıyor, çağıltılar ve sevinç cıvıltıları içinde her yer ışıl ışıl parıldıyordu. İçimde öyle bir serinlik ve neşe duyuyordum ki tepeden kendimi bu muhteşem diyara salıverip bir kuş gibi uçasım geliyordu.

Dördüncü Bölüm

Elveda değirmen, saray ve kapı bekçisi! Öylesine hızlı gidiyorduk ki rüzgâr şapkamın kenarlarında ıslık çalıyordu. Sağımdan solumdan köyler, kentler ve şarap bağları uçarcasına geçiyor, insanın gözleri kamaşıyordu; arkamda arabanın içinde iki ressam, önümde muhteşem bir sürücüyle dört at... Bense en tepede, arabacı yerinde, bir arşın boyu havaya zıplaya zıplaya gidiyordum.

Olaylar şöyle gelişmişti: B.'ye yaklaşmaktayken, köyün başında, üzerine yeşil bir çuha ceket giymiş, uzun boylu, pek zayıf, asık suratlı bir adam bizleri karşıladı, ressam beyefendilerin önünde eğilerek selam verdi ve bize köye kadar eşlik etti. Köyde posta binasının önünde, yüksek ıhlamur ağaçlarının altında, dört posta atı koşulu, şatafatlı bir araba yola çıkmaya hazır olarak beklemekteydi. Yolda Herr Leonhard üzerimdeki giysilerin bana dar geldiğini söylemişti. O nedenle elbise torbasından hemen başka kıyafetler çıkardı; yepyeni şık bir frak ve yeleği giymem için bana uzattı. Yüzüme çok yakışan bu kibar giysiler, aslında bana çok uzun ve bol geliyor, resmen yere sürünüyordu. Ayrıca bana, üzerine erimiş tereyağı dökülmüş gibi güneşte pırıl pırıl parlayan yepyeni bir de şapka verdiler. Sonra o asık suratlı yabancı bey, ressamların atlarını yularlarından tutup götürdü;

ressamlar arabaya atladılar, ben de arabacı yerine; posta memuru, başında uyku kukuletası, pencereden eğilip arkamızdan bakarken, biz çoktan uçarcasına yola koyulmuştuk bile. Posta arabasının sürücüsü neşeyle borusunu çaldı ve böylece çabucak İtalya'ya girdik.

Aslında yukarıda muhteşem bir hayatım vardı, kendimi havada uçan bir kuş gibi hissediyordum, üstelik kanat çırpmama da gerek yoktu. Gündüz gece, arabacı yerinde oturmak ve arada sırada hanın birinden arabaya yiyecek içecek taşımak dışında, yapacak başka bir işim de yoktu, çünkü iki ressam arabadan çıkmayı istemiyorlar, gündüzleri sanki güneş, kılıç misali ışınlarını onlara saplayacakmış gibi arabanın bütün perdelerini sıkı sıkı örtüyorlardı. Sadece ara sıra Herr Guido o güzel başını arabanın penceresinden uzatıyor, benimle dostça konuşmalar yapıyor ve her defasında bu uzun diskurlara dayanamayıp kızan Herr Leonhard'a gülüp geçiyordu. Hatta iki kez efendimle neredeyse başım derde girecekti: Bir keresinde, yıldızların pırıl pırıl aydınlattığı güzel bir gecede, yukarıda arabacı yerinde kemanımı çalmaya başladığımda ve daha sonra bir başka sefer de uykuya daldığımda. Aslında buna ben de şaşırmıştım! Çünkü İtalya'ya iyice, dikkatle bakmak istiyor ve gözlerimi on beş dakikada bir koca koca açıyordum. Ama bir süre şöyle ileriye doğru baktığımda, önümdeki atların on altı ayağı bir örgünün bir yüz, bir ters, bir çapraz ilmekleri gibi birbirine öyle dolaşıyor, öyle karışıyordu ki gözlerim tekrar ağırlaşıyor ve sonunda kendimi müthiş ve dayanılmaz bir uykuya kaptırıyordum, öyle ki artık hiçbir şey fayda vermiyordu. Böyle zamanlarda ister gündüz olsun, ister gece, ister yağmur yağsın, ister güneş açsın, ister Tirol'den geçelim, ister İtalya'dan – oturduğum yerde kâh sağa sola kâh arkaya yıkılıyordum, bazen de başım öyle bir şiddetle yere sarkıyordu ki kafamdaki şapka uçup gidiyor ve

Herr Guido arabanın içinden avazı çıktığı kadar bağırıyordu.

Böylece, nasıl olduğunu kendim de anlamadan, Welschland[1] diyarında yolun yarısını kat etmiş, yerli halkın Lombardiya adını verdiği bölgeden geçmiştim ki güzel bir akşam vakti kırsal arazideki bir hanın önünde durduk. Posta atlarının değiştirilmesi talimatı en yakın istasyon köyüne birkaç saat sonrası için verilmiş olduğundan, iki ressam beyefendi arabadan indiler ve biraz dinlenip birkaç mektup yazmak üzere hanın özel bir odasına çekildiler. Buna ben de çok sevindim ve uzun zamandan beri ilk defa şöyle rahat rahat, keyifle açlığımı, susuzluğumu gidermek için hemen hanın lokantasına girdim. İçerisi oldukça pasaklı görünüyordu. Hizmet eden, saçları taraz taraz, boyunlarını açıkta bırakan şalları sarımsı tenlerinin üstünden gelişigüzel sarkan kadınlar ortalıkta dolaşıyorlardı. Yuvarlak bir masanın etrafına oturmuş olan hanın mavi gömlekli uşakları, akşam yemeklerini yerken, arada bir de meraklı bakışlarını benim üzerime dikiyorlardı. Kısa kalın örgülü saçlarıyla hepsi genç ve kibar beyefendilere benziyorlardı. – Çabuk çabuk yemeğimi yerken, kendi kendime dedim ki: "İşte sonunda sen de, bizim rahip efendiye fare kapanı, barometre ve çeşitli tablolar satmak isteyen o acayip adamların ülkesine geldin! İnsan ocağın başından kalktığı takdirde, neler görüp neler öğreniyor!"

Ben böyle derin düşüncelere dalmış yemeğimi yerken, o âna kadar lokantanın karanlık bir köşesinde şarap şişesinin başında oturan ufak tefek bir adam, birdenbire köşesinden fırlayıp bir örümcek gibi üzerime doğru geldi. Kısacık boylu ve kamburdu; kocaman, korkunç görü-

1. (Alm.) Roman dillerinin konuşulduğu komşu ülkeler; Fransa ve İtalya'ya verilen ortak ad. (Ç.N.)

nümlü bir kafası, Romalı tipi, kartal gagasına benzeyen uzun bir burnu, kızıl renkli, seyrek favorileri vardı. Pudralanmış saçları, sanki fırtınaya yakalanmış gibi dağılmış ve kabarmıştı. Modası geçmiş, yıpranmış bir frak, diz boyu kadife pantolon ve rengi solmuş ipek çoraplar giymişti. Bir zamanlar Almanya'da bulunmuş olduğundan, Almancayı mükemmel konuşup anlayabildiğini sanıyordu. Yanıma gelip masama oturdu; sürekli enfiye çekerek şuradan buradan sorular sormaya başladı: *Servitore*[1] miydim? Ne zaman *arriware*[2] etmiştik? Roma'ya mı *kitiyorduk?* Fakat bütün bunların cevabını ben kendim de bilmiyordum ve zaten onun kırık dökük Almancasını da anlayamıyordum. Sonunda çekinerek, "*Parlez vous françois?*"[3] dedim. O, kocaman başını sallayıp Fransızca bilmediğini belirtince çok sevindim, çünkü ben de Fransızca bilmiyordum. Ama hepsi boşunaydı. Adam bir kez beni gözüne kestirmiş, soru sormaktan vazgeçmiyordu. Konuşmamız uzadıkça, birbirimizi iyice anlamaz olduk ve ikimiz de artık kızmaya başladık, öyle ki bir ara sinyorun o kartal burnuyla beni neredeyse gagalayacağını sandım. Bütün bu Babil sohbetine[4] kulak misafiri olan hizmetçi kadınlar, sonunda kahkahayı kopardılar; ben de bunu fırsat bilerek çatalı, bıçağı masanın üstüne bırakıp kendimi dışarıya attım, kapının önüne çıktım. Bu yabancı ülkede Alman lisanımla sanki binlerce kulaç derinliğindeki denizin dibine batmışım ve bir sürü hiç bilmediğim

1. (İt.) Hizmetkâr. (Ç.N.)

2. (İt.) Bir yere gelmek, varmak. (Ç.N.)

3. (Fr.) Doğrusu: *Parlez-vous français?* Fransızca biliyor musunuz? (Ç.N.)

4. Babil Kulesi'nin inşası sırasında, Tanrı orada çalışanların dillerini değiştirmiş ve hiç kimse diğerinin dilini anlamaz olmuş. Kimsenin birbirini anlamadığı konuşmalara, seslerin bir uğultuya dönüştüğü durumlara "muhavere-i tebabülliye" (Babillilerin konuşmaları, Babil sohbeti) denilir ve bu söz halk arasında bir deyim olarak kullanılır. (Ç.N.)

yaratık, solucanlar gibi kıvrıla kıvrıla bu ıssızlığın içinde etrafımda hışırdayarak dolaşıyor, beni gözetliyor, ağızlarıyla beni kapmaya çalışıyorlarmış gibi hissediyordum.

Dışarıda ılık bir yaz gecesi vardı; sokaklarda gezinmenin tam sırasıydı. Uzaklardaki bağlardan zaman zaman bir bağcının söylediği şarkı duyuluyordu. Ara sıra uzakta şimşekler çakıyor ve bütün civar ay ışığında titreşip hışırdıyordu. Hatta bazen evin önündeki fındık çalılarının arkasında uzun, karanlık bir siluetin usulca dolaştığını ve dalların arasından baktığını görür gibi oluyordum, sonra ortalık birdenbire tekrar sessizliğe gömülüyordu. – Bu arada Herr Guido hanın balkonuna çıktı. Beni görmedi; handaki odada bulmuş olduğunu sandığım bir kitarayı büyük bir ustalıkla çalarken, bülbül gibi sesiyle bir de şarkı söylemeye başladı:

Susunca yüreğin neşesi:
Doğa ses verir ve ağaçlar
Usul usul fısıldaşırlar,
Rüyalarda olduğu gibi,
Ve kalbin derinliklerinde
Uyanır bir ürpertiyle
Hatıraların en gizlisi.

Herr Guido'nun bir süre daha şarkı söylemeye devam edip etmediğini bilmiyorum, çünkü o ılık gecede kapının önündeki banka uzanınca yorgunluktan kendimden geçmiş, derin bir uykuya dalmışım.

Böylece birkaç saat uyumuş olmalıyım. Birden bir posta arabasının, önce uzun zaman rüyamda duyduğumu sandığım neşeli boru sesiyle uyandım; kendime gelir gelmez, hemen ayağa fırladım. Dağların ardından gün doğuyor, sabahın serinliği bütün bedenimi ürpertiyordu. Birdenbire günün bu vaktinde çoktan epeyce yol almış

olmamız gerektiği aklıma geldi. "Tamam!" diye içimden geçirdim, "Bu defa uyandırma ve alaya alma sırası bende! Bukleli saçlı, uykucu Herr Guido, benim dışarıdan seslendiğimi duyunca kim bilir yatağından nasıl fırlayacak!" Böylece hanın küçük bahçesine girip, efendilerimin kaldıkları odanın pencereleri altına dikildim, yeni doğan güneşin kızıllığında bir kez daha keyifle gerindim ve bir şarkı tutturdum:

İbibikler ötünce,
Uyan yeni güne,
Haydi kalk güneş doğdu,
Ah ne tatlıdır uyku!

Pencere açıktı ama yukarıdan hiç ses gelmedi; sadece pencereden içeriye kadar uzanan asma dallarının arasında gece rüzgârı dolaşıyordu. – Şaşkınlık içinde, "Bu da ne demek oluyor?" diye haykırdım, koşarak binanın içine girdim ve sessiz koridorlardan geçerek odaya gittim. Ama kapıyı açmamla birlikte, yüreğime sanki bir bıçak saplandı. Çünkü oda bomboştu: ne bir frak vardı ne bir şapka ne de çizmeler. – Sadece bir gece önce Herr Guido'nun çaldığı kitara duvarda asılı duruyordu. Odanın ortasındaki masanın üstüne içi dolu, süslü bir para kesesi bırakılmış, kesenin üzerine de bir kâğıt iliştirilmişti. Kâğıdı pencereye yaklaştırınca gözlerime inanamadım, üstünde sahiden de büyük harflerle "Tahsildar Bey'e" yazıyordu.

Ama ben sevgili neşeli efendilerime kavuşamadıktan sonra, bütün bunların gözümde ne değeri olabilirdi? Para kesesini, adeta derin bir kuyuya atar gibi, ceketimin en derin cebine "cup" diye indirdim, öyle ki kesenin ağırlığı beni o tarafa doğru eğilmeye zorladı. Sonra odadan fırladım, hanın içinde büyük bir gürültü kopardım, bü-

tün hizmetkârları ve hizmetçi kızları uyandırdım. Ne istediğimi bir türlü anlamadıklarından, benim çıldırmış olduğumu sandılar. Ama sonra yukarıdaki yuvayı boş görünce, onlar da en az benim kadar şaşırdılar. Kimse efendilerim hakkında bir şey bilmiyordu. Sadece hizmetçi kızlardan birinin mimiklerinden ve el kol hareketlerinden anladığıma göre, Herr Guido bir akşam önce balkonda çalıp söylerken birdenbire bir çığlık atıp odaya çekilmiş ve telaşla diğer beyefendinin yanına koşmuş. Kadın daha sonra gecenin bir vakti dışarıdan kulağına çalınan nal sesleriyle uyanmış. Odasının küçük penceresinden dışarıya baktığında, bir akşam önce beni uzun uzun lafa tutan kambur sinyorun beyaz bir ata binmiş olarak ay ışığında tarlaların üzerinden dörtnala uzaklaştığını görmüş. Hatta adamın, eyerin üstünde sürekli bir arşın boyu havaya sıçramasını seyreden kadın, onun üç ayaklı bir atın sırtında giden bir hayalet olduğunu sanarak, defalarca haç çıkarmış. – Ben de artık ne yapacağımı bilmiyordum.

Bu arada arabamız çoktan koşulmuş, kapının önünde bekliyor; arabanın sürücüsü sabırsızlıkla, neredeyse çatlayacak gibi borusunu öttürüyordu, çünkü belli bir saatte bir sonraki durağa varması gerekiyordu, zira sefer talimatında kalkış-varış zamanları dakikası dakikasına önceden belirtilmişti. Koşa koşa bir kez daha hanın her tarafını dolaştım, ressamlara isimleriyle seslendim, ama cevap veren olmadı. Hanın bütün çalışanları toplaşıp şaşkın şaşkın suratıma bakıyorlar, posta arabacısı küfürler savuruyor, atlar kişneyerek kumda eşiniyordu. Bense afallamıştım. Sonunda bir sıçrayışta arabaya atladım. Hanın uşaklarından biri arkamdan arabanın kapısını kapattı, sürücü kamçısını şaklattı ve böylece uzak diyarlara doğru yola koyulduk.

Beşinci Bölüm

Günler ve geceler boyunca dağları aşıyor, vadileri geçiyor, gidiyor, gidiyorduk. Düşünüp taşınmak için hiç zamanım yoktu, çünkü nereye varsak atlar koşulmuş bekliyordu, insanlarla konuşamıyordum, el kol işaretleriyle anlaşmaya çalışmam da işe yaramıyordu. Çoğu kez, handa mükellef bir yemeğin tam tadına varırken, posta arabacısı borusunu öttürüyor ve ben telaşla çatalı bıçağı elimden fırlatıp arabaya koşmak zorunda kalıyordum. Aslında nereye gittiğimi ve yolculuğun neden böyle olağanüstü bir süratle sürdürüldüğünü de bilmiyordum.

Bunun dışında hayatım o kadar da fena değildi. Arabanın kâh o köşesinde kâh bu köşesinde, sanki kanapede gibi yan gelip yatıyor, her gün ayrı yerler ve insanlar görüyor ve tanıyordum, kentlerin içinden geçerken, kollarımı arabanın penceresine dayayarak, bana nazikçe şapka çıkaran insanları selamlıyor ya da pencerelerdeki genç kızlara eski bir tanıdık gibi selam veriyordum; kızlar buna çok şaşırıyor ve uzun süre arabanın arkasından merakla bakıyorlardı.

Sonra birdenbire çok telaşlandım! Odada bulmuş olduğum kesedeki parayı hiç saymamıştım. Posta şeflerine ve hancılara bol bol para ödemiştim, böylece göz açıp kapayana kadar para kesesi boşalmıştı. Önce, ıssız bir

ormandan geçerken, hemen arabanın kapısını açıp kendimi dışarıya atıp kaçma fikri geldi aklıma. Ama sonra bu güzel arabayı böyle yalnız bırakıp gitmeye gönlüm razı olmadı. Aslında bu yolculuğun dünyanın öbür ucuna dek sürmesini istiyordum.

Ben böyle oturmuş, kara kara düşünüp işin içinden çıkamazken, araba birdenbire şoseden ayrılıp bir yan yola saptı. Başımı dışarıya uzatıp arabacıya, "Nereye gidiyorsun?" diye seslendim. Ama ben ne sorsam, ne söylesem, herif boyuna, "*Si, si, signore*!"[1] diye cevap veriyor ve dağ taş, engebe demeden arabasını olanca hızıyla sürüyordu, ben de arabanın içinde bir köşeden diğerine savrulup duruyordum.

Bunu bir türlü aklım almıyordu, çünkü şose yol muhteşem bir manzaranın ortasından geçiyor, adeta bir ışık ve kıvılcım denizine dalar gibi, batan güneşe doğru gidiyordu; oysa saptığımız yan yolda, önümüzde uzanan çorak sıradağların arasındaki gri çukurlukların üzerine çoktan karanlık çökmüştü. – Araba ilerledikçe, etraf vahşileşiyor, ıssızlaşıyordu. Bir süre sonra bulutların arkasından ay göründü ve birdenbire ağaçların ve kayaların arasını öylesine aydınlattı ki seyretmesi insanın içine adeta ürperti veriyordu. Dar ve taşlı çukurluklarda ancak çok yavaş ilerleyebiliyorduk. Arabanın tekdüze, sonsuz takırtısı taş duvarlardan aksediyor, gecenin sessizliğinde ta uzaklarda çınlıyordu, sanki büyük kubbeli bir mezardan içeriye giriyormuşuz gibiydi. Ormanın derinliklerinde göze görünmeyen şelalelerin dinmek bilmeyen uğultusu işitiliyor, uzaklardan tepeli baykuşlar sürekli, "Haydi gel, sen de bizimle gel!" diye sesleniyorlardı. – Ayrıca arabacının üniformalı olmadığı dikkatimi çekti, demek ki adam resmî posta memurlarından biri değildi. Huzursuz bir tavırla

1. (İt.) Evet, evet, bayım. (Ç.N.)

bir-iki kez çevresine bakındıktan sonra atları giderek hızlandırdı gibime geldi. Arabadan dışarıya sarkıp başımı uzattığımda, birdenbire çalıların arasından bir atlı fırladı, bizim atların hemen önünden, yolun bir yanından öbür yanına geçip gene bir anda ormanın diğer tarafında kayboldu. Şaşırıp kalmıştım, çünkü ay ışığının aydınlığında görebildiğim kadarıyla, beyaz atın üstündeki bu süvari, handa kartal burnuyla beni gagalamaya çalışan ufak tefek kambur adamın ta kendisiydi! Arabacı başını salladı ve süvarinin atını böyle delice sürmesine kahkahalarla güldü, sonra hızla bana dönüp hararetli hararetli bir sürü şey söyledi ama ben ne yazık ki tek kelimeyi bile anlamadım, ardından arabayı daha da hızlandırdı.

Bir süre sonra uzakta bir ışık parıltısı görünce rahatladım. Işıklar giderek çoğaldı, büyüdü ve parlaklaştı; nihayet kayaların üzerinde kırlangıç yuvası gibi asılı duran, isten kararmış birkaç kulübenin önünden geçtik. Gece hava ılık olduğundan kapılar açıktı; içerideki ışıl ışıl aydınlatılmış odaları ve pejmürde kılıklı ayaktakımının karanlık gölgeler gibi ocak ateşinin etrafında çömelmiş oturduğunu görebiliyordum. Oysa biz bu sessiz gecede taşlı bir yolda takırtılarla ilerleyerek yüksek bir dağa tırmanıyorduk. Ara ara yüksek ağaçlar ve dalları sarkan çalılıklar çukur yolun üzerini örtüyor, sonra gene birdenbire tepemizde gökkubbe, ta derinlerde ise geniş ve ıssız bir çember oluşturan dağlar, ormanlar ve vadiler görünüyordu. Dağın tepesinde çok sayıda kuleleri olan, büyük, eski bir şato, parlak ay ışığında karşımızda duruyordu. "Tanrım, canım sana emanet!" diye haykırdım, meraklı ve heyecanlı bekleyişten ötürü içim içime sığmıyordu. Bakalım sonunda beni nereye götüreceklerdi?

Yarım saat daha yola devam ettik ve sonunda dağdaki şatonun kapısına vardık. Kapı, geniş, yuvarlak bir kulenin içine açılıyordu, kulenin üzeri tamamen yıkılmış durumdaydı. Arabacı kırbacını üç kez şaklattı; ses ortalı-

ğa yayılarak eski şatonun içinde yankılandı ve birdenbire ürken alakargalar sürü halinde yarık ve oyuklardan fırlayıp, çığlık çığlığa havada uçuşmaya başladılar. Araba uzun ve karanlık kapı geçidinden içeri girdi. Atların nalları taş döşeli kaldırımda kıvılcımlar çıkarıyor, iri bir köpek havlıyor, araba kemerli duvarların arasından gümbürtüyle ilerliyordu. Kargalar hâlâ çığlık çığlığa bağırıyorlardı. – Böylece korkunç bir gürültü patırtıyla şatonun taş döşeli, dar avlusuna vardık.

Araba durduğunda, "Garip bir durak," diye içimden geçirirken, birden arabanın kapısı dışardan açıldı ve uzun boylu, yaşlı bir adam, elinde küçük bir fener, kalın kaşlarının altından asık suratla beni baştan aşağıya süzdü. Sonra büyük bir adammışım gibi, kolumun altından tutarak arabadan inmeme yardım etti. Binanın kapısı önünde, siyah bir gömlek ve etek giymiş, beyaz önlüklü, siyah başlıklı çok çirkin, yaşlı bir kadın duruyordu. Başlığının alın ortası hizasında ucu sivrilen kısmı burnuna kadar sarkıyordu. Belindeki kuşağa bir tomar anahtar bağlamıştı. Diğer taraftaki elinde, iki yanan mumun durduğu eski moda bir şamdan tutuyordu. Beni görür görmez önümde dizlerini büküp yerlere kadar eğilerek, karmakarışık konuşmaya ve sorular sormaya başladı. Bense kadının sözlerinden hiçbir şey anlamıyor, önünde reveranslar yapıp duruyordum; aslında içime garip bir huzursuzluk çökmüştü.

Bu arada yaşlı adam elindeki fenerle arabanın her tarafını aydınlatmıştı; içeride hiçbir yerde bavul veya sandık bulamayınca homurdanarak başını salladı. Bunun üzerine arabacı benden bahşiş istemeden arabayı avlunun bir kenarında kapısı açık duran eski bir ahıra soktu. Yaşlı kadın büyük bir nezaketle bana kendisini izlememi işaret etti. Elinde mum kandiliyle beni uzun, dar bir koridordan geçirip taş basamaklı ufak bir merdivenden çıkardı. Mutfağın önünden geçerken, birkaç hizmetçi kız,

aralık duran kapıdan başlarını merakla uzattılar ve sanki o güne kadar hiç erkek yüzü görmemiş gibi bakışlarını üzerime dikip birbirlerine gizlice kaş göz işaretleri yaptılar. Sonunda yaşlı kadın yukarı katta bir kapıyı açınca, şaşkınlıktan donup kaldım: Burası krallara layık döşenmiş, geniş ve güzel bir odaydı. Tavanı altın yaldızlı süslemelerle bezeliydi, duvarları iri çiçekli çeşit çeşit desenlerde muhteşem duvar kâğıtlarıyla kaplıydı. Odanın ortasındaki masanın üzeri kızarmış etler, çörekler, salatalar, meyveler, şaraplar ve şekerlemelerle donatılmıştı, baktıkça insanın içi açılıyordu. İki pencerenin arasında, yerden tavana kadar uzanan devasa bir boy aynası asılıydı.

Bütün bunlar çok hoşuma gitmişti doğrusu. Birkaç kez gerindim, uzun adımlarla kibar tavırlarla odanın içinde bir aşağı bir yukarı yürüdüm. Sonra böyle büyük bir aynanın karşısına geçip kendimi baştan aşağıya inceleme isteğine de karşı koyamadım. Herr Leonhard'ın verdiği yeni giysiler gerçekten de bana çok yakışmıştı. Ayrıca İtalya'da gözlerim hayli ateşli bakışlara kavuşmuştu. Ama gene de, memleketimde nasılsam hâlâ öyle, toy bir delikanlıydım, yalnızca dudağımın üstünde yeni yeni ayva tüyleri belirmeye başlamıştı.

Bu sırada yaşlı kadın dişsiz ağzında bir şeyler geveleyip duruyor, sanki uzun sarkık burnunun sivri ucunu kemiriyormuş gibi bir izlenim uyandırıyordu. Sonra oturmam için yer gösterdi, kemikli parmaklarıyla çenemi okşadı ve bana, "*Poverino*!"[1] dedi; aynı anda da kırmızı gözlerinde öyle alaycı bir ifadeyle yüzüme baktı ki ağzının bir köşesi yanağının ortasına kadar yukarı doğru yayıldı. Sonunda dizlerini büküp yerlere kadar eğilerek kapıdan çıktı.

1. (İt.) Zavallıcık. (Ç.N.)

Bense tam sofranın başına oturmuştum ki genç ve güzel bir hizmetçi kız yemek servisi yapmak için içeriye girdi. Onunla çeşitli nezaket konuşmaları yapmaya giriştiysem de, genç kız söylediklerimi anlamıyor, sadece gözünün ucuyla meraklı meraklı benim bu nefis yemekleri iştahla yiyişime bakıyordu. Ben karnımı doyurup sofradan kalkınca, hizmetçi kız masadaki şamdanlardan birini eline alıp beni başka bir odaya götürdü. Odada bir kanepe, küçük bir ayna ve yeşil ipekten perdelerle çevrili muhteşem bir yatak vardı. Kıza işaretlerle, "Acaba ben burada mı yatacağım?" diye sordum. Genç kız "evet" anlamında başını salladıysa da, şu anda bunu yapmam mümkün değildi, çünkü kız mıhlanmış gibi kımıldamadan yanımda duruyordu. Sonunda yemek odasına girip kendime büyük bir bardak şarap doldurdum ve yatak odasına getirdim, hizmetçi kıza da, "*Felicissima notte*,"[1] diye seslendim. Ne de olsa bu kadar İtalyanca öğrenmiştim artık. Ama ben şarap bardağını dikip son damlasına kadar içince, kız birdenbire kıkır kıkır gülmeye başladı ve yüzü kıpkırmızı kesilerek yemek odasına gitti, kapıyı da arkasından kapadı. Şaşkınlık içinde, "Bunda gülünecek ne var?" diye düşündüm. "Galiba İtalya'daki insanların hepsi aklını kaçırmış!"

Posta arabasının sürücüsü her an borusunu çalmaya başlayacak diye korkuyordum. Pencereye yaklaşıp dışarıya kulak verdim, ortalıkta çıt çıkmıyordu. "Çalarsa çalsın, umurumda değil!" diye düşündüm ve soyunup o muhteşem yatağa girdim. Ohhh! Sanki ballı süt havuzunda yüzüyordum! Pencerelerin önünde avludaki yaşlı ıhlamur ağacı hışırdıyor, zaman zaman da damdaki bir alakarga birdenbire havalanıyordu. Sonunda tamamen rahatladım ve uykuya daldım.

1. (İt.) İyi geceler. (Ç.N.)

Altıncı Bölüm

Uyandığımda, sabahın ilk ışıkları yatağımı çevreleyen yeşil perdelerin üstünde oynaşmaktaydı. Önce nerede olduğumu hatırlayamadım. Hâlâ arabanın içinde yola devam ettiğimi ve rüyamda ay ışığının aydınlattığı bir şatoyu, yaşlı bir cadı kadını ve onun solgun yüzlü kızcağızını gördüğümü sanıyordum.

Sonunda aceleyle yataktan fırlayıp giyindim, bir yandan da odanın her tarafını gözden geçirdim. Duvar kâğıdıyla gizlenmiş küçük bir kapı dikkatimi çekti. Bir akşam önce hiç fark etmemiştim. Aralık duran kapıyı açınca karşıma küçük, şirin bir odacık çıktı, öyle ki sabahın alacakaranlığında gözüme oldukça aşina göründü. Bir iskemlenin üstüne birtakım kadın giysileri rasgele atılmıştı; iskemlenin yan tarafındaki küçük bir yatakta, akşam yemeği sırasında bana hizmet etmiş olan hizmetçi kız yatıyordu. Genç kız derin uykudaydı, başını çıplak beyaz koluna yaslamıştı, siyah bukleleri kolunun üstüne dökülüyordu. "Bu kızcağız oda kapısının açık olduğunu iyi ki bilmiyor!" diye içimden geçirdim ve yatak odama döndüm. Genç kız uyanınca ürkmesin ve utanmasın diye de kapıyı arkamdan kapatıp kilitledim.

Dışarıda her taraf sessizdi. Sadece ormanda erkenden uyanmış minik bir kuş, penceremin önündeki du-

vardan fışkıran bir çalının dalına konmuş, sabah şarkısını cıvıldıyordu. "Hayır," dedim. "Senin böyle erkenden şevkle Tanrı'ya övgüler düzerek beni utandırmana izin veremem!" – Hemen bir gün önce o küçük masanın üstüne bırakmış olduğum kemanımı kapıp odadan çıktım. Şato ölüm sessizliğine gömülmüştü, karanlık koridorlardan geçerek dışarıya, açık havaya çıkabileceğim yolu bulmam uzun sürdü.

Sonunda şatonun önündeki büyük bir bahçeye çıktım. Bahçe giderek daha da derinleşen kat kat geniş teraslar halinde dağın yarı yamacına kadar iniyordu. Ama bahçe bakımı ihmal edilmişti. Yürüyüş yolları diz boyu otlarla kaplıydı; vaktiyle şekil verilmiş olan şimşir ağaçları uzun zamandır biçilmemiş olduğundan, alacakaranlıkta oradan geçen biri, o ağaçları upuzun burunlarını ya da bir arşın boyu sipsivri külahlarını havaya doğru uzatan hayaletlere benzetip dehşete kapılabilirdi. Suyu kurumuş bir fıskiyeli havuzun tepesindeki kırık dökük heykellerin üzerine çamaşır asılmış, bahçenin ortasına yer yer lahana ekilmişti; arada birkaç alelade çiçek fidanı da görülüyordu; her taraf karmakarışık ve düzensizdi; bahçenin dört bir yanını aralarında renk renk kertenkelelerin dolaştığı diz boyu yabani otlar bürümüştü. Yaşlı, yüksek ağaçların dalları arasından çevreye bakınca, geniş, ıssız bir manzara görünüyor, birbiri arkasına dizili dağların dorukları göz alabildiğine uzanıyordu.

Sabahın alacakaranlığında bir süre bu yabani ortamda gezindikten sonra, bulunduğum terasın aşağısındaki bahçede, üzerine kahverengi, kapüşonlu bir cüppe geçirmiş, uzun boylu, zayıf, solgun yüzlü bir delikanlının kollarını kavuşturmuş, büyük adımlarla bir aşağı bir yukarı dolaştığını gördüm. Beni görmüyormuş gibi davranarak bir süre sonra taş bir bankın üzerine oturdu, cebinden bir kitap çıkardı ve vaaz verir gibi çok yüksek sesle okumaya

başladı, okurken ara ara göğe bakıyordu, sonra derin bir hüzünle başını sağ eline dayadı. Onu uzun uzun izledikten sonra, neden böyle garip bir şekilde yüzünü gözünü oynattığını merak ederek hemen yanına gittim. Genç adam derin derin iç geçirirken, birdenbire beni karşısında görünce, sıçrayıp ayağa fırladı. Ne yapacağını şaşırmış gibiydi, ben de öyle, ikimiz de ne konuşacağımızı bilmiyor, karşılıklı eğilerek birbirimizi selamlayıp duruyorduk. Sonunda genç adam uzun adımlarla tabana kuvvet kaçıp çalıların arasına daldı. Bu arada güneş, ormanın tepesine kadar yükselmişti. Bir sıçrayışta bankın üstüne çıktım ve kemanımın yayını tellerin üstünde şevkle gezdirmeye başladım, öyle ki sesi ta uzaklardaki ıssız vadilerin derinliklerinde yankılanıyordu. Belinde anahtar tomarı taşıyan yaşlı kadın, kahvaltı için beni şatonun her tarafında aramış, bulamayınca da endişeye kapılmış bir halde, üzerimdeki terasta göründü ve benim bu kadar ustalıkla keman çalabildiğime şaşırdı. Az sonra şatodaki asık suratlı yaşlı adam da onun yanına geldi, o da şaşırdı, sonunda hizmetçi kızlar da toplandılar ve hepsi birden yukarıda büyük bir şaşkınlıkla kalakaldılar. Bense parmaklarımı ve kemanımın yayını gittikçe daha hızlı ve ustalıkla oynatıyordum; nihayet yorgunluktan bitkin düşünceye kadar kadanslar ve varyasyonlar[1] çaldım.

Ama gene de bu şatoda kalmamda bir tuhaflık olduğu dikkatimi çekiyordu! Hiç kimse yolculuğun devamına ilişkin bir hazırlık yapmıyordu. Üstelik bu şato, bir han da değildi, hizmetçi kızdan öğrendiğime göre, zengin bir konta aitti. Yaşlı kadına arada bir bu kontun adını ve nerede yaşadığını sorduğumda, kadın şatoya geldiğim

1. Kadans: Yorumda, düşüş noktasına, parçanın ana tonalitesine varırken çalınan ya da söylenen süslü, gösterişli geçit. Varyasyon: Bir temanın, parçanın başından sonuna dek çeşitli çalma biçimleriyle, süslemelerle değişikliğe uğradığı müzik yapıtı; çeşitleme. (Ç.N.)

ilk akşamki karşılaşmamızda olduğu gibi sadece sırıtıyor ve yüzünde kurnaz bir ifadeyle adeta aklından zoru varmış gibi bana göz kırpıyordu. Sıcak bir günde bir şişe şarabı dibine kadar içtiğimde, hizmetçi kızlar bir şişe daha getirince mutlaka kıkır kıkır gülüyorlar, hele bir de canım pipo içmek istediğinde, bana tütün bulmalarını işaretlerle anlatmaya çalışınca hep birden, akla yatkın gelmeyen, büyük kahkahalar atıyorlardı. – En çok tuhafıma giden şey ise sık sık, hep de en karanlık gecelerde, penceremin altında çalınan gece müziğiydi. Birisi kısa zaman aralıklarıyla usul usul gitarın tellerine dokunuyordu. Bir defasında da sanki aşağıdan, "Pst! Pst!" diye yukarıya doğru seslenildiğini duyar gibi oldum. Hemen yataktan fırladım ve başımı pencereden uzatarak, "Hey! Kim var orada?" diye aşağıya seslendim. Ama karşılık veren olmadı. Sadece çalıların arasından hızla koşarak uzaklaşan adım sesleri duydum. Avludaki iri köpek, çıkardığım gürültü üzerine birkaç kez havladı, sonra ortalık gene sessizliğe gömüldü. O günden sonra gece müziği bir daha duyulmaz oldu. –

Burada, her insanın dünyada yaşamayı arzu edeceği bir hayat sürüyordum. Aziz dostum kapı bekçisi! "İtalya'da üzümler insanın ağzında kendi biter," deyip dururdu, meğer ne kadar doğru biliyormuş! Bu ıssız şatoda efsunlu bir prens gibi yaşıyordum. Nereye gitsem, herkes derin bir saygıyla önümde eğiliyordu, oysa cebimde tek metelik bile olmadığını biliyorlardı. "Açıl sofram açıl!" dediğim anda, en leziz yemekler, pilavlar, şaraplar, karpuzlar, parmesan peynirleri önüme diziliyordu. Ben de ağız tadıyla yiyor, muhteşem cennet yatağımda uyuyor, bahçede geziniyor, kemanımı çalıyor ve ara sıra da bahçıvanlık işlerine yardım ediyordum. Çoğu zaman bahçedeki yüksek otların arasında saatlerce yatıyordum. O zayıf delikanlı (duyduğuma göre, yaşlı kadının akrabası olan

bir öğrenciymiş, buraya da tatil için gelmiş) sırtında kapüşonlu cüppesiyle, çevremde geniş daireler çizerek dolaşıyor ve tıpkı bir büyücü gibi, elindeki kitaptan okuduğu bazı sözleri mırıldanıyordu ve ben çok geçmeden uykuya dalıyordum. – Böylece günler birbiri ardına geçip gidiyordu. Sonunda bu nefis yiyecek ve içecekler, beni melankolik bir ruh haline sürüklemeye başladı. Sonsuz ataletten, kollarım ve bacaklarım adeta eklemlerimden ayrılıyordu, tembellikten sanki çözülüp dağılacakmışım gibi geliyordu bana.

Bunaltıcı sıcak bir öğleden sonrasında, yamaçtaki yüksek bir ağacın tepesinde, dalların arasında oturmuş, ıssız ve derin vadinin üzerinde ağır ağır sallanıyordum. Çevremdeki yaprakların arasında uçuşan arıların vızıltısından başka hiçbir ses duyulmuyordu, her şey ölü gibiydi, dağların arasında bir tek insan bile görülmüyordu; altımda ise ta aşağılarda ıssız meralarda inekler yüksek otların arasına yatmış geviş getiriyorlardı. Ama uzaklardan, ormanlık tepelerin ardından bir posta arabasının boru sesi geliyordu; ses zaman zaman duyulmaz oluyor, sonra gene yükseliyor ve açıkça işitiliyordu. Birdenbire yıllar önce memleketimdeyken babamın değirmeninde gezici kalfalık eğitimi alan genç bir zanaatkârdan öğrendiğim eski bir şarkı aklıma düştü ve başladım söylemeye:

Çekiyorsa seni uzaklar,
Götür yanında sevdiğini
Başkaları eğlenir coşar
Yalnızdır hep gurbetteki.

Ağaç tepeleri ne bilsin
Eski güzel zamanları
Ah, uzaklarda hasretimsin
Vatanım, şu dağların ardı!

Ne hoş yıldızları seyretmek
Alır götürür beni yâre,
Ne zevk bülbülleri dinlemek
O yârin kapı eşiğinde!

Gün doğar, neşeyle dolarım!
Çıkıp ıssız yüce dağlara
Kalpten coşkuyla haykırırım:
Almanya, selam olsun sana!

Posta arabasının boru sesi, sanki uzaklardan şarkıma eşlik etmek ister gibiydi. Ben şarkı söylerken, bu ses dağların arasından giderek yaklaştı, yaklaştı ve sonunda yukarıda, şatonun avlusunda yankılandığı duyuldu. Hemen ağaçtan indim. O sırada yaşlı kadın da elinde açılmış bir paketle şatodan bana doğru geliyordu. "Size de bir şey gelmiş," dedi ve paketin içinden küçük, zarif bir mektup çıkarıp bana uzattı. Üstünde alıcının adı yazılı değilse de, zarfı hemen açtım. Birdenbire yüzüm bir şakayık gülü gibi kıpkırmızı oldu, kalbim öyle şiddetli çarpıyordu ki yaşlı kadın bile heyecanımı fark etti. Mektup – benim güzel hanımefendimden geliyordu, evvelce onun bazı küçük notlarını sarayın maiyet memurunun dairesinde görmüş olduğumdan elyazısını tanımıştım. Mektubunda, çok kısa, şöyle yazıyordu:

> Her şey düzeldi, bütün engeller kaldırıldı. Size bu sevindirici haberi veren ilk kişi olabilmek için, gizlice bu fırsatı kullanıyorum. Hemen geri geliniz, acele ediniz! Siz gideli, burası öyle ıssız ki... Siz olmadan burada yaşamanın tadı yok! Aurelie.

Bu satırları okuyunca, coşkudan, korkudan ve tarifsiz sevinçten gözyaşlarımı tutamadım. Yüzünde gene o

iğrenç sırıtışla beni izleyen yaşlı kadından utandım ve ok gibi yerimden fırlayıp bahçenin en ıssız köşesine kaçtım. Orada fındık çalılarının dibindeki otların üstüne kendimi attım ve mektubu tekrar tekrar okudum, sözleri ezberledikten sonra, tekrar tekrar okumaya devam ettim. Yaprakların arasından süzülen güneşin ışıkları harflerin üstünde oynaşıyor ve harfler gözlerimin önünde altın sarısı, filizi yeşil ve kırmızı tomurcuk çiçekler gibi yılankavi bir biçimde birbirine dolaşıyorlardı. "Belki de o güzeller güzeli evli değildi?" diye içimden geçirdim. "Yanında gördüğüm o yabancı subay belki de onun erkek kardeşiydi. Yoksa o subay öldü mü? Acaba ben çıldırdım mı? Yoksa..." – Sonra birdenbire yerimden fırladım ve, "Ne olursa olsun!" diye bağırdım. "Gene de şurası çok açık ki o beni seviyor! Beni seviyor!"

Çalıların arasından usulca çıktığımda, güneş batmak üzereydi. Gökyüzü kırmızıya boyanmıştı, kuşlar ormanlarda neşeyle cıvıldıyor, vadiler ışıl ışıl parıldıyordu, ama benim yüreğimde binlerce defa daha güzel ve daha büyük bir şenlik vardı!

Şatoya varınca, içeriye seslenip bugün akşam yemeğimi bahçeye getirmelerini istedim. Yaşlı kadını, asık suratlı yaşlı adamı ve hizmetçi kızları dışarıda toplanmaya ve ağacın altına kurulmuş olan sofraya benimle birlikte oturmaya davet ettim. Kemanımı elime alıp hem çaldım hem yiyip içtim. Böylece herkes neşelendi. Yaşlı adamın suratındaki asık çizgiler yumuşadı, birbiri arkasından kadeh tokuşturuyordu; yaşlı kadın hiç durmadan gevezelik ediyor, Tanrı bilir ne anlatıyordu; hizmetçi kızlar ise hep birlikte çimler üzerinde dans etmeye başladılar. En sonunda solgun yüzlü öğrenci genç de merakla dışarıya çıktı, bir süre küçümseyen bakışlarla bu seyirlik şamatayı izledikten sonra, gayet kibarca yoluna devam etmeye davrandı; ama ben hiç duraksamadan yerimden fırladım

ve göz açıp kapayana kadar genç adamı uzun redingotunun eteğinden yakalayıp onunla döne döne dans etmeye başladım. Zarif adımlarla son moda dansları edebilmek için kendini zorluyor, figürleri öyle büyük bir gayretle ve ustalıkla becermeye çalışıyordu ki yüzünden terler damlıyor, redingotunun uzun etekleri etrafımızda bir çark gibi dönüyordu Ama zaman zaman gözlerini döndürerek beni garip bakışlarla süzmesi, giderek içime bir korku düşürdü ve onu birdenbire serbest bıraktım.

Yaşlı kadın, mektupta neler yazılı olduğunu ve benim bugün bir anda neden böyle neşelendiğimi merak etmişti. Ama bunu ona açıklayabilmek için anlatmam gereken hikâye çok uzundu. Ben de ona tam o sırada havada ta yükseklerden başımızın üstünden uçup geçen birkaç turna kuşunu göstererek dedim ki: "Ben de böyle uzaklara, hep uzaklara gitmek zorundayım!" – Bunun üzerine yaşlı kadın kurumuş gözlerini iri iri açtı ve tıpkı bir basilisk[1] gibi bir bana, bir yaşlı adama baktı. Sonra da ben arkamı döndükçe, ikisinin kafa kafaya verip hararetli hararetli fısıldaştıklarını, bir yandan da gözucuyla bana baktıklarını fark ettim.

Bu durum dikkatimi çekmişti ve kendi kendime, "Acaba bunların benimle ilgili niyeti ne olabilir?" diye ileri geri düşünüp dururken gittikçe durgunlaştım. Güneş de çoktan batmıştı, herkese, "İyi geceler," dileyerek dalgın dalgın üst kattaki yatak odama çekildim.

İçim öyle sevinçli, aynı zamanda da öyle huzursuzdu ki uzun süre odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşıp durdum. Dışarıda rüzgâr, ağır kara bulutları şato kulesinin üzerinden sürüklüyordu. En yakındaki dağların dorukları zifirî karanlıkta görünmez olmuştu. Birden aşağı-

1. Nefes ya da bakışında öldürme gücü olduğuna inanılan ejderha. (Ç.N.)

da, bahçede sesler duyar gibi oldum. Işığımı söndürüp pencerenin önünde durdum. Sesler giderek yaklaşıyor gibiydi, ama aralarında fısıltıyla konuşuyorlardı. Ansızın karaltılardan birinin paltosunun altında taşıdığı küçük fenerden uzun bir ışık huzmesi yayıldı, böylece asık suratlı şato kâhyasını ve yaşlı hizmetçi kadını seçebildim. Işık bir an kadının yüzünde ve elinde tuttuğu uzun bıçağın üzerinde parıldadı. O âna kadar yaşlı kadın bana hiç böylesine çirkin görünmemişti. Bu iki kişinin benim pencereme doğru yukarıya baktıklarını fark ettim. Sonra kâhya paltosunu sıkı sıkı kapattı ve çok geçmeden ortalık gene karanlığa ve sessizliğe gömüldü.

"Bu saatte bunların dışarıda bahçede ne işi olabilir?" diye düşündüm kendi kendime. Birden ürperdim, çünkü o güne kadar duymuş olduğum bütün cinayet öyküleri ve insanların göğsünden yüreğini çıkarıp yiyen cadılara, eşkıyalara dair anlatılanlar aklıma geliyordu. Ben böyle düşüncelere dalmışken merdivende ayak sesleri duydum. Adımlar uzun koridorda usul usul ilerleyerek kapıma yaklaştı. Bir yandan da gizli fısıldaşmalar duyar gibi oldum. Hemen odanın öbür ucuna fırladım ve büyük bir masanın arkasına geçtim. En ufak bir kıpırdanma olursa, önümdeki masayı tuttuğum gibi kaldırarak vargücümle kapıya doğru atılacaktım. Ama karanlıkta iskemlenin birini devirdim, dehşetli bir gürültü koptu ve dışarısı birdenbire sessizliğe gömüldü. Masanın arkasında kulak kesildim ve bakışlarımla delmeye çalışırmış gibi kapıyı gözetlemeye koyuldum, öyle ki gözlerim adeta kafamdan fırlayacaktı. Kısa bir süre öyle sessiz kaldım ki duvarda gezinen bir sinek bile duyulabilirdi. Birden anahtar deliğine dışarıdan usulca bir anahtar sokulduğunu işitir gibi oldum. Hemen masamla birlikte kapıya doğru atılmaya hazırlandım. O sırada anahtar yavaş yavaş üç kez döndürülüp dikkatle çıkarıldı. Sonra koridorda usulca uzaklaşan ve merdivenden inen ayak sesleri duyuldu.

Derin bir nefes aldım. "Ohooo!" dedim içimden. "Şimdi de seni hapsettiler! Uykuya daldığımda böylece işleri kolaylaşacak!" Hemen kapıyı yokladım. Tahminim doğruydu, kapı sımsıkı kilitlenmişti. Hatta solgun yüzlü, güzel hizmetçi kızın uyuduğu odaya açılan öbür kapı da kilitliydi. Şatoya geldim geleli, hiç böyle bir şey olmamıştı.

Bu yabancı memlekette tutuklu kalmıştım! O güzeller güzeli hanımefendi şimdi herhalde penceresinin önünde durmuş, sessiz bahçenin üzerinden şose yola bakıyor ve benim kemanımın yayını tellerine sürterek vergi tahsil kulübesine doğru gelmemi bekliyordu; gökte bulutlar birbirini kovalıyor, zaman hızla geçiyordu – oysa ben buradan çıkıp gidemiyordum! Ah, yüreğim öyle sızlıyordu ki bundan sonra ne yapacağımı bilemiyordum. Dışarıda yapraklar hışırdadıkça ya da bir fare zeminde tıkırdadıkça, yaşlı kadının saklı bir kapıdan gizlice içeriye girip pusuya yatmış olduğunu ve elinde o uzun bıçakla odanın içinde usulca dolandığını sanıyordum.

Böyle endişelerle dolu bir halde yatağımda otururken, uzun zamandan sonra birdenbire penceremin altında gene gece müziğini duydum. Gitarın ilk tınılarıyla birlikte, adeta sabah güneşinin ışığı ansızın ruhumdan içeri sızdı. Hemen pencereyi açtım ve kısık sesle aşağıya doğru seslenerek, uyanık olduğumu bildirdim. Aşağıdan, "Psst, psst!" diye karşılık geldi. Artık daha fazla düşünmeden, mektubu ve kemanımı cebime yerleştirip pencereden dışarıya sarktım, eski harap duvarın taşlarına ve yarıklarda büyümüş sarmaşık dallarına ellerimle tutunarak aşağıya inmeye başladım. Ama çürümüş tuğlalardan birkaçı yerlerinden sökülünce, aşağıya doğru kaydım, hızlandıkça hızlanıyordum, sonunda ayaklarım zemine öyle bir çarparak değdi ki adeta kafatasımın çatırdadığını hissettim.

Böylece aşağıya, bahçeye varmıştım. Tam o anda birisi kollarıyla beni öyle bir şiddetle sardı ki avazım çıktığı kadar bağırdım. Ama bu ahbap hemen eliyle ağzımı kapattı ve beni elimden tutarak çalıların arasından açık alana çıkardı. O anda büyük bir şaşkınlıkla bu kişinin, hoş uzun boylu öğrenci genç olduğunu fark ettim. Gitarını enli ipekten bir kuşakla boynuna asmıştı. – Ona mümkün olduğu kadar süratle bu bahçeden çıkıp gitmem gerektiğini işaretlerle anlattım. Ama o zaten bunu çoktan biliyor gibiydi. Beni birtakım saklı, dolambaçlı yan yollardan geçirerek, yüksek bahçe duvarının içindeki aşağı kapıya götürdü. Fakat bu kapı da sıkı sıkıya kilitliydi! Ama öğrenci genç bunu da önceden tahmin etmiş olmalı ki cebinden kocaman bir anahtar çıkarıp dikkatlice kapıyı açtı.

Birlikte dışarıya fırlayıp ormana daldık. Ben en yakın kente giden yolu ona sormak üzereydim ki o birdenbire önümde bir dizinin üstüne çöküp bir elini göğe doğru kaldırarak, lanetler yağdırmaya, yeminler etmeye başladı, dinlemesi bile insana dehşet veriyordu. Ne demek istediğini anlamıyor, sadece durmadan tekrarladığı *idio*, *cuore*, *amore*, *furore*[1] sözcüklerini ayırt ediyordum! Sonunda genç adam dizlerinin üstünde hızla ilerleyerek bana doğru yaklaşmaya başlayınca birdenbire ürperdim; onun deli olduğunu anladım ve arkama bakmadan koşarak ormanın sık ağaçları arasına daldım

Öğrenci gencin çılgın bir öfke içinde arkamdan bağırdığını duyuyordum. Bir süre sonra şatodan gelen başka, kaba bir ses ona karşılık verdi. Kendi kendime, beni aramaya çıkacaklarını düşündüm. Yolları tanımıyordum, gecenin zifirî karanlığında kolayca ellerine düşebilirdim.

1. (İt.) Sırasıyla: budala, kalp, aşk, çılgınlık. (Ç.N.)

Tek çare yüksek bir çam ağacının tepesine tırmanmak ve burada uygun fırsatı beklemeye başlamaktı.

Bulunduğum yerden, şatoda birbiri ardına yükselen sesleri duyabiliyordum. Yukarılarda beliren birkaç fenerin vahşi, kırmızı ışığı şatonun harap duvarlarına vuruyor, dağın ta ötelerinden simsiyah gecenin içine doğru yayılıyordu. Canımı Aziz Tanrı'ya emanet ettim! Çünkü karmakarışık gürültüler gittikçe artıyor ve daha da yaklaşıyordu. Sonunda öğrenci genç, elinde bir meşaleyle hızla ağacımın altından geçti; uzun ceketinin etekleri rüzgârda savruluyordu. Az sonra hepsi birbiri ardınca dağın başka bir tarafına yönelmiş olmalı ki sesler giderek uzaklaştı. Ormanda rüzgârın uğultusundan başka hiçbir ses duyulmayınca, hemen ağaçtan inip, vadinin ve gecenin içine doğru nefes nefese koşmaya başladım.

Yedinci Bölüm

Gündüz gece aceleyle hiç durmadan yürümüştüm, çünkü dağdan bağırışlarla, ellerinde meşaleler ve uzun bıçaklarla sanki hâlâ peşimden geliyorlarmış gibi kulaklarımdaki uğultu uzun süre dinmedi. Yolda Roma'dan sadece birkaç mil uzaklıkta olduğumu öğrenince, sevinçten yüreğim hopladı. Çünkü evimizde çocukluğumdan beri o muhteşem Roma kentine dair birçok olağanüstü hikâye dinlemiştim. Pazar öğleden sonraları değirmenin önündeki çimlerin üstüne uzanıp, etrafın sessizliği içinde, başımın üzerinden geçen bulutları seyrederek hep Roma'yı hayal eder, eşi görülmemiş dağları ve uçurumlarıyla, masmavi denizin kenarındaki bu kentin altın varaklı kapılarını ve üzerinde altın yaldızlı elbiseleri içinde meleklerin ezgiler söylediği, ışıl ışıl parlayan yüksek kulelerini hayalimde canlandırmaya çalışırdım. – Çoktan gece olmuştu; muhteşem ay ışığında, nihayet ormandan çıkıp da bir tepeye vardığımda, birden uzaklarda şehri karşımda gördüm. – Deniz uzakta pırıl pırıl parlıyor, uçsuz bucaksız gökyüzünde sayısız yıldızlar ışık saçıyorlar, hemen altında ancak uzun bir sis şeridi halinde seçilebilen kutsal Roma kenti, uykuya dalmış bir aslan gibi sessiz topraklar üzerinde uzanıyor, çevresini saran tepeler de ona gözcülük eden karanlık devlere benziyorlardı.

İlk önce geniş ve ıssız bir fundalığa vardım. Burası bir mezarın içi gibi gri ve sessizdi. Sağda solda eski harabe kalıntıları ya da kurumuş dalları garip şekillerde birbirine dolanmış çalılar göze çarpıyor, arada sırada gece kuşları keskin bir ses çıkararak havalanıyorlar, benim uzun ve karanlık gölgem bu ıssızlığın içinde hep yanımda yürüyordu. Rivayete göre, buralarda çok eski zamanlarda bir kent varmış ve tanrıça Venüs burada gömülüymüş, eski paganlar hâlâ ara sıra mezarlarından çıkıp gecenin sessizliğinde kırlarda dolaşır, yaya gezenleri şaşırtırlarmış. Fakat ben hiçbir şeyin beni endişelendirmesine izin vermeden, dümdüz yoluma devam ettim, çünkü şehir giderek daha belirgin ve daha ihtişamlı karşımda yükselmekteydi; yüksek kaleler, kapılar ve altın varaklı kubbeler ay ışığının aydınlığında öyle müthiş ışıldıyorlardı ki sanki melekler altın yaldızlı elbiseleri içinde gerçekten kulelerin mazgallarında durmuş sessiz geceye doğru şarkılar söylüyorlardı.

Böylece önce alçak kulübelerin arasından geçtim, sonra muhteşem bir kapıdan ünlü Roma şehrine girdim. Ay ışığının gündüz gibi aydınlattığı sarayların arasındaki sokaklar çoktan boşalmıştı; sağda solda üstü başı perişan bir adam, tıpkı bir ölü gibi, ılık gecede mermer basamakların üstünde yatmış uyuyordu. Sessiz meydanların ortasındaki fıskiyeli havuzlarda sular şırıldıyor, sokağın çevresindeki bahçelerden esintiyle gelen hışırtılar arasından etrafa ferahlatıcı kokular yayılıyordu.

Ben keyiften, ay ışığından ve güzel kokulardan nereye gideceğimi bilemeden öyle dolaşmaya devam ederken, bir bahçenin derinlerinde gitar çalındığını duydum. "Aman Tanrım!" dedim içimden. "Yoksa o uzun redingotlu çılgın öğrenci peşimden gizlice buralara kadar gelmiş olabilir mi?" – Tam o sırada bahçede bir kadın tatlı sesiyle şarkı söylemeye başladı. Büyülenmiş gibi olduğum yerde

kalakaldım, çünkü bu ses, o güzel soylu hanımefendinin sesiydi ve söylediği şarkı da, onun sık sık saraydaki odasının açık penceresi önünde söylediği İtalyanca şarkıydı.

Birdenbire o güzel eski zamanların hatırası öyle bir şiddetle yüreğime çöktü ki gözlerim acı yaşlarla doldu: Sabahın erken saatlerinde sarayın önündeki sessiz bahçeyi ve sarmaşığın arkasında burnuma o aptal sinek kaçana kadar orada ne kadar da mutlu olduğumu hatırladım. Kendimi daha fazla tutamadım ve yaldız süslemeli parmaklıklar üzerinden kapıya tırmanıp aşağıya, şarkının duyulduğu bahçeye atladım. O anda, uzaktaki bir kavak ağacının arkasında duran ince uzun beyaz bir siluetin hayretle benim parmaklıklara tırmandığımı izlediğini, sonra birdenbire karanlık bahçeden eve doğru, ay ışığında adımlarının yere değdiği bile görülmeyecek kadar hızlı koştuğunu fark ettim. "Bu o! Ta kendisi!" diye bağırdım, kalbim çarpıyordu sevinçten, çünkü onu o zarif, süratli, ufacık ayaklarından hemen tanımıştım. Ama aksilik bu ya, bahçe kapısından aşağıya atlarken sağ ayağımı hafifçe burkmuştum ve ancak bacağımı birkaç kere oynatıp kontrol ettikten sonra, onun arkasından eve doğru koşabildim. Ama evin önüne vardığımda, kapılar ve pencereler sımsıkı kapanmıştı. Çekinerek kapıya vurdum, içeriye kulak kabarttım ve tekrar kapıya vurdum. Bu sefer sanki içeriden fısıldaşmalar, kıkır kıkır gülüşmeler duyar gibi oldum. Hatta panjurların arasından bir çift parlak gözün ay ışığında ışıldadığını gördüğümü sandım. Sonra her şey tekrar sessizliğe gömüldü.

"Ama *ben* olduğumu bilmiyor ki...," diye düşündüm ve hiç yanımdan ayırmadığım kemanımı çıkarıp, evin önündeki yolda ileri geri dolaşarak güzeller güzeli hanımefendiye ithaf ettiğim şarkıyı hem çaldım hem söyledim; ardından da vaktiyle güzel yaz gecelerinde kâh sarayın bahçesinde kâh gümrük kulübesinin önündeki

bankta çaldığım ve ta sarayın pencerelerinde yankılanan bütün şarkılarımı büyük bir keyifle baştan sona çaldım. – Ama boşunaydı, evde hiçbir hareket olmadı. Sonunda hüzün içinde kemanımı yerine yerleştirdim ve evin önündeki basamakların üzerine uzandım, çünkü uzun süre yürümekten yorgun düşmüştüm. Gecenin sıcak havasında, evin önündeki çiçek tarhlarından etrafa hoş kokular yayılıyor, biraz ötede bahçenin aşağısındaki fıskiyeli havuzun suları biteviye şırıldıyordu. Gök mavisi çiçeklerin açtığı, pınarların şırıldadığı, derelerin aktığı, renk renk kuşların cıvıldadığı güzelim yemyeşil ıssız vadileri hayal ederek çok geçmeden uykuya daldım.

Uyandığımda, sabah yeli ince ince vuruyor, bütün uzuvlarımı ürpertiyordu. Kuşlar çoktan uyanmış, benimle alay edercesine çevremdeki ağaçlarda cıvıl cıvıl ötüyorlardı. Hemen yerimden fırladım ve etrafıma bakındım. Bahçedeki fıskiyeli havuzun suları hâlâ şırıldıyor, ama evin içinden hiç ses gelmiyordu. Yeşil jaluzilerin aralıklarından bakarak evin içini görmeye çalıştım. İçeride bir kanape ve üstünde keten gri bir örtü bulunan büyük yuvarlak bir masa vardı. Çepeçevre duvarlar boyunca iskemleler düzenli biçimde diziliydi, yerlerinden hiç kıpırdatılmamış gibi duruyordu. Evin bütün pencerelerindeki jaluziler sımsıkı kapatılmıştı. Sanki yıllardan beri burada hiç kimse yaşamamıştı. – Birdenbire bu ıssız ev, bu bahçe ve bir akşam önceki beyaz siluet içime korku düşürdü. Arkama bakmadan, ıssız çardakların ve yolların arasından koşarak geçtim ve hızla bahçe kapısının üzerine tırmandım. Ama yüksek parmaklıkların tepesinden aşağıya bakıp da birdenbire o muhteşem şehri görünce, büyülenmiş gibi donup kaldım. Sabah güneşi, uzaktaki damların üstüne ve uzun, sessiz sokak aralarına öyle parlak ışıklar saçıyordu ki büyük bir sevinç çığlığı atarak, neşe içinde sokağa atladım.

Ama bu büyük, yabancı şehirde nereye gidecektim? Üstelik bir gece önce yaşadığım anlaşılmaz, karmaşık olaylar ve o güzel soylu hanımefendinin söylediği İtalyanca şarkı hâlâ kafamda dönüp duruyordu. Sonunda ıssız meydanın ortasındaki fıskiyeli taş havuzun kenarına oturdum, berrak suyla yüzümü gözümü yıkadım, sonra şarkı söylemeye başladım:

Kanatlı bir kuş olsam,
Havalansam gökyüzüne,
Dağları, ovaları aşsam,
Uçsam gönlümdeki yere!

"Hey! Şen delikanlı! Günün ilk ışıklarını karşılayan tarlakuşu gibi amma da şakıyorsun!" dedi birdenbire genç bir adam; herhalde ben şarkımı söylerken havuzun kenarına kadar yaklaşmıştı. Hiç ummadığım bir anda bana Almanca seslenildiğini işitince sessiz pazar sabahlarında köyümdeki kilisenin çan seslerini duyuyormuş gibi hissettim. "Tanrı'nın selamı üzerine olsun aziz hemşerim!" diye haykırarak büyük bir keyifle taş havuzun kenarından aşağı atladım. Genç adam gülümsedi ve beni baştan aşağı süzerek, "Burada, Roma'da ne işiniz var?" diye sordu. Önce ne diyeceğimi şaşırdım. O güzeller güzeli soylu kadının peşinden buralara geldiğimi ona açıklamam pek de uygun olmazdı! "Dünyayı gezip görmek için yollara düştüm!" diye karşılık verdim. – "Demek öyle!" diyerek bir kahkaha attı genç adam ve söze devam etti: "Aynı meslekten sayılırız! Ben de dünyayı gezip görmek, sonra da gördüklerimin resmini yapmak için yollara düştüm!" – "Demek ressamsınız!" diye bağırdım sevinçle, çünkü o anda aklıma hemen Herr Leonhard ve Guido gelmişti. Ama genç adam konuşmama fırsat vermeden, "Haydi bize gidelim, sen kahvaltını edersin, ben

de o sırada büyük bir zevkle senin portreni yapacağım," dedi. – Bu çok hoşuma gitmişti; ressamla birlikte boş sokaklardan geçerken, sağda solda evlerin panjurları yeni yeni açılıyor ve kâh bir çift beyaz kol kâh uyku mahmuru bir yüz taze sabah havasına uzanıyordu.

Böylece beni uzun süre oraya buraya sürükleyip, bir sürü karışık, dar ve karanlık sokaktan geçirdikten sonra, isten kararmış harap bir evden usulca içeri süzüldük, karanlık bir merdivenin basamaklarından yukarıya çıktık. Bir kat... Sonra bir kat daha... Sanki gökyüzüne tırmanıyormuşuz gibi geldi bana... Sonunda çatı altında bir kapının önünde durduk. Ressam ön, arka, bütün ceplerini karıştırıp telaş içinde kapının anahtarını aramaya başladı, ama sabahın erkeninde kapıyı kilitlemeyi unutmuş, anahtarı odada bırakmıştı. Çünkü yolda bana anlattıklarına bakılırsa, manzarayı sabahın alacakaranlığında seyretmek için daha gün doğmadan şehrin dışına çıkmıştı. Sadece başını salladı ve ayağıyla bir vuruşta kapıyı açtı.

Burası uzun, çok uzun, geniş bir odaydı; yerler bir sürü öteberiyle dolu olmasaydı, içeride dans bile edilebilirdi. Odanın zemininde neler vardı neler: çizmeler, kâğıtlar, kıyafetler, devrilmiş boya kutuları... Her şey karmakarışık! Odanın ortasında büyük resim sehpaları duruyor, tıpkı armut toplamak için kullanılan tahta merdivenlere benziyorlardı; çepeçevre duvarlara büyük tuvaller dayanmıştı. Uzun bir tahta masanın üstündeki çanakta, boya lekesinin yanında ekmek ve tereyağı vardı. Yanında da bir şişe şarap duruyordu.

Ressam, "Haydi hemşerim, önce karnını doyur!" diye seslendi. – Hemen bir dilim ekmeğin üzerine tereyağı sürmek istedimse de ortalıkta bıçak yoktu. Bir süre masanın üstündeki kâğıtları karıştırıp aradıktan sonra, nihayet büyük bir paketin altında bıçağı bulabildik. Sonra ressam pencereyi açtı ve taze sabah havası neşeyle bütün

odayı doldurdu. Eşsiz bir manzara şehrin üzerinden uzaktaki dağlara kadar uzanıyor, sabah güneşi neşeyle beyaz kır evlerini ve bağları aydınlatıyordu. – Ressam, "Yaşasın ey dağların ardındaki serin yeşil Almanyamız!" diye haykırdı ve elindeki şarap şişesini ağzına dikip bir yudum aldıktan sonra bana uzattı. Ben de kibarca ona katıldım ve içimden uzaklardaki güzel vatanıma binlerce defa selamlarımı yolladım.

Bu arada ressam, üzerinde çok büyük bir kâğıdın gerili olduğu tahta sehpayı pencerenin önüne çekmişti. Kâğıda siyah kalın çizgilerle eski bir kulübe resmi oldukça sanatkârane bir şekilde çizilmişti. Kulübenin içinde olağanüstü güzellikteki hem gülümseyen hem de hüzünlü yüzüyle Kutsal Bakire Meryem oturuyordu. Ayakları dibindeki samanlardan yapılmış küçük bir yuvanın içinde çok sevimli ama ciddi bakışlı iri gözleriyle Bebek İsa Mesih yatmaktaydı. Kulübenin açık duran kapısının eşiğinde ise değnek ve torbalarıyla iki genç çoban dizlerinin üstüne çökmüşlerdi. – "İşte bak," dedi ressam, "bu çobanlardan birinin başına senin yüzünün resmini yapmak istiyorum, böylece senin yüzünü de herkes görmüş olacak. Hatta ikimiz de mezara girdikten çok sonra, şu mutlu çobanlar gibi, Kutsal Meryem Ana'nın ve Oğlu'nun önünde böyle sessiz ve mesut diz çöktüğümüzde, Tanrı'nın izniyle bu dünyanın insanlarına senin yüzünü seyretmek nasip olacaktır." – Ressam bu sözlerle eski bir iskemleyi eline aldı, ama tam kaldırmak isterken, arkalığın yarısı elinde kaldı. Genç adam çabucak iskemleyi tekrar monte etti ve resim sehpasının önüne çekti. Bana iskemleye oturmamı ve yüzümün bir tarafını hafifçe ona doğru çevirmemi söyledi. – Birkaç dakika hiç kımıldamadan öyle sakince oturdum. Ama neden bilmem, sonunda daha fazla dayanamadım, bir oramı bir buramı kaşımaya başladım. Ayrıca karşımda asılı duran kırık yarım bir ay-

nada sürekli kendime bakıp, ressam portremi çizerken sıkıntıdan kaşımı gözümü oynatarak yüzümü şekilden şekle sokuyordum. Bunu fark eden ressam, sonunda bir kahkaha kopardı ve eliyle yerimden kalkmamı işaret etti. Çobanın başına çizdiği yüzümün resmi de tamamlanmıştı ve öyle aydınlık görünüyordu ki benim bile hoşuma gitmişti.

Ressam, sabahın taze serinliğinde bir şarkı tutturarak tablo üzerindeki çalışmasına harıl harıl devam ediyor, zaman zaman da açık pencereden dışarıdaki muhteşem manzarayı seyrediyordu. Bense bu arada bir dilim tereyağlı ekmek daha kesip, odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşarak yerken, bir yandan da duvara dayalı olan tabloları gözden geçiriyordum. İki tabloyu özellikle çok beğendim ve ressama: "Bunları da siz mi yaptınız?" diye sordum. "Yok daha neler!" diye cevap verdi ressam. "Bunlar ünlü ustaların eserleri, biri Leonardo da Vinci'nin, diğeri Guido Reni'nin! – Ama sen bunları nereden bileceksin ki!" – Onun bu son sözlerine çok alındım. "Yoo!" diye karşılık verdim gayet sakince. "Ben her iki ustayı da avucumun içi gibi bilirim!" – Ressamın gözleri fal taşı gibi açıldı. "Nasıl yani?" diye sordu hemen. "Tamam işte," dedim. "Gece gündüz ikisiyle bir arada kâh yaya, kâh at sırtında, kâh araba tepesinde, rüzgâr şapkamın kenarlarında ıslık çalarken yolculuk yapan, sonunda bir handa ikisi birden ortalıktan kaybolunca, onların arabasında sürat postasıyla birlikte yalnız başına yola devam eden ben değil miydim? Hatta bu 'top arabası' iki tekerleğinin üzerinde taşlık yollardan uçarcasına haldır huldur geçerken..." – Ressam, "Oho! Yok artık!" diye sözümü kesti ve aklımı kaçırdığımdan kuşkulanıyormuş gibi gözlerini yüzüme dikti. Sonra birden bir kahkaha kopardı. "Haaa, anladım!" diye haykırdı. "Sen adları Guido ve Leonardo olan iki ressamla birlikte yolculuk yapmışsın! Doğru tah-

min ettim mi?" – Ben, "evet" anlamında başımı sallayınca ressam yerinden fırladı ve beni bir kez daha baştan aşağıya dikkatle süzdü. "Galiba sen keman çalıyorsun... Doğru mu?" dedi. – Ben ceketimin cebine elimle vurunca, içindeki kemanın sesi tınladı. – "Sahi ya..." diye sözlerine devam etti ressam. "Geçenlerde Almanya'dan gelen bir kontes, Roma'da köşe bucak iki ressamı ve keman çalan genç bir müzisyeni arıyordu." – Birden büyük bir coşkuya kapılarak, "Almanya'dan gelen genç bir kontes mi dediniz?" diye haykırdım. "Sarayın kapı bekçisini de yanına almış mı?" – "Bunu bilemem!" diye karşılık verdi ressam. "Ben ona sadece birkaç kez bir kadın arkadaşının evinde rastladım, ama arkadaşı şehirde oturmuyor." – "Sen onu tanıyor musun?" diye sözlerine devam ederken, bir köşede duran büyük bir tablonun üzerindeki tuval örtüsünü birdenbire kaldırdı. O anda karanlık bir odanın panjurları açılmış ve ansızın içeriye sabah güneşinin ışıkları girmiş gibi gözlerim kamaştı. Bu oydu; o güzel, soylu hanımefendi! Siyah kadife bir giysi içinde, bahçede ayakta durmuş, bir eliyle yüzünü örten tülü kaldırırken, sakin, lütufkâr bir tebessümle, uzaktaki muhteşem bir manzarayı seyrediyordu. Bütün dikkatimi vererek bakınca, sarayın bahçesini tanır gibi oldum; çiçekler ve dallar sanki rüzgârda hafifçe sallanıyor gibiydi; aşağıda derinlerde benim küçük gümrük kulübemi, yemyeşil çayırların arasında uzayıp giden şose yolu, Tuna Nehri'ni ve ta uzakta mavi dağları bile gördüğümü sandım.

"Bu, o! Ta kendisi!" diye bağırdım sonunda ve şapkamı kaptığım gibi kapıdan dışarıya fırladım, merdivenin basamaklarından atlarcasına indim; ressamın şaşkınlık içinde arkamdan seslenip, akşama doğru gene gelmemi, belki daha fazlasını öğrenebileceğimizi söylediğini duydum!

Sekizinci Bölüm

Büyük bir telaş içinde şehrin sokaklarından geçerek, bir akşam önce o güzel kadının şarkı söylediği bahçeli eve koştum. Bu arada sokaklar canlanmıştı. Pırıl pırıl güneşin altında hanımefendiler ve beyefendiler rengârenk bir karmaşa halinde geçiyor, eğilip birbirlerini selamlıyorlardı, şatafatlı arabalar boğuk takırtılar çıkararak gidiyor, bütün kilise kulelerinde çanlar çalıyor, Missa ayini vaktinin geldiğini haber veriyordu, kalabalığın karmaşasını bastıran çan sesleri o berrak havada mucizevi bir şekilde birbirine karışıyordu. Ben sevincimden ve çevremdeki gürültü patırtıdan sarhoş olmuş gibiydim ve neşe içinde dosdoğru koşmaya devam ediyordum. Sonunda nerede olduğumu artık bilmediğim bir yerde durdum. Sanki her şey sihirliymiş, o havuzlu sessiz meydan, o bahçeli ev bir rüyadan ibaretmiş ve gün ışığının aydınlığında hepsi yeryüzünden yok olmuş gibiydi.

Meydanın adını bilmediğimden yerini de soramıyordum. Sonunda hava çok bunaltıcı olmaya başladı. Güneşin ışıkları kızgın oklar gibi kaldırıma saplanıyor, insanlar evlerine sığınıyor, pencerelerin kepenkleri sımsıkı kapatılıyordu. Bir anda sokaklar ölü gibi derin bir sessizliğe gömüldü. Ben de sonunda tamamen çaresizlik içinde, büyük güzel bir evin önündeki sütunlu balkonun

geniş gölgesine kendimi attım; kâh aydınlık öğle vaktinin bu ani ıssızlığında oldukça ürpertici görünen sessiz şehri, kâh masmavi bulutsuz gökyüzünü seyrederken, bir süre sonra yorgunluktan uyuyakaldım. Rüyamda, köyümün yakınındaki ıssız yemyeşil bir çayırda yatıyordum; ılık bir yaz yağmuru çiseliyordu; yağmur damlaları dağların arkasında kaybolmakta olan güneşin ışığında pırıldayarak çimenlere düşüyor ve renk renk güzel çiçeklere dönüşüp üzerimi örtüyorlardı.

Uykudan uyandığımda üstümün başımın gerçekten de güzel taze çiçeklerle dolu olduğunu görünce öyle şaşırdım ki! Yerimden sıçradım, ama etrafta olağandışı bir şey gözüme çarpmadı, sadece başımı kaldırıp yukarıya baktığımda, evin en tepesindeki pencerenin güzel kokulu çalı bitkileriyle ve çiçeklerle dolu olduğunu gördüm; arkalarında ise bir papağan, sürekli tiz seslerle bağırarak gevezelik ediyordu. Yerlere saçılmış çiçekleri toplayıp bir demet halinde bağladım ve ceketimin yakasına taktım, sonra da papağanla söyleşmeye başladım, çünkü onun yaldızlı kafesinin içinde başını yüzünü oynatarak bir yukarı bir aşağı gezinirken beceriksizce habire ayağının başparmağına takılması beni eğlendiriyordu. Ama papağan ansızın, "*Furfante*,"[1] diye bana küfretti. Her ne kadar onun akılsız, yabani bir hayvan olduğunu biliyorsam da çok kızdım ve ben de ona küfretmeye başladım. Nihayet iş kızıştı, ben ona Almanca küfrettikçe o da gargara yapar gibi bir ses çıkararak bana İtalyanca küfürler savuruyordu.

Birdenbire arkamda bir kahkaha duydum. Hemen dönüp baktım. Bu sabahki ressamdı. "Gene ne çılgınlıklar peşindesin!" dedi. "Yarım saatten beri seni bekliyo-

1. (İt.) Serseri, alçak, namussuz. (Ç.N.)

rum. Hava serinledi artık... Haydi şehrin dışındaki bir bahçeye gidelim. Orada birçok hemşerinle karşılaşacaksın, hem belki de Alman kontesle ilgili daha ayrıntılı haberler alabilirsin."

Buna müthiş sevindim ve birlikte hemen gezintimize başladık; epeyce uzaklaştıktan sonra bile, papağanın arkamdan saydığı küfürleri hâlâ duyuyordum.

Şehrin dışına çıkıp kır evleriyle üzüm bağlarının arasındaki dar ve taşlık patikaları uzun süre tırmandıktan sonra, nihayet yüksekte küçük bir bahçeye vardık. Burada yeşilliklerin ortasındaki yuvarlak bir masanın etrafında birçok genç kız ve delikanlı oturmaktalardı. Biz içeri girerken, hepsi birden sessiz olmamızı işaret ettiler ve bahçenin öbür tarafını gösterdiler. Orada yeşil asmalarla sarılı, büyük bir çardakta iki güzel kadın, bir masada karşılıklı oturuyor, biri şarkı söylerken diğeri gitarıyla ona eşlik ediyordu. İki kadının arasında, masanın gerisinde de güleryüzlü bir adam, elindeki küçük değnekle onlara tempo tutuyordu. Akşam güneşi, asma yapraklarının arasından süzülerek kâh çardaktaki masanın üstünü dolduran şarap şişelerine ve meyvelere, kâh gitar çalan genç kadının dolgun, yuvarlak ve göz kamaştıracak kadar beyaz omuzlarına vuruyordu. Diğer kadın ise, adeta kendinden geçmiş, boynundaki damarları şişire şişire müthiş sanatkârane bir şekilde İtalyanca şarkı söylüyordu.

Genç kadın, gözlerini gökyüzüne dikip uzun bir kadansı seslendirirken, yanı başında ayakta duran adam da elindeki küçük değneği havaya kaldırmış, onun tekrar mutat tempoya dönmesini bekliyordu. Bahçedeki dinleyiciler nefeslerini tutmuşlardı. O sırada birdenbire bahçe kapısının kanatları ardına kadar açıldı ve galeyan içinde bir genç kızla, arkasındaki ince solgun yüzlü bir delikanlı, girişmiş oldukları ağız kavgasının hararetiyle içeriye daldılar. Müzik şefi, korku içinde, elindeki değneği

havada, adeta taş kesilmiş bir sihirbaz gibi kalakaldı; şarkıyı söyleyen kadın da uzun trilini[1] yarıda keserek öfkeyle ayağa fırlamıştı. Diğer herkes ise, yeni gelenlere hiddetlenerek, "Şşşşşt," diye sessiz olmalarını ihtar ettiler. "Barbar!" diye bağırdı, yuvarlak masanın çevresinde oturan beylerden biri. "Sen koşarak gelip neyin ortasına daldığının farkında mısın? Biz burada Hummel'in[2] 1814 sonbaharında Berlin Sanat Sergisi'nde gösterilmiş olan ve merhum Hoffmann'ın 1816 yılı Kadın Almanağı, sayfa 347'de çok güzel tasvir ettiği o harikulade tabloyu canlandırıyoruz!"[3] – Ama artık olan olmuştu. "Hadi oradan," diye karşılık verdi genç adam. "Boşversenize siz, tabloların tablolarıymış! Benim yaptığım resim başkalarına, benim ilham perim sadece bana! Bu böyle biline! Ah, seni sadakatsiz, seni yalancı!" diyerek zavallı kıza sitemler yağdırmaya devam etti. "Ah, eleştirici ruh! Sen resim sanatında sadece gümüşün parıltısını, şiir sanatında sadece altın iplik telini ararsın; sen sevgili değil, paralı âşıklar istersin. Bundan böyle sana haysiyetli bir ressam yerine burnunun üstünde elmas madeni, saçsız başında ışıl ışıl gümüş parıltısı, kafasında kalan iki-üç tel saçında altın yaldız bulunan yaşlı bir dük dilerim! Haydi, göster bakalım benden sakladığın o lanet olası kâğıt parçasını! Gene neler karıştırıyorsun? Onu sana kim yolladı? Yoksa sen mi onu birine gönderecektin?"

Genç kız bütün gücüyle direnirken diğerleri öfkeli

1. Bir notanın bir üstteki notayla çok hızlı olarak sıralanması. (Ç.N.)

2. Johann Erdmann Hummel (1769-1852): Optik ve perspektif ustası Alman realist ressam. "Die Fermate (Gesellschaft in einer römischen Locanda), 1814" [Fermata (Roma'da Bir Handa Topluluk), 1814] adlı tablosu E.T.A. Hoffmann'ın aynı adlı öyküsünde ayrıntılarıyla tasvir edilmiştir. (Ç.N.)

3. Fransızca *tableau-vivant* ya da canlı tablo, 19. yüzyılın ikinci yarısında çok popüler olan, eğlence amaçlı sanatsal performans. Resim veya heykel sanatından bir eserin oyuncular tarafından canlandırılmasına/sahnelenmesine dayanır. (Ç.N.)

delikanlının etrafına toplanmış, bağırış çağırış onu zaptetmeye ve yatıştırmaya çalıştıkça, bütün bu gürültü patırtıdan, üstelik genç kız da çenesini tutamadığından, delikanlı daha da kızıp köpürüyordu. Sonunda genç kız, ağlayarak bu karmaşa yumağının içinden sıyrılıp, birdenbire hiç beklemediğim bir anda koruyuculuğuma sığınmak ister gibi göğsüme kapandı. Ben de hemen gereken tavrı takındım; diğerleri o kargaşada bize dikkat etmedikleri için, kızcağız birden başını kaldırıp bana döndü ve gayet sakin bir yüz ifadesiyle alçak sesle çabucak kulağıma: "Ah hain tahsildar!" diye fısıldadı. "Bütün bu başıma gelenler senin yüzünden! Şu lanet olası kâğıt parçasını hemen elimden al ve sakla. Kâğıtta oturduğumuz yerin adresi yazılı. Orada belirtilen saatte şehir kapısına gelip sağdaki ıssız sokağa gireceksin, yol boyunca hiç sapmadan yürüyeceksin!" –

Şaşkınlıktan tek kelime edemedim, çünkü genç kıza dikkatle bakınca onu hemen tanıdım: Bu kız, sahiden de saraydaki ukala oda hizmetçisiydi; vaktiyle bana o güzel cumartesi akşamında bir şişe şarap getirmişti. Onun ne kadar güzel olduğunu daha önce fark etmemiştim. Oysa şimdi al al olmuş yüzünü göğsüme yaslayınca, siyah bukleleri kollarımın üzerine dökülürken, şaşkınlıktan ne diyeceğimi bilemeyerek, "Hayret... Saygıdeğer matmazel..." diye kekeledim, "Siz... nasıl geldiniz?" – "Sus, sus, Tanrı aşkına sus!" diye karşılık verdi genç kız ve ben daha ne olup bittiğini tam anlayamadan, derhal kollarımın arasından sıyrılarak bahçenin öbür tarafına doğru kaçtı.

Bu arada diğerleri, meşgul oldukları asıl konuyu neredeyse tamamen unutmuşlar, aralarında atışarak gülüşerek konuşmaya devam ediyorlar, genç adama aslında sarhoş olduğunu kabul ettirmeye çalışıyorlar, bu davranışının haysiyetli bir ressama yakışmadığını söylüyorlardı. Çardaktaki büyük bir sanat erbabı ve sanat hamisi

olduğunu ve bilgiye olan aşkı nedeniyle bu türden etkinliklere seve seve katıldığını –sonradan– öğrendiğim, yusyuvarlak, tez canlı adam da elindeki küçük değneği bir kenara atmış, samimiyetten parlayan tombul suratıyla curcunanın tam ortasında koşuşturup duruyor, ara bulmaya ve ortalığı yatıştırmaya çalışıyordu. Bir yandan da büyük emeklerle düzenlemiş olduğu o güzel tablonun bozulmuş, uzun kadansın yarım kalmış olmasından ötürü hayıflanıp duruyordu.

Oysa benim gönlüm parlak yıldızlar kadar aydınlıktı, tıpkı bir zamanlar önümde bir şişe şarapla açık pencerenin başında gecenin derinlerine doğru keman çaldığım o mesut cumartesi gününde olduğu gibi! Gürültü patırtı bir türlü sona ermediğinden, çabucak kemanımı elime aldım ve uzun uzadıya düşünmeden, orada dağlarda oynanan ve ormanın ortasındaki o eski ıssız şatoda öğrenmiş olduğum bir İtalyan halk dansını çalmaya başladım.

Birden herkes başını kaldırdı. "*Bravo, bravissimo*![1] Enfes bir fikir!" diye haykırdı sanat erbabı neşeli adam ve orada toplanmış olan insanları, kendi tabiriyle bir kır *divertimento*'su[2] düzenlemek üzere teker teker dansa çağırdı. Kendisi de daha önce çardakta gitar çalmış olan hanımefendiye kolunu uzatarak gösteriyi başlattı. Adam, olağanüstü sanatkârane bir şekilde dans ediyordu, parmaklarının ucuyla yaptığı figürlerle çimenlerin üzerine çeşitli harfler yazıyor, ayaklarıyla esaslı triller icra ediyor, hatta zaman zaman oldukça zor sıçrayışlar yapıyordu. Ama çok geçmeden yoruldu, çünkü oldukça göbekliydi; gitgide daha kısa ve beceriksiz hareketlerle yaptığı sıçra-

1. (İt.) Bravo, şahane. Erkeğe hitapta kullanılır. (Ç.N.)
2. (İt.) Operada danslar bölümü. (Ç.N.)

yışlar kesildi ve sonunda çemberden dışarı çıkıp öksüre tıksıra kar gibi beyaz mendiliyle terini silmeye koyuldu. Bu arada öfkesi yatışmış olan delikanlı da handan kastanyetler getirdi ve bir anda herkes ağaçların altında bir renk cümbüşü içinde dans etmeye başladı. Batmakta olan güneşin ışıkları, karanlık gölgelerin arasını, bahçenin gerisindeki eski duvarların ve yabani sarmaşıkların bürüdüğü yıkık dökük sütun kalıntılarının üzerini kızıla boyarken, diğer tarafta ise, ta aşağılarda, üzüm bağlarının altında uzanan Roma şehri, akşam güneşinin kızıllığında alev alev yanıyormuş gibi görünüyordu. Herkes bu sakin açık havada, yeşilliklerin arasında tatlı tatlı dans ediyordu. Aralarında sevimli oda hizmetçisinin de bulunduğu kıvrak genç kızların, çardakların arasında pagan orman perileri gibi kollarını bedenleri etrafında savurarak ve her defasında neşeyle kastanyetlerini şakırdatarak dans etmeleri benim de yüreğimi coşturdu. Ben de kendimi tutamayıp aralarına daldım, bir yandan kemanımı çalarak hayli ustaca figürler sergiledim.

Uzunca bir süre böyle çemberin ortasında döne döne hoplayıp sıçramış olacağım ki etrafımdakilerin yorulmaya başladıklarını ve giderek çimenlik alanın dışına çıkıp gözden kaybolduklarını fark etmedim. Birdenbire birisi arkamdan hızlı hızlı ceketimin eteğini çekiştirdi. Genç oda hizmetçisiymiş! "Deli olma!" dedi alçak sesle. "Keçi gibi sıçrayıp duracağına, sana verdiğim kâğıt parçasını dikkatle oku ve çok geçmeden arkamızdan gel! Genç ve güzel kontes seni bekleyecek!" – Bu sözlerle genç kız akşamın alacakaranlığında usulca bahçe kapısından çıkıp, üzüm bağlarının arasında ortalıktan kayboldu.

Kalbim çarpıyordu. Arkasından koşup ona yetişmek geldi içimden. Bu sırada hava da kararmıştı, neyse ki garson bahçe kapısının önündeki büyük feneri yaktı. Işığa

doğru yaklaştım ve hemen cebimden kâğıdı çıkardım. Kargacık burgacık çizgilerle ve kurşunkalemle, oda hizmetçisinin bana söylediği gibi, şehir kapısı ve sokak tarif edilmişti. Altında da, "Saat on birde küçük kapının önünde," yazılıydı. –

Daha birkaç uzun saat vardı! – Gene de hemen yola çıkmaya karar verdim, çünkü sabırsızlıktan yerimde duramıyordum. Ama tam o sırada beni buraya getiren ressam koşarak yanıma geldi. "Kızla konuştun mu?" diye sordu. "Onu artık hiçbir yerde göremiyorum. O kız Alman kontesin oda hizmetçisiydi." "Susun! Susun!" diye karşılık verdim. "Kontes henüz Roma'dan ayrılmamış." "İyi ya işte," dedi ressam, "haydi gel aramıza katıl da, birlikte onun sağlığına kadeh kaldıralım!" Bu sözlerle beni yakalayıp ona karşı koymamı umursamadan, tekrar bahçeye götürdü.

Bu arada ortalık boşalmış, ıssızlaşmıştı. Neşeli konuklar, her birinin kolunda sevgilisi, şehre doğru yürüyorlardı. Akşamın sessizliğinde bağların arasından duyulan konuşma ve gülüşme sesleri giderek uzaklaştı, sonunda vadinin derinliklerinde, ağaçların ve nehrin uğultularına karıştı. Bense ressam dostumla ve Herr Eckbrecht'le –biraz önce gürültü patırtı çıkaran diğer genç ressamın adı buymuş– yukarıda baş başa kalmıştım. Ayın ışıkları bütün ihtişamıyla bahçedeki yüksek, karanlık ağaçların arasından süzülüyordu. Önümüzdeki masada duran ve rüzgârın esintisiyle titreşen mum ışığında, sofranın üzerine dökülmüş olan şaraplar pırıl pırıl parlıyordu. Yanlarına oturmak mecburiyetinde kaldım. Ressam dostum, bana kim olduğumu, nereden geldiğimi, nereye gitmeyi tasarladığımı, hayatta neleri amaçladığımı sordu. Herr Eckbrecht ise handa hizmet eden ve bize şarap getirip masanın üzerine bırakan güzel genç kızı kucağına oturtmuş, kızın kolları arasına yerleştirdiği gitarda ona bir şar-

kı çalmayı öğretiyordu. Kız da bir süre sonra küçücük elleriyle gitarın tellerini tıngırdatmayı başardı ve birlikte İtalyanca bir şarkı söylemeye başladılar. Bir kıtasını genç kızın, bir kıtasını ressamın okuduğu şarkı, güzel ve sessiz akşamda kulağa muhteşem geliyordu. – Genç kız işinin başına dönmek üzere çağırılınca, Herr Eckbrecht gitarını alıp bankın arkasına yaslandı, ayaklarını önünde duran iskemleye uzatıp kendi kendine İtalyanca ve Almanca harika şarkılar söyledi, bizimle ise hiç ilgilenmedi. Açık gökyüzünde yıldızlar muhteşem parıltılar saçıyordu, ay ışığı her tarafı adeta gümüş yaldızla kaplamıştı, o güzel hanımefendiyi ve uzaklardaki vatanımı düşünmeye daldım, yanı başımdaki ressam dostumu tamamen unuttum. Herr Eckbrecht ara sıra akort yapmak zorunda kaldıkça sinirleri geriliyordu. Enstrümanın burgularını çevirip sonunda bütün kuvvetiyle çekince, birdenbire tellerden biri koptu ve gitarı elinden atıp yerinden fırladı. Bu arada benim ressamın, masaya dayadığı koluna başını yaslayarak uykuya dalmış olduğunu fark edince, masanın yakınındaki bir ağacın dalında asılı olan beyaz bir pelerini çabucak omuzlarına attı, sonra birdenbire durup düşündü, önce benim ressama, sonra da bana gözlerini dikti ve daha fazla düşünmeden, tam karşıma geçip masanın üstüne oturdu, boyunbağını düzeltip boğazını temizler gibi hafifçe öksürdükten sonra, birdenbire nutuk atarcasına konuşmaya başladı. "Sevgili dinleyicim ve hemşerim!" dedi. "Şişeler boşalıp da erdemler tükenmeye başladığında, ahlak tartışmasız en başta gelen vatandaşlık görevi olduğundan, ben de hemşerilik duygusuyla sana ahlaklılık üzerine bazı hatırlatmalar yapmam gerektiği kanısındayım. – Sana daha toy bir delikanlı gözüyle bakanlar olabilir," diye sözlerine devam etti. "Oysa üstündeki frak belli ki yeni olduğu yılları çoktan geride bırakmış. Az önce yaptığın garip sıçrayışları görenler ise,

senin bir satyr[1] olduğunu zannedebilirler, hatta burada kırlarda gezip kemanın yayını tellere sürttüğün için, bazıları senin kırlarda sürtüp duran bir serseri olduğunu iddia edebilirler. Ama ben böyle yüzeysel yargılara aldırmam, ben senin ince sivri burnundan, boş gezenin boş kalfası bir deha olduğunu hemen anladım." – Adamın bu kinayeli konuşma biçimine kızdım ve ona haddini bildirmek istedim. Ama o benim konuşmama fırsat vermedi. "Görüyorsun ya," dedi, "biraz övülünce, nasıl da kabarıyorsun. Dön kendi içine bak ve bu tehlikeli meslek üzerinde düşün! Biz dâhiler –evet ben de onlardan biriyim– biz bu dünyayı umursamadığımız kadar, dünya da bizi umursamaz. Biz daha dünyaya geldiğimiz anda ayağımıza giymiş olduğumuz *bir adımla yedi mil kat eden sihirli çizmelerle*[2] doğruca ebediyete yol alırız. Ah o ne içler acısı, ne rahatsız bir duruştur, bacaklar gergin iki yana açık vaziyette, bir ayağımız şafağın kızıllığından ve ileride doğacak olan çocukların yüzlerinden başka bir şeyin olmadığı gelecekte, diğer ayağımız *saeculum*'un[3] tüm insanlarının ilk fırsatta birlikte gitmek isteğiyle bacağımızı koparacakmış gibi çizmelerimize asıldığı Roma'nın ortasında, Piazza del Poppolo'da[4]! Bütün çırpınmalar, şarap içmeler, açlıktan kıvranmalar, hepsi yalnızca ölümsüz ebediyete kavuşmak uğruna! Şu bankın üzerinde yatan sayın meslektaşıma bak, o da bir dehadır;

1. Yunan mitolojisinde dağ ve orman tanrıları. Yarı keçi, yarı insan yaratıklardır. Dionysos'la birlikte şarap içip kırlarda dans ederler. (Ç.N.)

2. Goethe'nin *Faust* eserinde Mephistopheles'in kullandığı çizmeler (II., IV.). Adelbert von Chamisso'nun (1781-1838) *Peter Schlemihl'in Acayip Sergüzeşti* adlı öyküsünde bahsi geçen, bir adımla yedi mil kat eden masal çizmesi. Bkz. Adelbert von Chamisso: *Peter Schlemihl'in Acayip Sergüzeşti*, çev. Sabahattin Ali, Can Yayınları 2022. (Ç.N.)

3. (Lat.) Nesil veya yüzyıl. Hıristiyan Latincesinde dünya anlamında kullanılmıştır. (Ç.N.)

4. (İt.) Halk Meydanı. Roma'nın en büyük meydanlarından biri. (Ç.N.)

zaman ona şimdiden uzun geliyor, peki ya ebediyette ne yapacak?! Evet, saygıdeğer meslektaşım, sen, ben ve güneş, biz bu sabah erkenden birlikte güne başladık, bütün gün derin düşüncelere daldık, çizip boyadık, her şey güzeldi – şimdi ise uykulu gece, kürkünün kollarıyla dünyanın üzerinden geçerek bütün renkleri sildi." Herr Eckbrecht uzun süre konuşmaya devam etti. Danstan ve içki içmekten karışmış saçlarıyla ay ışığında ölü gibi solgun görünüyordu.

Bense ondan ve onun çılgınca konuşmalarından dehşete kapılmaya başlamıştım. Bir aralık, uyumakta olan ressama doğru tamamen dönmüştü ki fırsattan istifade, ona fark ettirmeden masanın etrafını dolaşıp usulca bahçeden çıktım; yalnız ve kalbim neşeyle dolu, asma çardağının yanından aşağıya, ay ışığının aydınlattığı geniş vadiye doğru yürümeye başladım.

Şehrin kilise çanları saatin ona geldiğini haber veriyordu. Arkamda, sessiz gecenin içinden ara ara gitar tıngırtıları, zaman zaman da artık evlerine dönmekte olan iki ressamın uzaktan yankılanan seslerini duyuyordum. Beni daha fazla sorguya çekmesinler diye bütün hızımla koştum.

Şehrin kapısına varır varmaz hemen sağdaki sokağa saptım ve kalbim çarparak aceleyle sessiz evlerin, bahçelerin arasından ilerledim. Birdenbire bütün gün arayıp da bir türlü bulamadığım fıskiyeli havuzun olduğu meydana varınca çok şaşırdım. Muhteşem ay ışığında, bahçe içindeki o ıssız ev işte gene tam karşımda duruyordu. O güzel kadın da, bir akşam önce olduğu gibi, bahçede o İtalyanca şarkıyı söylüyordu. – Sevinçli bir heyecan içinde önce küçük kapıya, sonra evin kapısına, en sonunda var gücümle büyük bahçe kapısına koştum, ama hepsi kilitlenmişti. Birdenbire aklım başıma geldi: Saat çanı henüz on bir kez çalmamıştı. Zamanın bu kadar yavaş

ilerlemesine öfkelendimse de, adabımuaşeret gereği, bir gün önceki gibi bahçe kapısına tırmanmaktan vazgeçtim. Bir süre ıssız meydanda bir aşağı bir yukarı dolaştım ve sonunda kafamda düşünceler, sessiz bir bekleyiş içinde, taş havuzun kenarına oturdum.

Yıldızlar gökte parlıyordu; meydan boş ve ıssızdı. Fıskiyeli havuzun su şırıltıları arasında bahçeden akseden o güzel kadının söylediği şarkıyı büyük bir keyifle dinliyordum. Birdenbire meydanın öteki tarafında beyaz bir siluet belirdi ve küçük bahçe kapısına doğru yürüdü. Ay ışığının aydınlığında dikkatle baktım. – Beyaz pelerinli çılgın ressamdı bu! Çabucak bir anahtar çıkarıp kapının kilidini açtı ve göz açıp kapayıncaya kadar bahçeye girdi.

İlk karşılaşmamızdan beri, akla mantığa sığmayan konuşmaları yüzünden bu ressama karşı garip bir kızgınlık duyuyordum. Ama şimdi öfkeden tamamen kendimden geçmiştim. "Bu sefih deha, kesin gene sarhoştur!" diye düşündüm. "Kapının anahtarını oda hizmetçisinden almış olmalı! Şimdi de gizlice içeriye girip o soylu kadına hainice saldıracak!" – Böylece yerimden fırladım ve açık kalan küçük kapıdan bahçeye daldım.

İçeriye girdiğimde ortalık ıssız ve sessizdi. Evin iki kanatlı kapısı ardına kadar açıktı, dışarıya süt beyaz bir ışık huzmesi sızıyor, kapının önündeki çimlerin ve çiçeklerin üzerinde oynaşıyordu. Ben uzaktan içerisini görmeye çalıştım. Beyaz bir lambanın hafifçe aydınlattığı, yeşil boyalı şatafatlı bir odada, o güzel, soylu hanımefendi, kendisini tehdit eden dışarıdaki tehlikeden habersiz bütün masumiyetiyle, kolları arasında tuttuğu gitarıyla, ipekli kumaşla döşeli bir divana uzanmıştı.

Ama benim içeriyi seyredecek zamanım yoktu, çünkü çok geçmeden beyaz siluetin diğer taraftan, çalılıkların arkasından usulca eve doğru sokulduğunu fark ettim. O sırada soylu hanımefendi evin içinde öyle hü-

zünlü şarkı söylüyordu ki sesi adeta iliğime kemiğime işledi. Böylece daha fazla düşünmeden, kalınca bir dal kopardım ve beyaz pelerinlinin üzerine doğru koşup, "*Mordjo*!"[1] diye avazım çıktığı kadar öyle bir bağırdım ki bahçe yerinden sarsıldı.

Ressam, hiç ummadığı bir anda benim yaklaştığımı görünce, dehşet içinde haykırarak, koşa koşa oradan uzaklaştı. Ben de yaygarayı basıp onun peşinden atıldım. Ressam eve doğru koştu, ben de arkasından. – Tam onu yakalamak üzereyken, ayağım lanet olası çiçek yatağına takıldı ve birdenbire boylu boyunca evin kapısı önünde yere serildim.

"Demek sendin, deli!" diye tepemde birinin söylendiğini duydum. "Korkudan öldürecektin beni!" – Alelacele yerden kalkıp gözlerime dolan toprakları, kumları temizleyince, bir de ne göreyim, son sıçrayışında beyaz pelerini omuzlarından kayıp düşmüş olan oda hizmetçisi karşımda duruyor! "Ama... Ama... O ressam burada değil miydi?" diye kekeledim şaşkınlık içinde. – "Elbette!" diye karşılık verdi kız, laf altında kalmadan. "Kendi değilse bile pelerini buradaydı. Az önce şehir kapısında karşılaşmıştık da, soğuktan donduğumu fark edince, pelerinini omuzlarıma koymuştu." – Gürültü üzerine soylu hanımefendi de divandan fırlamış, bulunduğumuz kapının önüne doğru gelmekteydi. Kalbim yerinden çıkacakmış gibi atıyordu. Ama dikkatle bakınca dehşetle irkildim. Karşımda o güzel, soylu hanımefendi değil hiç tanımadığım, yabancı bir kişi duruyordu!

Bu kadın epeyce uzun boylu, iriyarı, heybetli bir hanımefendiydi, mağrur kartal burnu, kalkık siyah kaşlarıyla insanı ürkütecek kadar güzeldi. Hele o iri parlak

1. (İt.) Katil. (Ç.N.)

gözlerini bir hükümdar tavrıyla bana dikip öyle sert bakınca, karşısında saygıyla ezilip büzülerek nereye saklanacağımı bilemedim. Şaşkınlık içinde defalarca önünde yerlere kadar eğildim, sonunda elini öpmek istedim. Ama o, elini hızla çekip oda hizmetçisine İtalyanca bir şeyler söyledi, bense tek kelimesini bile anlamadım.

Bu arada civardaki komşular az önceki yaygaradan uyanmışlardı. Köpekler havlıyor, çocuklar bağrışıyordu. Bu arada giderek bahçeye yaklaşan birkaç erkek sesi duyuluyordu. O sırada hanımefendi bir kez daha ateşli kurşun misali bakışlarıyla bağrımı delmek istermiş gibi beni süzdü, sonra hışımla dönüp odaya girdi, mağrur ve zorlama bir kahkaha atarak kapıyı yüzüme kapadı. Bunun üzerine oda hizmetçisi beni apar topar kolumdan tutup bahçe kapısına doğru sürükledi.

Bir yandan da öfkeyle, "Gene ne saçmalıklar yapıyorsun!" diye beni azarlıyordu. Bu sefer ben de zehir zemberek konuştum. "Hepinizin canı cehenneme! Beni buraya çağıran siz değil misiniz?" dedim. – "İyi ya işte!" diye söylendi genç kız. "Benim kontesim sana lütufkâr davrandı, pencereden sana çiçekler attı, aryalar söyledi. – Bu mu karşılığı? Ama sen zaten bir işe yaramazsın; sen kısmetini ayağınla tepiyorsun!" – "Ama ben sanmıştım ki Almanya'dan gelen kontes, hani o güzel soylu hanımefendi..." diye cevap verirken – "Ohoo!" diye sözümü kesti genç kız. "O çoktan Almanya'ya döndü, senin çılgın *amour*'unla[1] beraber! Sen de hiç durma, peşinden git! Zaten o da senin hasretinden sararıp solmuş! İkiniz mehtaplı gecelerde birlikte keman çalıp şarkı söylersiniz! Ama ne yaparsan yap, sakın bir daha benim gözüme gözükme!"

Tam o sırada arkamızda müthiş bir gürültü patırtı

1. (Fr.) Aşk. (Ç.N.)

koptu. Öteki bahçeden elleri sopalı adamlar alelacele çitin üstüne tırmanıyorlar, kimileri öfkeli tehditler savurarak yolları didik didik arıyor, başlarında uyku kukuletalarıyla çaresiz yüzler, ay ışığında çalı çitlerinin arkasında sağı solu araştırıyorlardı; sanki birdenbire şeytan ayartmış da bütün çitlerden ve çalılardan ayaktakımı üremişti! – Oda hizmetçisi kız hiç duraksamadan, "Orada, ta orada! Hırsız kaçıyor!" diye seslenerek, adamlara bahçenin öbür tarafını gösterdi. Sonra da beni hemen bahçe kapısından dışarıya iterek, kapıyı arkamdan sıkı sıkı kapattı.

Böylece ben Tanrı'nın hür gökyüzü altında, gene o sessiz meydanda, bir akşam önce oraya geldiğimde nasılsam öyle, yapayalnız tek başıma kaldım. Az önce ay ışığında neşeli neşeli pırıltılar saçmakta olan ve bende meleklerin bir yukarı bir aşağı süzülerek birbirleriyle oynaştığı izlenimini uyandıran fıskiyenin suyu eskisi gibi şırıldıyordu. Ama benim içimdeki bütün keyif ve neşe suya düşmüştü. – O anda kararımı verdim: Bu yalan İtalya'ya ve onun çılgın ressamlarına, portakallarına ve oda hizmetçilerine sonsuza kadar sırtımı dönecektim! Daha o saat yürüyerek şehrin kapısından dışarıya çıktım.

Dokuzuncu Bölüm

Dağlar, o sadık bekçiler
Sorar: "Kimdir sabah erken
Gelen yabancı illerden?"
Bense dağları seyreder
Gülümserim sevinçle ve
Haykırırım var gücümle
Parolayı harp nidasıyla:
Yaşasın Avusturya!

Çevrem hemen tanıdı beni
Dereler, ormanlar, kuşlar...
Güler yüzle karşıladılar
Tuna Nehri, Stephan Katedrali
Parıldıyor mutluluktan
Beni görünce uzaktan
Er geç dönerim bilir ya
Yaşasın Avusturya!

Avusturya'nın ufukta göründüğü o ilk anda yüksek bir tepenin doruğunda durup büyük bir neşe içinde şapkamı havada sallayarak şarkımın son kıtasını söylerken, birdenbire arkamdaki ormanda, üflemeli çalgılardan yayılan muhteşem bir müzik bana eşlik etmeye başladı. Geriye dönüp bakınca, uzun mavi pelerinli üç delikan-

lıyla karşılaştım. Biri obua, diğeri klarnet, başında üç köşeli eski bir şapka[1] olan üçüncüsü valfsiz korno[2] çalıyordu. Üçü birden şarkıma eşlik edince, bütün orman bu nağmelerle yankılandı. Eh ben de boş duracak değilim ya, hemen kemanımı çıkardım, hem çalıp hem söyleyerek onlara katıldım. Ama gençler birdenbire kuşkuyla birbirlerine baktılar; ilk önce kornocu genç, avurtlarını bir nefeste boşaltarak enstrümanını ağzından çekti; sonunda hepsi birden enstrümanlarını susturup bana bakmaya başladılar. Bu davranışlarına şaşırdım ve ben de onlara baktım. – Sonunda kornocu, "Beyefendi böyle uzun bir frak giydiği için, biz de onun yaya olarak seyahat eden ve bu güzel tabiat karşısında coşan gezgin bir İngiliz olduğunu sanmıştık; böylece biraz *viaticum*[3] kazanırız diye ummuştuk. Oysa, anladığım kadarıyla, beyefendi de müzisyen," dedi. – "Aslında tahsildar," diye cevap verip sözlerime devam ettim: "Doğruca Roma'dan gelmekteyim ve uzun zamandır hiç tahsilat yapamadığım için, yolda kemanımla geçinmeye çalışıyorum." – "Keman günümüzde pek de kazanç getirmiyor!" dedi kornocu genç, o sırada geriye dönüp tekrar ormana girmiş, orada yakmış oldukları ufak ateşi üç köşeli şapkasıyla yelleyerek harlıyordu. "Aslında üflemeli çalgıların getirisi nispeten daha iyi," diye söze devam etti. "Malikâne sahipleri, hanımefendiler ve beyefendiler huzur içinde öğle yemeği yedikleri sırada, biz ansızın ortalığa çıkarız

1. 18. ve 19. yüzyılda giyilen, kenarları üç uç oluşturacak şekilde yukarı kaldırılmış şapka. (Ç.N.)

2. Av borusu. (ÇN.)

3. (Lat.) Aslen ölüme yapılan son yolculuk için erzak anlamına gelir. Katolik inancında, ölüm döşeğindeki kişinin ağzına rahip tarafından konulan ve Hz. İsa'nın son akşam yemeğini sembolize eden son lokma. Eski Roma'da memurlara verilen harcırah, sonradan yolluk, yol harçlığı anlamını kazanmıştır. Burada da bu son anlamıyla kullanılmaktadır. (Ç.N.)

ve evin girişindeki üstü kubbeli avluda çalgılarımızı var gücümüzle üflemeye başlarız. – Hemen hizmetkârlardan biri koşarak yanımıza gelir, para vererek ya da yiyecek, içecek ikram ederek bizi savmaya, efendilerini gürültüden kurtarmaya çalışır. Ama şimdi bırakalım bunları beyefendi... Siz de öğünümüze katılmak istemez misiniz?"

Ormandaki ateş güldür güldür yanıyordu. Sabahın serinliğinde, hepimiz otların üstüne çepeçevre oturduk. Çalgıcıların ikisi, içinde kahve ve süt bulunan küçük bir çanağı ateşin üzerinden aldılar, ceplerinden çıkardıkları ekmeği sırayla çanağa banıp banıp yedikten sonra, sütlü kahve karışımından içtiler. Onların böyle keyifle yiyip içmelerini seyretmek bile büyük bir zevkti. – Ama kornocu, "Ben bu kapkara pis sudan bıktım artık!" diye söylendi ve arasına tereyağı sürülmüş iki büyük dilim ekmeğin yarısını bana uzatarak bir şişe şarap çıkardı. "Beyefendi de bir yudum almak istemez mi?" – Şişeyi kafama diker dikmez yüzümü buruşturdum ve hemen ağzımdan çektim, çünkü tadı ekşimiş Üç-Adamlık-Şarap[1] gibiydi. "Yerli mahsul," dedi kornocu, "ama İtalya'da beyefendinin Alman damak tadı bozulmuş anlaşılan!"

Sonra harıl harıl torbasının içini karıştırdı ve sonunda bir sürü öteberinin arasından lime lime olmuş eski bir harita çıkardı. Haritanın üstünde, imparatorun sağ elinde hükümdarlık asası, sol elinde hükümdarlık elmasıyla[2]

1. Almancada şarabın tadının buruk olduğunu anlatmak için kullanılan bir deyim. Şarabın tadı o denli buruktur ki içmek için üç kişi gerekir. Şöyle ki: Birinin içmesi için ikincisi onu zapt edecek, üçüncüsü de boğazından zorla akıtacaktır. (Ç.N.)

2. Ortaçağ Hıristiyan söylencesinde "kızıl elma" ya da "altın elma" adlarıyla da bilinen imparatorluk elması, 12. yüzyılda yaşayan, halk arasında Barbarossa, yani Kızıl Sakal lakabıyla tanınan Kutsal Germen ve Roma İmparatoru I. Friedrich döneminde ortaya çıkmıştır. İmparatorluk elması, Germenlerin hükümdarlığında bütün Avrupa'nın birleşmesini sembolize eden, üzerinde haç dikili dünya şeklinde bir küredir ve bu simge evrensel Hıristiyan dininin ve imparatorluğun gücünü göstermek amacıyla kullanılmıştır. (Ç.N.)

tören kıyafetleri içinde eski bir resmi vardı. Kornocu, haritayı özenle açıp yere yaydı, diğerleri de yaklaştılar ve hep birlikte haritanın üzerine eğilip bundan sonra izleyecekleri yolu saptamaya çalıştılar.

"Okul tatili yakında sona eriyor..." dedi içlerinden biri. "Linz kentinden geçtikten sonra hemen sola saparsak tam zamanında Prag'a varırız." – "Sahi mi söylüyorsun!" diye bağırdı kornocu. "Kime ne çalacaksın oralarda? Ormanlardan ve odun kömürü üreten köylülerden başka ne var ki? Ne aydınlanmış bir sanat zevki ne de akla yatkın, serbestçe konaklanacak bir yer..." – "Saçmalama!" diye cevap verdi diğeri. "Ben köylüleri severim asıl! Halden en iyi onlar anlar; zaman zaman yanlış bir nota çalınsa da pek üstünde durmazlar." – "Demek ki sende *point d'honneur*[1] yok!" dedi kornocu, *"odi profanum vulgus et arceo,*[2] der Latin şair." Üçüncü genç de söze karıştı: "Yolumuzun üstünde mutlaka bir kiliseye rastlarız. Rahip efendiler de bizi konuk ederler." – "Affınıza sığınarak!" dedi kornocu genç. "Onlar bize para yerine, sadece uzun uzun vaaz vermekle yetinirler! Böyle aylak aylak orada burada gezeceğimize, kendimizi bilimlere adamamızı söyleyeceklerdir. Hele bir de benim müstakbel birader rahip olduğumu sezerlerse... Hayır, hayır... *Clericus, clericum non decimat*![3] Ama bu kadar aceleye gerek var mı ki! Zaten şu sıralarda sayın profesörlerimiz hâlâ Karlsbad'da[4] oturmaktalar, kendileri de

1. (Fr.) Toplumsal sınıfa veya mesleğe ilişkin şeref ve haysiyet. (Ç.N.)

2. (Lat.) Ayaktakımından nefret ederim ve uzak dururum. Kornocu, Horatius, Odlar, III,1,1'den alıntı yapıyor. (Ç.N.).

3. (Lat.) Bir din adamı, diğer din adamına "onda bir" vergisi ödemez. Onda bir, gelirin onda biri nispetinde kilisenin aldığı vergidir. "Aynı çıkar için çalışanlar birbirlerine zarar vermez" anlamında kullanılır. (Ç:N.)

4. Yazar, 20 Eylül 1819'da kabul edilen Karlsbad Kararnamesi'ne gönderme yapıyor. Bu kararnameyle alınan kararlar uyarınca üniversitelere denetim, basına sansür getirilmiştir. (Ç.N.)

tam gününde gelmezler. – "Evet, *distinguendum est inter et inter*,"[1] diye karşılık verdi diğeri ve devam etti: "*Quod licet Jovi, non licet bovi*!"[2]–

Bu gençlerin Prag'daki üniversitenin öğrencileri olduğunu ancak anladım ve özellikle Latinceyi böyle su gibi konuşabildikleri için doğrusu kendilerine saygı duydum. – Bunun üzerine kornocu bana, "Beyefendi de üniversiteli mi acaba?" diye sorunca, hep yükseköğrenime heveslendiğimi ama paramın olmadığını acizane söyledim. – "Bu önemli değil ki!" diye atıldı kornocu. "Bizim de hiçbir zaman paramız ya da paralı dostlarımız olmamıştır. Ama akıllı kişi, amaçlarına ulaşmanın yolunu mutlaka bulur. *Aurora musis amica*![3] Yani işin Almancası, tabiri caizse, kahvaltıyı uzatarak fazla zaman harcama! Ama öğle çanları kuleden kuleye, dağdan dağa şehrin üzerinde yankılanınca ve öğrenciler büyük bir şamatayla eski karanlık *kollegium*'un[4] kapılarından dışarı fırlayıp güneşin aydınlattığı sokaklara dağılınca – bizler de *Kapusen*[5] rahiplerine, Aşçıbaşı Peder'in yanına koşar, kurulu sofra buluruz; sofra kurulu değilse bile, masanın üzerinde hepimiz için dolu birer çanak durur; buna da şükredip bir yandan yemeğimizi yerken, bir yandan da Latince konuşmamızı ilerletiriz. – İşte beyefendi, biz bilgilerimizi günden güne böyle arttırdık. Sonunda okullar tatil olunca, diğerleri atla arabayla ailelerinin yanına döndüklerinde, biz de enstrümanlarımızı pelerinimizin altına sokuşturup yürüyerek

1. (Lat.) Durumları birbirinden ayırt etmek gerekir. (Ç.N.)

2. (Lat.) Jüpiter yapar ama öküz yapamaz. Jüpiter, Roma mitolojisinde baştanrıdır. Roma anlayışına göre, belirli haklar sadece belirli sınıflara özgüdür. (Ç.N.)

3. (Lat.) Şafak, ilham perilerinin dostudur. (Ç.N.)

4. Üniversite kompleksinin eğitim binası. (Ç.N.)

5. Hıristiyanlıkta Katolik kilisesine bağlı Fransisken tarikatının bir koludur. (Ç.N.)

sokaklardan geçer, kentin kapısından dışarıya çıkarız, artık bütün dünya bize açıktır."

O böyle anlatırken –neden bilmem– bu kadar okumuş insanların kendi kaderlerine böylesine terk edilmiş olmaları yüreğime dokundu. Sonra kendimi düşündüm, aslında benim de onlardan farksız olduğumu gördüm ve gözlerim doldu. – Kornocu genç hayretle gözlerini açarak beni süzdü. "Bu önemli değil ki," diye sözlerine devam etti. "Ben de zaten atlar, kahveler, temiz çarşaf serili yataklar, hatta uyku kukuletaları ve çizme çekecekleri bile önceden hazır edilmiş olarak yolculuk yapmak istemem. Benim için en güzeli, böyle sabah erkenden yola çıkmak ve göçmen kuşlar sürüler halinde tepemizin üstünden geçerken, hangi evin bacasının o gün bizim için tüttüğünü, akşama kadar kaderin karşımıza neler çıkaracağını bilmeden rasgele yürümektir." – "Evet," dedi diğeri, "biz nereye gidersek gidelim, enstrümanlarımızı elimize alınca herkes neşelenir. Eğer öğle vakti kırda bir malikâneye rastlar da, evin avlusunda çalgımızı öttürmeye başlarsak, hizmetçi kızlar kapının önünde hep beraber dans ederler. Malikâne sahipleri, müziğimizi daha iyi duyabilmek için, salonun kapısını aralık bıraktırırlar, böylece kapı aralığından gelen tabak çanak tıkırtıları ve kızarmış et kokuları, neşeyle çınlayan müziğin arasına karışır. Sofrada oturan küçükhanımlar da dışarıdaki çalgıcıları görebilmek için boyunlarının tutulmasına aldırmadan başlarını çevirirler." – Kornocu genç, gözleri parlayarak, "Gerçekten de öyle!" diye haykırdı. "Diğerleri varsın 'kompendiyum'larını[1] ezberleyedursunlar, o sırada *biz* Aziz Tanrı'nın dışarıda, doğada önümüze açtığı büyük resimli kitaptan öğrenim görüyoruz! Evet, şuna

1. (Lat.) Geniş bir konunun kısaltılmış şeklini, ana hatlarını, esaslarını içeren elkitabı. (Ç.N.)

inanınız ki beyim, köylülere neyi nasıl anlatacağını bilen ve altta kilise sıralarında oturmakta olan bu hödüklerin kalplerini yüksek duygularla coşturup nedamet içinde çarptıracak yumruğu kilise kürsüsüne vuran, işinin erbabı kişiler asıl bizlerin arasından çıkar."

Gençler böyle konuşurlarken, ben de onlara katılıp üniversiteye gitmeye öyle heveslendim ki! Dinlemeye doyamıyordum, çünkü okumuş insanlarla sohbet etmek, onların konuşmalarından yararlanmak çok hoşuma gider. Ama o gün tam anlamıyla akılcı bir söyleşiye girişmek mümkün olmadı, çünkü üniversitelilerden biri okul tatilinin çok yakında sona ereceği endişesiyle huzursuzluk duyuyordu. O yüzden de alelacele klarnetini birleştirip[1] öne doğru büktüğü dizine bir nota kâğıdı koymuş, Prag'a döndüklerinde çalacağı bir Missa'dan zor bir pasajı kendi kendine talim etmeye koyulmuştu. Şurada oturmuş notaları basarken ve üflerken zaman zaman öyle hatalar yapıyordu ki çıkan sesler insanın iliklerine kemiklerine işliyor, hatta çoğu kez kimse kendi söylediği sözü bile anlayamıyordu.

Kornocu genç birdenbire o kalın sesiyle, "Tamam! Buldum!" diye bağırdı ve yanında duran haritaya sevinç içinde eliyle vurdu. Diğeri büyük bir gayretle üflemeye çalıştığı klarnetini çalmayı bıraktı ve şaşkınlık içinde arkadaşına baktı. "Beni dinleyin!" dedi kornocu, "Viyana yakınlarında bir saray var, bu sarayın da bir kapı bekçisi var, işte bu kapı bekçisi benim kuzenim olur! Değerli okul arkadaşlarım, haydi oraya gidelim ve saygıdeğer kuzenime selam ve hürmetlerimizi sunalım! O da bizden kurtulmak için elinden geleni yapacak ve bizim yola devam etmemizi sağlayacaktır!" – Bu sözleri duyunca he-

1. Çalgı birbirine ekli beş parçadan oluşur; bunlar ağızlık, baril, üst gövde, alt gövde ve kalaktır. (Ç.N.)

men yerimden fırladım. "Kendisi fagot çalıyor, değil mi?" diye atıldım. "Üstelik uzun boylu, dik yapılı bir adam, iri ve haşmetli de bir burnu var, öyle değil mi?" – Kornocu genç başını "evet" anlamında salladı. Bense öyle büyük bir sevinçle onun boynuna atıldım ki kafasındaki üç köşeli şapka yere yuvarlandı. Böylece hemen hep birlikte Tuna üzerinde sefer yapan posta gemilerinden birine binerek nehrin aşağısına doğru, güzel kontesin sarayına gitmeye karar verdik.

Kıyıya vardığımızda gemi harekete hazırdı. Geminin geceyi geçirmek üzere yanaşmış olduğu iskelenin yakınındaki hanın şişman sahibi, keyif içinde yayılarak işletmesinin kapısında durmuş girişi tıkıyor, şakalaşıyor, gelene geçene laf atıyordu. Her pencereden bir genç kız başını dışarıya uzatmış, en son sandıkları gemiye yüklemekte olan tayfaları dostça selamlayarak uğurluyordu. Kıyıda duran ve gemiye binmek için bekleyen, gri paltolu, siyah boyun atkılı yaşlıca bir bey, karşısındaki muhteşem İngiliz atının sırtında oturmakta olan, uzun, deri pantolonlu, dar, kızıl renkli ceketli, zayıf bir gençle hararetli hararetli konuşmaktaydı. Ben her ikisinin de zaman zaman bana baktıklarını ve benden söz ettiklerini sezer gibi oldum. Buna çok şaşırdım. – Sonunda yaşlı bey güldü; zayıf delikanlı da kırbacını şaklatarak atını mahmuzladı ve tepesinde uçan tarlakuşlarıyla yarış edercesine sabahın havasını yara yara parıltılı tabiatın içine dalıp ortalıktan kayboldu.

Bu arada üniversiteli gençler ve ben, ceplerimizin dibinde kalmış olan paraları bir araya toplamıştık. Kornocu, biletlerimizi almak için zar zor denkleştirdiğimiz avuç dolusu meteliği kaptanın eline saydıkça adam güldü ve başını salladı. Bense Tuna Nehri'ni böyle birdenbire gene karşımda görünce sevinç çığlığı attım; hepimiz çabucak gemiye atladık; kaptan kalkış işaretini verdi ve böylece sabahın parlak ışıklarında, dağların, çayırların arasından aşağıya doğru uçarcasına ilerlemeye başladık.

Ormanda kuşlar cıvıldıyor, her iki sahildeki uzak köylerden sabah çanlarının sesleri geliyordu; zaman zaman da göğün yükseklerinden tarlakuşlarının ötüşleri duyuluyordu. Gemide ise bir kanarya adeta onlarla yarışıyor, bütün gücüyle şakıyordu; dinlemesi öyle hoştu ki!

Kanarya, bizimle birlikte gemide bulunan güzel bir kıza aitti. Genç kız, kafesi yanı başına koymuştu, diğer kolunun altında ise zarif bir çamaşır bohçası taşıyordu. Kendi halinde sessizce bir köşede oturmuş, yüzünde huzurlu bir ifadeyle, kâh eteğinin altından görünen yolculuğa mahsus yeni ayakkabılarına kâh aşağılara doğru önünden akıp giden nehrin sularına bakıyordu. Sabah güneşi, tertemiz taranmış, özenle iki yana ayrılmış saçlarını çevreleyen beyaz alnında parlıyordu. Üniversiteli gençlerin onunla kibarca söyleşmek için heveslendiklerini anlamıştım, çünkü sürekli onun önünden geçiyorlardı; hatta o sırada kornocu genç kâh boyunbağını düzeltiyor kâh şapkasına el atıp hafifçe öksürüyordu. Ama delikanlılar yaklaşmaya çalıştıkça, genç kız gözlerini yere indirdiğinden, hiçbiri kendinde konuşacak cesareti bulamıyordu.

Gençler özellikle, geminin öbür tarafında oturmakta olan ve bir din adamı olduğu izlenimini aldıkları gri paltolu yaşlıca beyefendiden çekiniyorlardı. Adamın önündeki okumakta olduğu dua kitabının yaldızlı kenarı ve içindeki azizlerin rengârenk tabloları sabah güneşinin ışığında pırıl pırıl parlıyordu. Yaşlı adam, zaman zaman kitabından başını kaldırıp dışarıdaki güzel manzarayı izlerken gemide olan bitenin de gayet farkındaydı ve kısa sürede "kuşları tüylerinden tanımıştı"[1], çünkü çok geçmeden öğrencilerden birbirine Latince hitap etti, böyle-

1. Kişinin, görünüşünden ne iş yaptığının ya da neyle uğraştığının anlaşılacağını belirten bir deyim. (Ç.N.)

ce üçü birden yanına gidip önünde saygıyla şapkalarını çıkardılar ve ona Latince karşılık verdiler.

Bense bu arada geminin burnuna gidip oturmuş, keyif içinde bacaklarımı aşağıya, suya doğru sallandırıp, gemi böyle uçarcasına ilerlerken, altımda köpükler saçarak fışırdayan dalgaları, mavi ufukları, zaman zaman da kıyıdaki yeşilliklerin arasından görünen ve giderek yaklaşan, sonra geride kalarak arkamızda kaybolan kuleleri, malikâneleri seyredalmıştım. "Ah keşke *bugün* kanatlarım olsaydı!" diye geçiriyordum içimden. Sonunda daha fazla sabredemedim ve sevgili kemanımı çıkarıp memleketimde ve daha sonra da o güzel hanımefendinin sarayında öğrendiğim en eski şarkılarımı birbiri arkasından çaldım.

Ansızın arkamdan birisi omzuma hafifçe vurdu. Rahip efendiymiş; bu arada okumakta olduğu kitabı elinden bırakmış, bir süre beni dinlemişti. "Ah! Ah!" dedi gülerek. "Bay *Ludi Magister*[1] yemeyi içmeyi unutur gider!" Bunun üzerine, kemanımı cebime koymamı tembihleyip birlikte kahvaltı etmemizi önerdi ve beni peşi sıra, gemicilerin güvertenin ortasında kayın ve çam ağacı dallarından yapmış oldukları küçük, şenlikli bir çardağa götürdü. Buraya bir masa koydurmuştu; beni, üniversitelileri, hatta o güzel genç kızı, çepeçevre fıçıların ve sandıkların üstüne oturmaya davet etti.

Rahip efendi, özenle kesekâğıdına sarılmış kocaman bir rosto ve tereyağlı ekmek dilimlerini paketinden çıkardı; bir kutudan da birkaç şişe şarapla, içi altın kaplama gümüş bir kupayı eline alıp içine şarap doldurdu, tadına baktı, kokladı, tekrar bir yudum tattı, sonra sırayla her birimize şarabı ikram etti. Üniversite öğrencileri fıçıların üstünde mum gibi dimdik oturuyorlar, saygıda

1. (Lat). Şenlikçibaşı. Keman üstadı. (Ç.N.)

kusur etmemek için çok az yiyip içiyorlardı. Genç kız da ufacık dudaklarını kupaya hafifçe değdiriyor ve utangaç tavrıyla bir bana, bir öğrencilere bakıyordu. Ama bize baktıkça da cesaretleniyordu.

Rahip efendiye anlattığına göre, ilk defa bir işe girmek üzere ailesinden ayrılmış, şimdi de yeni efendilerinin sarayına gidiyormuş. Genç kız bunları anlatırken heyecandan yüzümün kızardığını hissettim, çünkü benim güzeller güzeli soylu hanımefendimin sarayından söz ediyordu. – "Demek benim müstakbel oda hizmetçisi bu kız olacak!" diye düşündüm ve ona merakla baktım, başım dönüyordu sanki. – "Çok yakında sarayda büyük bir düğün yapılacak!" dedi rahip efendi. "Evet," diye karşılık verdi bu konuda daha fazla bilgi edinmek isteyen genç kız. "Dediklerine göre, bu çok eski gizli bir aşkmış, ama kontes bunu hiçbir zaman itiraf etmemiş." Rahip, yüzünde düşünceli bir ifadeyle avcı kupasına şarap doldurup küçük yudumlarla içerken sadece, "Hmmm," diye cevap verdi. Bense iki kolumu da masanın üzerine dayamış, konuşulanları can kulağıyla dinliyordum. Rahip efendi, benim bu halimi fark etmişti. "Artık açıklayabilirim," diye tekrar söze başladı. "O iki kontes, damadın bu civarlarda olup olmadığını araştırmak üzere beni görevlendirdiler. Roma'dan bir hanımefendinin yazdığına göre, çoktan oradan ayrılmış." – Rahip Roma'daki hanımefendiden söz edince benim yüzümü gene ateş bastı. "Zatıâlileriniz damadı tanıyorlar mı?" diye kafam karmakarışık bir halde sordum. "Hayır," diye karşılık verdi yaşlı adam, "ama onun avare bir kuş olduğunu söylüyorlar!" – "Evet öyle!" diye atıldım. "Öyle bir kuş ki kafese kapatılırsa dayanamayıp kaçar, özgürlüğüne kavuştuğunda da cıvıl cıvıl öter." – "Bir yandan da yabancı diyarlarda oradan oraya dolaşır durur," diye sükûnetle sözlerine devam etti rahip, "geceleri sokak sokak sürter, gündüzleri kapı önlerine

uzanıp uyur." – Bu sözler fena halde canımı sıktı. "Saygıdeğer beyefendi, size yanlış bilgi vermişler..." diye bağırdım hışımla. "Damat iyi ahlaklı, ince yapılı, ümit vaat eden bir gençtir; İtalya'da, eski bir şatoda lüks içinde yaşamıştır; hep konteslerle, ünlü ressamlarla, oda hizmetçileriyle dostluk kurmuştur. Serveti olsa, onu da iyi değerlendireceği kuşkusuz, eğer..." – "Tamam, tamam! Damadı bu kadar iyi tanıdığınızı bilmiyordum!" diye sözümü kesti rahip kahkahayla gülerek ve gözlerinden yaşlar akıp yüzü morarana kadar gülmesini sürdürdü. – Bu sırada genç kız söze karıştı ve, "Ama benim duyduğuma göre, damat büyük bir beymiş, müthiş zenginmiş," dedi. – "Aman Tanrım, evet, öyle ya! Karışıklık... sadece karışıklık!" diye atıldı rahip, kahkahalarını tutamıyordu, sonunda öksürüğe boğuldu. Biraz kendini toparladıktan sonra, "Yaşasın gelin ve damat!" diye seslenerek elindeki kupayı havaya kaldırdı. – Rahibin tavrına ve laflarına hiç anlam veremiyordum. Bir yandan da, Roma'da yaşadığım olaylar yüzünden, herkesin önünde ona kayıp, mesut damadın ben olduğumu söylemeye utanıyordum.

Bu arada şarap kupası bir kez daha elden ele dolaşmaktaydı; rahip efendi herkesle dostça sohbet ediyor, gönüllerimizi hoş ediyordu, sonunda herkes neşe içinde karmakarışık konuşmaya başladı. Yavaş yavaş dilleri açılan üniversite öğrencileri de dağlardaki yolculuk maceralarını anlattılar, hatta sonunda enstrümanlarını çıkarıp neşeli ezgiler çaldılar. Serin nehir rüzgârı, çardağın dalları arasından esiyor, akşam güneşinin ışıkları, yanımızdan hızla geçip giden ormanları ve vadileri yaldızlarken, korno tınıları kıyılarda yankılanıyordu. – Müziğin etkisiyle giderek keyiflenen rahip, gençliğinden eğlenceli hikâyeler anlatıp okul tatillerinde kendisinin de dağ bayır dolaştığını, çoğu zaman aç ve susuz kaldığını, ama asla neşesini yitirmediğini söyleyip, "Aslında bütün üniversite hayatı,

dar ve kasvetli okul ortamı ile ciddi memuriyet görevi arasında büyük bir tatilden ibarettir," diye de ekleyince öğrenciler tekrar şarap kupasını elden ele dolaştırdılar ve sonra taze bir ruhla ta uzaklardaki dağların içlerinde yankılanan bir şarkı söylediler.

Kuşlar gider güneye,
Gelince göç mevsimi
Eşlik eder neşeyle
Dizi dizi öğrenci
Sabahın güneşinde
Elveda deyip Prag'a
Selam edip herkese
Giderler uzaklara
Yolda çalgı çalarak,
Bir şarkı tutturarak:
Et habeat bonam pacem,
Qui sedet post fornacem![1]

Geceleri kentlerde,
Işıl ışıl pencereler,
Dolaşıyor içeride
Şık ve zarif kişiler,
Kapıların önünde
Üfleriz çalgımızı
Susayınca habire
Sesleniriz: Hey Hancı!
Boğazımız hep harap
Getir bir ufak şarap
Venit ex sua domo –
Beatus ille homo![2]

1. (Lat.) Sobanın başında otururşan huzuru bulursun! (Ç.N.)
2. (Lat.) Ne bahtiyardır evinden çıkıp gelen adam! (Ç.N.)

Esse de sert rüzgârlar
Hiç durmadan yürürüz
Kar, bora ve yağmurlar,
Dinmedikçe üşürüz
Paltolarımız ince
Yırtık pabuçlarımız
Çalıp söyleriz gene
Sürüp gider şarkımız
Beatus ille homo
Qui sedet in sua domo,
Et sedet post fornacem
Et habet bonam pacem![1]

Ben, gemiciler ve genç kız, Latince bilmediğimiz halde, şarkının son dizelerine coşkuyla eşlik ediyorduk, ama ben herkesten daha büyük bir keyifle coşuyordum, çünkü az önce uzaktan benim gümrük kulübesini görmüştüm ve hemen sonra ağaçların arasından üzerine akşam güneşi vuran saray da göründü.

1. (Lat.) Ne mesut bahtiyardır evinde, sobanın başında huzurla oturan adam! (Ç.N.)

Onuncu Bölüm

Gemi kıyıya yanaştı; birdenbire kafeslerinin kapısı açılan kuşlar gibi hemen dışarıya fırlayıp karaya çıktık ve yeşilliklerin içine dalıp dört bir yana dağıldık. Rahip efendi bizlerle çabucak vedalaşıp büyük adımlarla saraya doğru yürümeye koyuldu. Üniversiteli gençler ise alelacele biraz ötedeki fundalığa doğru gittiler ve hemen pelerinlerinin tozunu silkeleyip, önlerinden akan derede yıkanıp sırayla birbirlerini tıraş ettiler. Yeni oda hizmetçisi de eline kanarya kafesini, kolunun altına bohçasını alarak yukarıdaki saraya kendini takdim etmeden önce daha düzgün bir kıyafet giymek için, iyi bir kadın diye kendisine tavsiye ettiğim hancının karısına uğramak üzere sarayın bulunduğu tepenin eteğindeki hana doğru yürümeye başladı. Bana gelince... O güzel akşam, yüreğimi ışığıyla aydınlatmıştı; herkes bir tarafa dağıldıktan sonra ben de daha fazla düşünmeden, sarayın bahçesine doğru koştum.

Yolumun üstünde duran benim gümrük kulübesi hâlâ eski yerindeydi; saray bahçesindeki yüksek ağaçlar hâlâ tepesinde hışırdıyordu; her günbatımında penceremin önündeki kestane ağacında akşam şarkısını söyleyen sarı kirazkuşu gene cıvıl cıvıl şakıyordu. Sanki o gün bugündür dünyada hiçbir şey olmamış gibiydi. Gümrük

kulübesinin penceresi açık duruyordu; sevinçle oraya doğru koştum ve başımı odadan içeriye uzattım. Odada kimse yoktu, ama duvardaki saat hâlâ hafif hafif tıkırdayarak işliyordu, yazı masası pencerenin önünde, uzun tütün çubuğu bir köşede duruyordu, tıpkı eskisi gibi. Kendimi tutamayarak pencereden içeriye atladım ve yazı masasında açık duran büyük hesap defterinin başına oturdum. Pencerenin önündeki kestane ağacının yaprakları arasından süzülen altın yeşili güneş ışıkları gene defterdeki sayıların üzerine vuruyor, arılar açık pencerenin önünde gene vızıldayarak sağa sola uçuşuyorlar ve sarı kirazkuşu dışarıda ağaçta gene cıvıl cıvıl ötüyordu. – Fakat birdenbire odanın kapısı açıldı ve içeriye benim puantiye desenli sabahlığımı giymiş, uzun boylu, yaşlı bir vergi tahsildarı girdi! Beklemedik bir anda beni karşısında görünce kapıda donup kaldı, sonra hemen burnunun üstündeki gözlüğü eline alarak öfkeli bakışlarını üzerime dikti. Bense fena halde korkuya kapılıp tek kelime etmeden kapıdan dışarıya fırladım, küçük bahçeyi koşarak geçerken az kalsın lanet olası patates fidanlarına ayağım takılıp tökezliyordum. Yaşlı vergi tahsildarı, anlaşılan kapı bekçisinin tavsiyesine uyarak benim çiçekleri sökmüş ve yerine patates dikmişti. Epeyce uzaklaştıktan sonra bile, yaşlı adamın evin kapısı önüne fırlamış, hâlâ arkamdan küfürler savurduğunu duyuyordum. Ama ben çoktan saray bahçesinin yüksek duvarı üstüne oturmuş, kalbim çarparak sarayın bahçesini seyrediyordum.

Mis gibi kokular, ışıltılar, çeşit çeşit kuşların cıvıltıları etrafı dolduruyordu; meydanlar, bahçe yolları ıssızdı, ama ağaçların yaldızlı tepeleri akşam rüzgârında hafifçe önümde eğiliyor, hoş geldin der gibi beni selamlıyorlardı. Yan taraftaki vadinin derinliklerinde Tuna Nehri'nin zaman zaman ağaçların arasından parıldadığını görüyordum. Ansızın biraz öteden, bahçede bir şarkı sesi duydum:

Susunca insan gürültüleri:
Hışırdar yeryüzü tüm ağaçlarla,
Tıpkı düşlerdeki gibi, harika,
Fısıldar ne varsa kalpte gizli,
Eski zamanlar, dinmiş acılar,
Ufkunda bir şimşek çakar
Gezinirken göğsünde bir ürperti.

Bu ses ve bu şarkı kulağıma öyle garip, aynı zamanda da öyle tanıdık geliyordu ki sanki eskiden bir zamanlar onu rüyamda dinlemişim gibi bir duyguya kapıldım. Uzun uzun düşündüm. – Sonunda büyük bir sevinçle, "Bu Herr Guido!" diye haykırdım ve hemen aşağıya, bahçeye atladım. – İtalya'daki hanın balkonunda onu son kez gördüğüm o yaz akşamında söylediği şarkıydı bu.

Genç adam şarkısını söylemeye devam ederken ben sesin geldiği yöne doğru çiçek tarhlarının ve çalı çitlerinin üzerinden atlayarak koştum. En son gül fidanlarının arasından geçerken, birden büyülenmiş gibi kalakaldım. Çünkü kuğulu gölün kıyısındaki yeşil alanda, akşam kızıllığının aydınlığında, o güzeller güzeli soylu kadın, şatafatlı bir elbise giymiş, siyah saçlarına beyaz ve kırmızı güllerden örülmüş bir taç yerleştirmiş, taş bir bankın üstünde oturmaktaydı; gözlerini yere indirmiş, şarkıyı dinlerken, bir yandan da dalgın dalgın elindeki binici kırbacını yerdeki çimenlerin arasında dolaştırıyordu, tıpkı bir zamanlar bir sandal gezisinde onun önünde söylemek zorunda bırakıldığım, "güzel kadının şarkısı" sırasında olduğu gibi. Karşısında ise bir başka genç hanımefendi oturuyordu. Sırtı bana dönük olduğu için, sadece kestane rengi buklelerinin örttüğü bembeyaz, yuvarlak ensesini görebiliyordum; o gitarını çalıp şarkısını söylerken, kuğular da gölün sakin sularında ağır ağır daireler çizerek yüzüyorlardı. – Güzeller güzeli soylu kadın gözlerini

kaldırıp birdenbire karşısında beni görünce çığlık attı. Diğer genç kız da hemen bana doğru döndü ve bu arada yüzüne dökülen buklelerinin arasından dikkatle bana bakınca, abartılı bir kahkaha atarak, oturduğu banktan sıçrayıp ayağa kalktı ve ellerini üç kez çırptı. Aynı anda gül fidanlarının arasından çiçekler gibi bembeyaz kısa elbiseler giymiş, kırmızılı yeşilli kurdelelerle süslü bir sürü küçük kız çocuğu fırladılar, hepsi birden nerede saklanmışlardı, doğrusu hiç anlamadım. Ellerinde uzun bir çiçek girlandı[1] tutuyorlardı; hemen etrafımda bir çember oluşturdular ve döne döne dans ederek şarkı söylemeye başladılar:

Çiçeklerden ördük gelin çelengini,
Süsledik mavi ipek kurdelelerle,
Danslı, eğlenceli, bol şenlikli
Bir düğünle dünya evine girsin diye.
Güzel, yeşil gelin çelengi,
Menekşe mavisi kurdeleli.

Bu şarkı *Freischütz*[2] operasından alınmıştı. Şarkıyı söyleyen küçük kızlardan bazılarını tanıyordum; bunlar civar köyün çocuklarıydı. Yanaklarını sıkarak çemberin arasından sıyrılmak istedimse de küçük afacanlar beni bırakmadılar. – Bütün bu olanlara bir anlam veremiyor, şaşkın şaşkın duruyordum.

Birdenbire çalılıkların arasından şık bir avcı kıyafetinde genç bir adam çıkıp geldi. Gözlerime inanamadım!

1. Antik dönem sanatında görülen, yapraklar, çiçekler ve meyvelerden, uzunca bir hevenk şeklindeki askı çelenk. (Ç.N.)

2. Müzikte klasik dönemden romantik döneme geçişte Almanya'nın en önemli bestecilerinden olan ve Alman ulusal operasının kurucusu sayılan Carl Maria von Weber'in (1786-1826) "Nişancı" (1821) adlı operası. (Ç.N).

– Karşımda neşeli Herr Leonhard duruyordu! – Küçük kızlar çemberi açtılar ve hepsi sanki büyülenmiş gibi hiç hareket etmeden tek bacakları üstünde durup diğer bacaklarını uzattılar, ellerinde tuttukları çiçek girlandını da başlarının üstüne doğru havaya kaldırdılar. Herr Leonhard ise hâlâ sessizce olduğu yerde duran, sadece ara ara bakışlarını bana yöneltmekte olan o soylu güzeli elinden tutup benim yanıma getirdi ve söze başladı:

"Aşk – bütün bilginler şu konuda fikir birliğine varmışlardır ki – aşk, insan yüreğinin en cüretkâr özelliklerinden biridir; rütbe ve mevki kalelerini ateşli bir bakışla yerle bir eder; bu dünya ona çok dar, ebediyet ise çok kısa gelir. Evet, aşk aslında şairlerin pelerinidir, her hayal adamı bu soğuk dünyada bir kez olsun ona sarınarak Arkadya'ya[1] göçer. İki âşık ayrılıp birbirlerinden uzaklaştıkça, yolculuk rüzgârı arkalarındaki o yanar döner pelerini giderek daha geniş bir kavisle şişirir, dökümlü kıvrımlar daha cüretli ve daha şaşırtıcı bir şekilde çoğalır, pelerinin etekleri âşıkların arkasında uzadıkça uzar, öyle ki taraf olmayan biri, buna benzer birkaç pelerinin eteklerine kazara basmadan kırlarda gezemez olur. Ey değerli vergi tahsildarı, damat bey! Siz bu pelerini sarınıp eteklerini hışırdatarak Tiber Nehri'nin[2] kıyılarına kadar gittinizse de, müstakbel zevceniz genç kızın zarif elleri, eteklerinizin ucunu sımsıkı tutuyordu ve siz ne kadar çırpınsanız, kemanın yayını ne kadar hızlı oynatsanız ve gürültü patırtı etseniz de, onun o güzel gözlerinin sessiz büyüsüne kapılıp geri dönmek zorunda kaldınız. – Hal böyleyken, siz

1. Antik zamanlarda, romantize edilerek bir yeryüzü cenneti olarak görülmüş olan, masmavi gökyüzünün aydınlattığı dağlarla çevrili kırlarında çobanların sürülerini otlattığı, halkının uyum içinde yaşadığına inanılan Yunanistan'da bir bölge. (Ç.N).

2. Roma'nın içinden geçen nehir. (Ç.N).

çok sevgili iki deli âşık, şimdi o kutlu pelerinle sarmalanın ki sizi çevreleyen tüm dünya görünmez olsun – tavşanlar gibi sevişin ve mutluluğa kavuşun!"

Herr Leonhard vaazını bitirir bitirmez, az önce şarkı söyleyen diğer genç hanımefendi de yanıma yaklaştı, başıma taze mersin çiçeklerinden örülmüş bir çelenk yerleştirdi. Yüzünü iyice yüzüme yaklaştırarak çelengi saçlarıma tuttururken, bir yandan da muzip bir tavırla şarkı söylüyordu:

Bir sebeple meylettim sana,
Ondandır başındaki süsler,
Çünkü sen kemanın yayıyla
Titrettin kalbimi, çok günler.

Sonra birkaç adım geri çekildi. – "Bir gece seni ağacın tepesinden silkelemiş olan haydutları hatırlıyor musun?" diye sordu ve dizlerini bükerek selam verdi; yüzüme öyle sevimli, öyle neşeli bakıyordu ki içim içime sığmıyordu. Bunun üzerine cevabımı beklemeden, etrafımda dolaştı ve sonra birdenbire o güzel soylu hanımefendiye, "Gerçekten de hâlâ eskisi gibi, İtalya onu hiç değiştirmemiş!" diye seslendi ve devam etti. "Baksanıza şunun haline! Cepleri, torbası tıka basa dolu... Kemanı, çamaşırları, tıraş usturası, yol çantası, hepsi karmakarışık!" Beni sağa sola çeviriyor, gülmekten kendini alamıyordu. Bu sırada güzel ve soylu hanımefendi sessizliğini koruyor, utancından ve şaşkınlığından başını dahi kaldırmıyordu. Hatta zaman zaman bütün bu gevezeliklere ve alaylı sözlere için için kızıyormuş gibi bir hali vardı. Sonunda gözyaşlarını tutamayarak ağlamaya başladı ve diğer hanımefendiye sarılıp yüzünü gizlemeye çalıştı. O hanımefendi ise önce çok şaşırdı, ama sonra onu şefkatle bağrına bastı.

Bense afallamış kalmıştım, çünkü yabancı hanımefendiye dikkatle baktıkça, yüzü bana yavaş yavaş tanıdık gelmeye başlamıştı. O, aslında – genç ressam Herr Guido' dan başkası değildi!

Ne diyeceğimi bilemiyordum. Ben durumun aslını öğrenmek için tam soru soracakken, Herr Leonhard hanımefendiye yaklaştı ve ona gizlice bir şeyler söyledi. "Demek o hâlâ bilmiyor, öyle mi?" dediğini duydum. Hanımefendi başını "hayır" anlamında salladı. Bunun üzerine Herr Leonhard bir an düşündükten sonra, "Olamaz!" dedi. "Artık her şeyi öğrenmeli! Yoksa gene gereksiz söylentilere ve anlaşmazlıklara yol açılmış olur."

Ardından bana döndü ve, "Tahsildar bey," dedi. "Şimdi fazla zamanımız yok ama rica ediyorum, anlatacaklarıma şaşıracaksan, şimdi hemen şaşır şaşırabildiğin kadar ki sonradan herkesin içinde çeşitli soruların, bocalamaların ve baş sallamalarınla eski olayları gündeme getirip, etrafa türlü türlü uydurma hikâyeler ve tahminler yayma!" – Herr Leonhard bu sözlerle beni çalılıkların derinlerine doğru götürdü. Genç kız bu arada güzel ve soylu hanımefendinin elinden bırakmış olduğu binici kırbacını havada savuruyordu ve bukle bukle saçları yüzüne dökülüyordu ama ben gene de tepesine kadar kızardığını görüyordum. – Herr Leonhard, "Pekâlâ," diye söze başladı. "Şu anda hiçbir şeyden haberi yokmuş ve bütün olan biteni bilmiyormuş gibi davranan Fräulein Flora kalbini birine kaptırmıştı ve hisleri karşılıklıydı. Bunun üzerine bir başkası çıkageldi; girizgâhlarla, davullarla, trompetlerle genç kıza kalbini sunarak onun kalbine talip olmak istedi. Oysa genç kızın kalbi çoktan birinde, o birinin kalbi de genç kızdaydı ve o biri kalbini geri almak istemiyordu, ayrıca genç kızın kalbini de geri vermeye niyetli değildi. Herkes yaygara koparıyor – Ama sen hiç roman okumadın galiba?" – Ben okumadığımı söyledim. – "Öyle olsa

bile, şimdi sen de bizzat bir romanda yer aldın!" dedi Herr Leonhard ve devam etti. "Kısacası: Kalpler meselesi sonunda öyle bir karıştı ki birinin –bu durumda, o biri ben oluyorum– devreye girip bu kör düğümü çözmesi gerekiyordu. Ilık bir yaz gecesi atıma atladım, küçükhanımı Ressam Guido kılığında bir başka ata bindirdim ve kalpler yüzünden kopan yaygara dininceye kadar onu İtalya'daki ıssız şatolarımdan birinde saklamak üzere güneye doğru yola çıkardım. Ama biz yoldayken izimizi buldular ve peşimize düştüler. İtalya'da konakladığımız hanın balkonunda, sen kapının önünde nöbette horul horul uyurken, Flora ansızın bizi izleyen casusu fark etti." – "Yani o kambur sinyor mu?" diye sordum. – "Evet, bir casusmuş! Biz de o yüzden gizlice oradan kaçıp omanlara daldık ve önceden ayarladığımız posta arabasıyla senin yola yalnız devam etmeni sağladık. Böylece bizi takip edenleri şaşırtmış olduk. Dahası dağdaki şatoda yaşayan hizmetkârlarım da, her an kılık değiştirmiş Flora'nın gelmesini bekledikleri için, hizmet gayretleri zekâlarının önüne geçtiğinden, senin Fräulein Flora olduğunu sandılar. Hatta burada, bu sarayda bile Flora'nın o kayalıkların tepesinde yaşadığını sanıyorlar ve ona mektup yazıp hatırını soruyorlardı – bu mektuplardan biri de senin eline geçti, öyle değil mi?" – Bu sözler üzerine şimşek hızıyla elimi cebime atıp kâğıdı çıkardım. – "Yani bu mektup mu?" – "Aslında bana yazılmıştı!" dedi o âna kadar bizim konuşmalarımızı hiç dinlemiyormuş gibi görünen Fräulein Flora ve kâğıdı hemen elimden çekip aldı, dikkatle okuduktan sonra koynuna sakladı. – "Haydi artık," dedi Herr Leonhard, "hemen saraya dönelim, orada herkes bizi bekliyor. Neticeye gelince... Kendiliğinden anlaşılacağı üzere, her edepli romanda olması gerektiği gibi: keşfetme, pişmanlık, barışma... Hepimiz gene neşe içinde bir araya geldik... öbür gün de düğün!"

O böyle konuşmaya devam ederken, ansızın fundalıklarda müthiş bir gümbürtü koptu; davul, trompet, borazan, trombon sesleri etrafa yayıldı; top atışları arasında "Vivat!"[1] seslenişleri duyuldu; küçük kız çocukları yeniden dansa başladılar, her çalının arkasından, yerden bitmiş gibi, bir başka kafa fırlıyordu. Ben bütün bu curcuna ve şamata içerisinde bir arşın boyu sıçrayıp bir yandan öbür yana seğirtiyordum; hava giderek karardığından, eski yüzleri ancak yavaş yavaş seçebiliyordum. Yaşlı bahçıvan kocaman bir davula vuruyor, Prag Üniversitesi'nin öğrencileri pelerinlerini üzerlerine geçirmiş, ortalarında nefesli enstrümanlarını çalıyorlar, yanlarında da kapı bekçisi parmaklarını deli gibi fagotunun tuşları arasında gezdiriyordu. Onu böyle hiç ummadığım bir anda karşımda görünce, hemen yanına koştum ve boynuna sımsıkı sarıldım. Bunun üzerine adamın pusulası tamamen şaştı. Öğrencilere dönüp, "Hakikaten, bu delikanlı dünyanın öbür ucuna da gitse, çılgınlığından vazgeçmeyecek!" diye haykırdı, sonra çalgısını tekrar eline alıp hiddetle üflemeye devam etti.

O sırada güzel ve soylu hanımefendi, bu gürültü patırtı arasında usulca ayağa fırlayıp, ürkütülmüş bir ceylan gibi çimenlerin üzerinden koşa koşa bahçenin derinlerine doğru uzaklaşmıştı. Ben bunu tam zamanında fark ettiğimden, hemen onun peşinden koştum. Çalgıcılar kendi uğraşlarına o kadar dalmışlardı ki bizim kaçtığımızı fark etmediler, daha sonra söylediklerine göre, bizim saraya gittiğimizi sanmışlar ve bütün bando takımı, müziklerine devam ederek büyük bir curcunayla saraya yollanmışlar.

Oysa biz hemen hemen aynı vakitlerde, bahçenin yamacında, pencereleri geniş ve derin bir vadiye açılan

1. (Lat.) Yaşasın!

yazlık bir köşke varmıştık. Güneş dağların arkasında batmıştı; seslerin kesilmeye başladığı sıcak akşam havasında, sadece inceden inceye parıldayan kızıl bir sis tabakası kalmıştı. Ortalık sessizleştikçe, sisin içinden Tuna Nehri'nin uğultusu daha çok duyuluyordu. Koşmaktan soluk soluğa kalmış, yüzü alev alev yanan güzel kontesten gözlerimi ayıramıyor, yüreğinin atışını bile duyuyordum. Ama onunla böyle baş başa kalınca, saygıda kusur etmemek için, ne söyleyeceğimi de bilemiyordum. Sonunda cesaretimi topladım ve onun zarif beyaz elini tuttum. – Aynı anda o da beni kendine doğru çekti ve kollarını boynuma sardı; bunun üzerine ben de ona sımsıkı sarıldım.

Ama o, hızla kendini kurtarıp, ne yapacağını şaşırmış bir halde pencereden dışarıya eğildi ve alev alev yanmakta olan yüzünü serin akşam havasına doğru uzattı. – "Ahhh!" diye haykırdım. "Kalbim mutluluktan çatlayacak! Hâlâ olanlara inanamıyorum! Rüya görüyor gibiyim!" – "Ben de öyle!" dedi güzel ve soylu hanımefendi ve bir süre durakladıktan sonra sözlerine devam etti: "Geçen yaz kontesle birlikte Roma'dan dönüşte Fräulein Flora'yı sağ salim bulup geri getirirken orada da burada da, senden hiçbir haber alamayınca – olayların böyle gelişeceğini hiç ummamıştım! Ta ki bugün öğle üzeri şu iyi niyetli çevik jokey nefes nefese sarayın avlusuna dörtnala girip, bize senin posta gemisiyle geldiğini haber verinceye kadar." – Sonra için için güldü. "Hatırlıyor musun?" dedi. "Beni son kez sarayın balkonunda görmüştün. Gene şimdiki gibi sakin bir akşamdı ve bahçeden müzik sesi geliyordu." – "Ölen kimdi?" diye atılarak sözünü kestim. – "Kim ölmüş?" dedi güzel hanımefendi, şaşırıp yüzüme baktı. "Zatıâlilerinizin eşi," diye karşılık verdim, "hani o akşam balkonda yanınızda duruyordu." – Birdenbire kıpkırmızı kesildi ve hışımla, "Sen kafanda ne saç-

malıklar kuruyorsun öyle!" dedi. "O genç adam kontesin oğluydu ve yolculuktan yeni dönmüştü. O gün aynı zamanda benim doğum günüm de olduğundan, beni de yanında balkona çıkardı, kutlamalardan ben de payımı alabileyim diye! – Demek sen o zaman bu yüzden saraydan kaçıp gittin!" – "Aman Tanrım, elbette öyle ya!" diye haykırdım ve elimi alnıma vurdum. O ise zarif başını sallayıp içtenlikle güldü.

Onun yanımda böyle neşe içinde tatlı tatlı konuşması beni çok rahatlatmıştı; sabaha kadar dinlesem bıkmazdım. O kadar keyiflenmiştim ki elimi cebime daldırıp İtalya'dan yanımda getirdiğim bir avuç dolusu kabuklu badem çıkardım; o da biraz aldı ve birlikte çatır çatır kırarak yerken, huzur içinde sessiz manzaranın seyrine daldık. – Bir süre sonra, "Bak!" diye tekrar söze başladı. "Şu karşıda, ay ışığında parıldayan, üzüm bağlarıyla çevrili küçük beyaz köşkü görüyor musun? İşte onu, bahçesiyle ve bağlarıyla beraber kont bize armağan etti. Orada yaşayacağız. Kont bizim birbirimizi sevdiğimizi uzun zamandır biliyor ve senin hakkında iyi hisler besliyor. Çünkü o, kontesin rızasını almadan ve onunla barışmadan küçükhanımı yatılı okuldan kaçırdığında, sen yanında olmasaydın, ikisi de yakalanacaklar ve olaylar çok farklı gelişecekti." – "Aman Tanrım!" diye haykırdım. "Güzeller güzeli saygıdeğer kontes, bu beklenmedik havadisler karşısında kafam nereye gitti bilmiyorum, demek ki Herr Leonhard..." – "Evet, evet," diye sözümü kesip konuşmaya devam etti: "O kendini İtalya'da bu adla tanıttı. Şu karşıda gördüğün malikâne ve geniş arazi de ona aittir ve o şimdi de kontesimizin kızı olan güzel Flora'yla evlenecek. – Ama sen bana neden sürekli kontes diye hitap ediyorsun?" – Ben şaşırarak onun yüzüne baktım. – "Ben kontes falan değilim ki!" diye devam etti: "Bizim saygıdeğer kontesimiz beni yanına aldı, sarayına

kabul etti; sarayın kapı bekçisi benim amcam olur, ben daha küçük bir çocukken yetim kalınca, o beni yanında buraya getirdi."

Bu sözleri duyunca, yüreğimin üstündeki taş kalkmış gibi oldum! "Yüce Tanrı o kapı bekçisinden razı olsun!" dedim, büyük bir coşkuyla. "İyi ki böyle bir amcamız var! Zaten ben kendisine daima çok kıymet ve önem vermişimdir," diye ekledim. – "O da senin iyiliğini ister," diye cevap verdi. "Ama biraz daha kibar davransa ya, der hep. Hem bundan sonra daha şık giyinmen de gerekecek." – "Oh!" diye büyük bir sevinçle haykırdım. "İngiliz tarzı frak, hasır şapka, diz üstünde biten kabarık pantolonlar, mahmuzlar! Nikâhtan hemen sonra da İtalya'ya, o güzel fıskiyeli havuzların bulunduğu Roma'ya gideriz, Prag Üniversitesi öğrencilerini ve kapı bekçisini de yanımıza alırız!" – Sessizce gülümseyerek beni memnun ve içten bakışlarla süzdü. Uzaktan hâlâ müzik sesi duyuluyor; saraydan birbiri arkasından atılan havai fişekler gecenin sessizliğinde bahçelerin üstünde uçuşuyor, Tuna Nehri'nin uğultusu yükseliyordu – ve her şey, her şey iyiydi!

Yaşamını dar kalıplar içine sıkışarak sürdürmek istemeyen bir genç, yolculuk tutkusuna karşı koyamaz. Uzak diyarların baştan çıkarıcılığına kapılmıştır; babasının değirmeninde çalışmaktansa İtalya'ya gitmeyi tercih eder. Kemanını alıp evini ve bildiği her şeyi terk ederek yola çıkar. Niyeti, dünyadaki yerini bulmaktır.

Joseph von Eichendorff'un 1826'da yayımladığı *Bir Aylağın Hayatından*, uzakların çağrısına karşı koyamayan gezgin-aylak karakteriyle geç dönem Alman romantik edebiyatının simge eserlerinden biridir. Epik ve lirik unsurlarla müzikal bir üslup sergileyen *Bir Aylağın Hayatından*, dünyaya ve büyümeye karşı romantik bir başkaldırıdır.

#dünyaklasikleri #almanklasikleri #almanromantizmi #aylak #gezgin #doğa

Kapak resmi: Carl Spitzweg

can

canyayinlari.com | f | | X canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-6226-0

9 789750 762260